

ere HËNA

Viti XIX - Nr.217 • Qershor 2009 • Jumaada Thani/Rajab 1430 h • Çmimi 50 den

www.bim.org.mk
www.henaere.bim.org.mk

Revistë kulturore informative islame

**Riinkorporimi i
mësimbesimit fetarë
në sistemin arsimor**

Faqe 7

**Qendra Islame
Shqiptare Mattenbach
në Winterthur të Zvicrës**

Faqe 17

**Kërkohet drejtësia
e Strasburgut**

Faqe 3

**Çarshi Xhamia,
peng i politikës
diskriminuese**

Faqe 10

Thashethemet, sëmunda e të gjitha kohërave

Jolanda Lila

Me vetëdije apo pa vetëdije të gjithë jemi bërë pjese e thashethemeve, duke folur mbi të tjerët, duke deformuar realitetin real për ta veshur me një realitet imagjinar, të cilin ne nuk e perceptojmë. Edhe pse nuk kemi parë apo dëgjuar diçka drejtpërdrejt në lidhje me një person, sërish ne flasim e përcjellim informacion, ndoshta pa e kuptuar efektin që mund të shkaktojë te referenti kjo bisedë.

Në gjuhën shqipe kjo situatë është përcaktuar me termin “thashethem”, që ndërtohet nga kontaminimi i dy foljeve të së njëjtës fushë semantike: foljes “thënë” në kohën e kryer të thjeshtë dhe në kohën e tashme, e cila ndërtohet nga bashkimi i trajtës foljore të dy kohëve në vetën e parë njëjës, pra unë “thashë” dhe “them”. Bashkimi i dy trajtave foljore të së njëjtës formë semantike është tregues i vazhdimësisë së veprimit, por mbi të gjitha është edhe përcues i idesë se kohët shkrihen me njëra-tjetrën dhe fenomeni mbetet në tejkohësi.

Në kuptimin e përgjithshëm thashethemet janë fjalë të pathemelta, zakonisht të këqija për dikë a për diçka, që pëshpëriten e përhapen nga njerëz llafazanë, shpirtvegjël, të cilët marrin nëpër gojë të tjerët dhe nuk e kanë ndjenjën e përgjegjësisë.

Ndërkohë nëpër hadithe të përcjella prej profetit Muhamed a.s., thashethemet përkufizohen në këto forma: “Të thuash për vëllain tënd diçka që ai urren”, apo “Nuk futet në xhenet ai që përhap fjalë, që mban në gojë njerëzit e tjerë” etj.

Paradoksi qëndron se edhe pse dihet se thashethemet janë të dëmshme dhe duhet t’u qëndrojmë sa më larg, të gjithë kemi një tërheqje magnetike ndaj tyre. Nuk ka njeri që të mos ketë kureshtje për të dëgjuar diçka mbi kolegun, mikun, fqinjin apo për një të njohur të tij të çfarëdoshëm. Kureshtja e ligë arrin deri në ekstreme të paimagjinueshme, ku njerëzit shkojnë te fallxhoret për të mësuar thashetheme apo “të vërteta” të pathëna e të pazbuluara.

Shoqëria shqiptare dhe individët janë ende të burgosur të vetvetes, ku e mbajnë njëri-tjetrin peng, nën dhunë të thashethemeve, nën dhunë të shpifjeve, apo të inateve banale egoiste, armë me të cilat ia vrasin jetën çdo ditë njëri-tjetrit më shumë se sa vret çdo krizë ekonomike apo politike.

“Nuk ka njeri që të mos ketë kureshtje për të dëgjuar diçka mbi kolegun, mikun, fqinjin apo për një të njohur të tij të çfarëdoshëm. Kureshtja e ligë arrin deri në ekstreme të paimagjinueshme, ku njerëzit shkojnë te fallxhoret për të mësuar thashetheme apo “të vërteta” të pathëna e të pazbuluara.

PASOJAT QË BUROJNË NGA THASHETHEMET

Realisht edhe në shoqëritë evropiane ekzistojnë thashethemet, por mënyra e konceptimit të tyre është krejtësisht e ndryshme nga ajo që ndodh në realitetin shqiptar, sepse emancipimi social dhe mënyra e këndvështrimit të jetës tek ata, e vret fenomenin e thashethemeve pa u formësuar ende. Duke qenë se shoqëria shqiptare vazhdon të jetë një shoqëri e izoluar, ku numri i të papunëve kap shifra alarmante dhe ku përqindja më

e lartë e grave i përket kategorisë së shtëpiakeve, kuptohet vetvetiu që në fokus të përditshmërisë së tyre do të jetë “tjetri”. Fakti që nuk janë të motivuar në jetë, ku gjithë kohën të kenë në vëmendje aspektin profesional e më pas edhe familjar është faktor kryesor që thashethemet të jetë më të ndjeshme. Edhe pse mungojnë krejtësisht statistikatat zyrtare në lidhje me këtë fenomen, të gjithë biem dakord në një pikë: Njerëzit e pamotivuar, që nuk kanë një vend pune dhe që shumicën e kohës e kalojnë në shtëpi, janë më të predispozuar për të prodhuar dhe për t’i përjetuar më keq

thashethemet. Për shumë njerëz, thashethemet që dëgjojnë rreth vetes shkaktojnë një stres të jashtëzakonshëm. Nuk janë të rralla rastet kur vetëm për shkak të thashethemeve janë shkaktuar konflikte, të cilat kanë përfunduar edhe në humbje të jetëve njerëzore. I tillë ishte rasti i ndodhur disa muaj më parë në një fshat të Bulqizës, ku një emigrant i sapokthyer nga Greqia me inicialet M. D. vret bashkëshorten e tij, nënë e një fëmije 5-vjeçar, me motivin e tradhtisë bashkëshortore. I vetmi fakt i tij ishin thashethemet nga gojë të liga dhe asgjë tjetër, por ai u mjaftua me inatet personale të njerëzve mediokër për të zhdukur një qenie të pafajshme. Sot, ai i penduar dergjet në qelinë e burgut të Tiranës, ndërsa gruaja e tij e pafajshme kalbet nën dheun e zi, ndërkohë fëmija po rritet jetim pa e kuptuar arsyen e ironisë së fatit të tij.

TË PASTRUARIT E MENTALITETIT TË VETVETES

Këto janë pasojat e thashethemeve, të cilat ju mund t’i thonë pa i menduar, pa i përpunuar dhe pa e kuptuar se po shkatërroni jetë njerëzish të pafajshëm. Edhe Kurani i madhërishtëm në lidhje me thashethemet thotë, “O ju që keni besuar! Mënjaroni shumë dyshime, se, vërtet, se vërtet disa dyshime janë gjynah. Mos e spiunoni dhe mos e përgojoni njëri-tjetrin! Mos vallë dëshironi ndokush prej jush të hajë mishin e vëllait të vet të vdekur?! Sigurisht që ju do ta urrenit këtë! Kijeni frikë Allahun! Me të vërtetë, Allahu është Pranues i pendimit dhe Mëshirëplotë.”

Thashethemet janë vrastare dhe të ndaluara edhe nga Krijuesi ynë. Shqiptarët për çështje të mentalitetit të sëmure ngjasojnë shumë me vendet e Lindjes së Mesme, ku primare e të përditshmeve në ato vende (disa prej gazetave kryesore) është thashethemi dhe futja në punët e brendshme të familjes së tjetrit. Kjo gjë nuk ndodh në vendet ballkanike si Greqia, Rumania, Bullgaria, apo vendet e ish-Jugosllavisë, e aq më pak në Evropën qendrore. Shqiptarëve u duhet të luftojnë për të pastruar mentalitetet e vetvetes, ku çdo individ duhet të punojë për vete, për të larguar mentalitetin e thashethemeve, shpifjeve, marrjes nëpër gojë, deri edhe tek gjërat më diskriminuese për njeriun, sepse kjo sjell vetëm regres dhe trishtim.

KËRKOHET DREJTËSIA E STRASBURGUT

Ditë më parë, Bashkësia Fetare Islame e RM iu drejtua Gjykatës evropjane në Strasburg, për të ndarë drejtësinë lidhur me pronësinë e “Jeni Xhamisë” në Manastir. Këtë hap BFI-ja e mori pas përfundimit e të gjitha procedurave gjyqësore, në të gjitha instancat gjyqësore të vendit, të cilat ia refuzuan të drejtën e pronësisë për “Jeni Xhaminë” në Manastir, e cila pa ndonjë akt juridik pronësor është përvetësuar nga shteti të cilën aktualisht e përdorë si galeri.

Pra edhe kjo ndodhë, organet kompetente të thirrura që ta ndajnë drejtësinë në vendin tonë, ia kontestojnë BFI-së pronësinë e objektit të vet fetarë!?

Kur është fjala për këtë Xhami, duhet përmendur përpjekjet përmanente insituacionale shtetërore, të cilat disa herë kanë bërë dhe vazhdojnë të bëjnë gjurmime në themelet e saja, për të gjetur ndonjë shenjë, respektivisht për të “zbuluar” se ajo është ndërtuar mbi themelet e ndonjë kishe.

Andaj, nuk duhet të habitemi nëse në një të ardhme të afërtë “zbulohen” artefakte që do t`u shërbejnë si alibi për të shndërruar këtë xhami në kishë. Të ardhmen dhe qëllimet nuk mund t`i dijmë, por në bazë të qëndrimit të organeve shtetërore për mos kthimin e Jeni Xhamisë, mund të konstatohet se në Manastir do të krijohet “Ajasofi” artificiale, jo për ta bërë Manastirin qytet më të joshur, por thjeshtë për t`i zvogluar objektet fetare islame në këtë qytet.

Rasti i kësaj xhamie dhe rastet tjera të objekteve fetare apo profane islame, tregojnë qartë se shteti punon me dy arshine, kur është fjala për pronat fetare, respektivisht ai për një komunitet fetar është nënë, ndërkaq për komunitetin tjetër është njerjë. Prej nga e gjithë kjo njëanshmëri fetare e shtetit që mëton të mbetet sekular dhe i barabartë për të gjithë!?

Si do që të jetë e vetmja derë për të kthyer Jeni Xhaminë në Manastir në rolin e saj për të cilin dhe është ndërtuar ka mbetur Gjykata e Evropës me seli në Strasburg.

Mbetët të shohim drejtësinë evropjane në padrejtësinë ballkanike.

REVISTË MUJORE
INFORMATIVE
KULTURORE ISLAME

Botues:
Rijaseti i BFI në RM

Redaksia:
Abaz Islami
M-r. Abaz Jahja
Skender Buzaku
Ibrahim Idrizi
Qufli Osmani
M-r. Shaban Sulejmani
D-r. Ismet Osmani
Driton Dikena
Agron Vojnika

Bashkëpunëtor:
Agim Mehmeti
Valbona Zunçe
M-r. Rejhan Neziri

Redaktori teknik:
Halil Berisha

Telefonat e redaksisë:
02 3117 410; 02 3117 412

www.bim.org.mk
e-mail:bim@bim.org.mk
www.henaere.bim.org.mk
e-mail: hena@bim.org.mk

Dorëshkrimet dhe fotografitë
nuk kthehen

12

VULA QË
DËSHMON
FUQINË E
KRIJUESIN
ABSOLUT

ISLAMI DHE
SFIDAT E
GLOBALIZIMIT

19

NORMAT
LIGJORE ISLAM
DHE ATO
MORALE

30

25

BONTONI ISLAM NË MARTESË

ISLAMI RUAJTI IDENTITETIN TONË KOMBËTARË

40

GJURMËT E TË PARËVE KRENARIA E SË DJESHMES, SHPRESA E SË ARDHMES

47

Feja, nevojë e domososhme
në jetën e njeriut ... 15

Piratët e Demokracisë 23

Koncepti i paqes në esencën
e çdo feje ... 24

Lutjet e të
devotshmëve (I) ... 26

Prominenca akumatizuese e
sistemit islam dhe modelet
politike të akropolit
europendimorë (3) ... 27

Koncepti i sunnetit në
edukimin e individit (4) ...
28

Ku është drejtësia në kryqëz-
imin e Jezusit? ... 31

Zhvillimi i muzikës
gjatë shekujve XVIII dhe
XIX (II) ... 34

Vështrim rreth kijasit dhe
mbylljes së ixhtihadit ... 36

Fatihaja - Surja e parë
Kur'anore ... 37

A konsiderohet "dorë e paj-
timit" oferta e Presidentit
Obama për bashkëpunim
mes Lindjes dhe
Perëndimit? ... 38

Përse vonohet ndihma e
Allahut? ... 42

Teologjia morale në
Kur'an ... 44

Orientalizmi, orientalistët
dhe misionarët të krishterë
në shërbim të kolonializmit
dhe supremacionit evropian
në orient ... 49

Fshati Luboten edhe me një xhami të re

Më 11.06.2009 (e enjte) në f. Luboten të Shkupit u lëshua në përdorim xhamia e re e fshatit e ndërtuar dhe financuar nga fshatarët.

Hapja solemne e kësaj xhamie u bënë në prani të një numër të madhë të fshatarëve , bashkëqytetarëve.

Në këtë eveniment Kryetari i Bashkësisë Fetare Islame, H. Sulejman ef. Rexhepi bëri hapjen solemne të xhamisë i shoqëruar nga Myftiu i Myftinisë së Shkupit, H. Ibrahim ef. Shabani, Kryeimami i Myftinisë së Tetovës, Ejup ef. Selmani, Myftiu i Myftinisë së Gostivarit, Shaqir ef. Fetahu, Myftiu i Myftinisë së Kërçovës, Murat ef. Huseini, u.d. Drejtor i SHMI Medreseja "Isa-Beu"- Shkup Prof. Ibrahim Idrizi, kori i nxënësve të medresesë "Isa-Beu", si dhe Atesheu për çështje fetare pranë ambasadës së R. Turqisë,

z. Bahatin Bildik.

Programin e hapjes solemne e udhëhoqi referenti për arsim pranë Myftinisë së Shkupit, Ismet ef. Bytyqi, i cili në fjalën hyrëse përshëndeti prezencën e Reis ul Ulemasë, falënderoi pjesëmarrjen e myftive të myftinive të BFI dhe Atesheun për çështje fetare pranë ambasadës së Turqisë si dhe të gjithë të pranishmit në hapjen e kësaj xhamie.

Në këtë solemnitët fjalë përshëndetëse kishte imami i kësaj xhamie Nimet ef. Aliu i cili shprehi mirënjohje ndaj Kryetarit të BFI dhe institucionit që udhëheq për përkrahjen e tij permanente që ka dhënë për ndërtimin e kësaj xhamie. Kori i medresesë Isa-beu begatoi këtë program me disa

këndime fetare(ilahi) dhe ashere nga Kurani famëlartë.

Në hapjen solemne të xhamisë së re në f. Luboten fjalë rasti mbajti Kryetari i BFI, Reis ul Ulema, H. Sulejman ef. Rexhepi i cili vlerësoi tejmasë kontributin e dhënë të fshatarëve në ngritjen e kësaj xhamie. Ai shprehi se ne gjithnjë xhamitë i kemi quajtur Bejtullah që d.t.th se ata janë shtëpi të Allahut. Të ndërtosh shtëpi të Allahut është vepër madhështore dhe se atë i

ndërtojnë vetëm individë që kanë besim dhe bindje të fuqishëm në Allahun xh.sh.. Vullneti i lartë i juaj dhe respekti ndaj fesë ka bërë që në këtë periudhë kur shoqëritë po ballafaqohen me krizë globale ekonomike, të mos i përkuleni askujt dhe të realizoni ëndrën e juaj për të adhuruar Allahun në një shtëpi të re të Allahut Fuqiplotë". Reis ul Ulema shprehi kënaqësi që ishte në mesin tyre, duke i përgëzuar fshatarët se besimtarët kur kanë

qenë në pyetje xhamitë ata asnjëher nuk janë gjuhëzuar e as që janë përkulur dhe se për këtë sakrifikim ata meritojnë shpërblim tek Krijuesi i Gjithësisë, Allahu xh.sh". " Shoqëria jonë asnjëher nuk është largu nga presioni i ndërtimit të xhamive, në periudhën e mëhershme të sistemit monist kur ushtrohej dhunë dhe presion që të parët tanë dhe ne të largohemi nga feja, përkundrazi ajo bindje e realtë ndaj fesë është fuqizuar dhe është tejkaluar çdo pengesë. Andaj, pengesat për ndërtimin, rimëkëmbjen dhe renovimin e xhamive edhe sot e kësaj ditë vazhdojnë por, Ne nuk e kemi ndërmend të dorëzohemi"- shtoi Kryetari i BFI-së.

Për Imam, Hatib, Vaiz dhe Mualim në këtë xhami u autorizua teologu-hoxha Nimet ef. Aliu, i cili do të shërbej bashkëfshatarëve të tij në të gjitha sferat fetare.

Reis ul Ulema i BFI, nderoi me mirënjohje personalitetet që dhanë kontribut në ndërtimin e kësaj xhamie, në veçanti kryetarin e këshillit iniciativ për ngritjen e kësaj xhamie Taip Murati, çelësat e xhamisë ia dorëzoi Mustaf Memedi, njëherit është muteveli i xhamisë.

Në fund të këtij programi ashere këndoi teologu Abdulgani Misimi, i cili njëherit shërben si imam në diasporë në qendrën islame Bern, duanë e bëri myftiu i myftinisë së Gostivarit, H. Shaqir ef. Fetahu, ndërsa namazin e drekës e realizoi kryeimami i Myftinisë së Tetovës, Ejup ef. Selmani

Për të pranishmit u shtrua një drekë solemne e organizuar nga fshatarët e Lubotenit.

Ripërtërirja e bashkëpunimit institucional

Nga 28 Maj deri më 03 Qershor 2009, kryetari i BFI, Reis ul Ulema , H. Sulejman ef. Rexhepi ishte për vizitë në shtetin e Kuvejtit. Gjatë realizimit të kësaj vizite kryetari i BFI u takua me zv. Ministrin për Çështje Fetare të Kuvejtit, D-r Adil el-Felah.

Qëllimi i kësaj vizite ishte ripërtërirja e marrëdhënieve ndër-institucionale, me që nga viti 2000 kishte munguar ky

bashkëpunim mes BFI dhe kësaj Ministrie.

Në këtë takim nga Reis ul Ulema, H. Sulejman ef. Rexhepi dhe zv. Ministri, D-r. Adil el-Felah u bisedua për ripërtërirjen e bashkëpunimit të institucioneve në fjalë si dhe realizimin e projekteve të reja.

Shërbimi për Informim i BFI-së

INAUGURIMI I HAFIZIT TË RI, MESUT JUSUFI NGA FSHATI STUDENIÇAN

Të ruajmë Kuranin në zemër dhe mendje

Më 06.06.2009 në fshatin Studeniçan të Shkupit u bë inaugurimi i një hafizi të ri.

Me këtë rast solemn Myftinia e Shkupi organizoi një program kushtuar inaugurimit të hafizit. Pjesëmarrës në këtë solemnitet ishte Sekretari i përgjithshëm i BFI, H. Afrim ef. Tairi, Myftiu i Myftinisë së Shkupit, imamë, havizllarë dhe qytetarë të shumtë. Programin e udhëhoqi referenti për arsim pranë myftinisë së Shkupit Ismet ef. Bytyqi, i cili

falënderoi të pranishmit për pjesëmarrjen e tyre në këtë solemnitet.

Fjalë rasti kishte sekretari i përgjithshëm i BFI i cili tha: "Ndjej kënaqësi që sot jam këtu me këtë rast të inaugurimit të hafizit të ri, suksesit të tij, familjes dhe mësuesit të tij, komisionit të hifzit, Muftinisë së Shkupit dhe BFI-së. Me këtë rast, kam nderin që t'u uroj në emër të Baskësisë Fetare Islame dhe kryetarit të saj Reis ul Ulema H. Sulejman ef.

Rexhepi". Ai, në fjalimin e tij citoi ajetin kuranor: "Ne e kemi zbritur Kur'anin dhe Ne do ta mbrojmë atë." (el Hixhër: 9), duke shtuar se: "Muslimanët, që nga koha e Muhamedit a.s. treguan interesim të veçant ndaj Kur'anit Fisnik, kështu gjejmë se ata e lexonin me kujdes të veçantë, e mësonin përmendësh, e studjonin dhe praktikonin..."

Mirëpo, umeti, krahas këtyre obligimeve, ka për obligim që një pjesë prej tyre ta mësojnë atë

edhe përmendësh, ta ruajnë në gjoksat e tyre, zemrat dhe mendjet e tyre. Lidhur me këtë pjesë të ummetit, i Dërguari i Allahut ka thënë: "Më të ndershmit e umemit tim janë ata që bartin Kur'anin-hafizët."-shtoi ai mes tjerash.

Në fund Sekretari i përgj. i BFI-së i dorëzoi diplomë havzit të ri, Mesut Jusufi.

Kryeimami i myftinisë së Shkupit, Sabedin ef. Ameti lexoi duanë e hifzit.

Riinkorporimi i mësimbesimit fetarë në sistemin arsimor

Më 09 Qershor 2009, Bashkësinë Fetare Islame në R.M e vizitoi znja Valentina Bozhinovska, e cila është kryetare e Komisionit për Çështje fetare dhe grupi religjioz.

Ky ishte takimi i parë i saj që nga ardhja në këtë post, dhe se gjatë takimi të saj me Reis ul Ulema, H. Sulejman ef. Rexhepi u diskutua rreth bashkëpunimit të ndërsjell të mirë të deri tanishëm i këtyre dy institucioneve. Temë qëndrore gjatë realizimit të kësaj vizite ishte riinkorporimi i mësimbesimit fetarë nëpër shkolla publike, si nevojë e domosdoshme e shoqërisë.

Reis ul Ulema shprehi se Komisioni në fjalë ka luajtur rol shumë pozitiv deri më tani dhe se bashkëpunimi do të jetë edhe më i fuqishëm dhe i njëjti do të vazhdojë edhe më tej.

Fjalimi i Sekretarit të Përgjithshëm të BFI-së H. Afrim ef. Tahiri më 08.06.2009 me rastin e inaugurimit të një hafizi në fshatin Studeniçan

*Elhamdu lil lahi rab bil alemin
el ledhi alemel insane ma lem jalem
vesalatu veselamu ala nebijihi el ekrem...*

E nderuara Muftini e Shkupit, të nderuar anëtarë të Komisionit të hifzit pranë Muftinisë së Shkupit, të nderuar hafizë, hoxhallarë, të nderuar të pranishëm, es selamu alejkum ve rahmetul-lahi ve berekatu.

Ndjej kënaqësi që sot jam këtu me këtë rast të inaugurimit të hafizit të ri, suksesit të tij, familjes dhe mësuesit të tij, komisionit të hifzit, Muftinisë së Shkupit dhe BFI-së. Me këtë rast, kam nderin që t'u uroj në emër të Bashkësisë Fetare Islame dhe kryetarit të saj Reis ul Ulema H. Sulejman ef. Rexhepi.

Vëllezër të nderuar,

Qoftë i madhëruar Allahu xh.sh. i cili na bëri nga ummeti i Muhamedit a.s. që për udhëzimin e njerëzimit shpalli librin e fundit të tij Kur'anin Fisnik për të cilin thotë: "Ne e kemi zbritur Kur'anin dhe Ne do ta mbrojmë atë." (el Hixhër:9)

Muslimanët, që nga koha e Muhamedit a.s. treguan interesim të veçant ndaj Kur'anit Fisnik, kështu gjejmë se ata e lexonin me kujdes të veçantë, e mësionin përmendësh, e studjonin dhe praktikonin. Interesimi mbi Kur'anin inshalla do të vazhdojë deri në kijamet. Si besimtarë duhet gjithnjë të kemi parasyshë se lidhur me Kur'anin Fisnik neve kemi për obligim të besojmë në të, ta lexojmë atë, të mundohemi ta kuptojmë, të punojmë në ujdin e mësimet e tij dhe t'ua përcjellim të tjerëve mësimet e tij. Mirëpo, umeti, krahas këtyre obligimeve, ka për obligim që një pjesë prej tyre ta mësojnë atë edhe përmendësh, ta ruajnë në gjoksat e tyre, zemrat dhe mendjet e tyre. Lidhur me këtë pjesë të ummetit, i Dërguari i Allahut ka thënë: "Më të ndershmit e umemit tim janë ata që bartin Kur'anin-hafizët."

Vëllezër të nderuar, të mësohet Kur'ani është ibadet, leximi i tij nuk është lexim i thjeshtë, ai sa herë që të lexohet nga besimtarët, ose dëgjohet, siç patëm rastin këtu të dëgjojmë pjesë nga Kur'ani nga hafizët tanë, neve kemi bindjen se bëhet fjalë për fjalë të Zotit, sikur drejtpërsëdrejti e dëgjojmë nga i Plotëfuqishmi. A nuk është argument se besimtarët, edhe pse

shumica nuk e kuptojnë gjuhën e tij, sa herë që ai dëgjohet nga ta, u rënqethen zemrat...

Të nderuar të pranishëm, tani më lejoni që këtu para jush tu jap dy informacione të rëndësishme, dy çështje të rëndësishme në zhvillimin e jetës fetare; e para është lidhur me hifzin këtu në vendit tonë, u njoftojmë se në Maqedoni mesatarisht për çdo vit kemi nga njëzet hafiz të rinj, numër ky i kënaqshëm dhe marrë parasyshë numrin muslimanëve në vendin tonë, neve udhëheqim në rajon dhe më gjërë. Megjithkëtë, BFI është në përgatitje të projektit për dyfishim të suksesit në lëminë e hifzit, një

sukses të cilin e dëshirojmë nga viti i ardhshëm e tutje. Nuk duhet të harrojmë, se çdo hafiz i ri, çdo përrurim të ndonjë hafizi që bëhet, me fjalë të tjera neve besatohemi para Allahut Fuqipotë se do të vazhdojmë të jemi në shërbim të Librit të Tij dhe Fesë së Tij.

Pika tjetër për të cilën me këtë rast desha t'u flas ka të bëjë me lëndën e mësim-besimit fetar në sistemin publik shkollor. Vëllezër të nderuar, para dy viteve, pikërisht në këtë vend, në këtë lokacion, gjithashtu me një rast të inaugurimit të një hafizi të ri, neve patëm paralajmëruar se në sistemin publik shkollor

do të kemi lëndën e mesim –besimit, ajo edhe ndodhi, gjatë vitit akademik 2008/2009 ajo ishte aktive, mirëpo, ju jeni dëshmitarë se tanimë është sjellur vendim për anulimin e kësaj lënde. Si Bashkësisë Fetare Islame jemi krenar se mbi 95% e muslimanëve të vendit e kanë kërkuar dhe e kërkojnë mësim-besimin nëpër shkolla, por megjithkëtë, jemi dëshmitarë të një heshtje të thellë të atyre që ju i votuat! Jemi dëshmitarë se subjekte të ndryshme, për interese të caktuara nuk angazhohen në ruajtjen e të drejtave tona fetare, nuk angazhohen në drejtim të asaj që popullata jonë ta njohë sa më mirë fenë, ta ngrit nivelin e kulturës fetare, siç nuk duan që juve të jeni gusht të lidhur edhe me Bashkësinë Fetare Islame. Pavarësisht nga të gjitha, marrë parasyshë që këtu në këtë vend ka një numër të konsiderueshëm të imamëve, hafizëve nga Shkupi dhe nga qytete tjera, ashtu siç iu shprehëm edhe para dy viteve, mesim-besimin duhet domosdoshmerisht ta mbajmë edhe nëpër mektebe, madje tani edhe më tepër, pa keqkuptime, jo për inati, por ngase neve duam ta njohim fenë tonë dhe duam të jemi vetëm në shërbim të vërtetës. Me këtë rast, më lejoni t'u përcjellë edhe porosinë e Reis ul Ulemasë H. Sulejman ef. Rexhepi se BFI kurrë nuk do të heqë dorë nga vullneti i shumicës absolute të besimtarëve tanë, BFI që nga vitet e nëntëdhjeta është e angazhuar për inkorporimin e mesim-besimit fetar në sistemin publik shkollor, tani e tutje edhe më shumë po intensifikon angazhimet e saja, në këtë drejtim, jam i porositur t'u them se me lejen e Allahut xh.sh. mesim-besim në sistemin publik shkollor në Maqedoni do të ket edhe gjatë vitit të ardhshëm

Në fund i drejtohem me lutje Allahut xh.sh. të na ndihmon në të vërtetën, të na ndihmon në tejkalimin e pengesave që kemi në realizim të synimeve tona, t'i ndihmon të zgjedhurit tanë në punë të hajrit dhe të jen në shërbim të së vërtetës.

Ves selamu alejkum ve rahmetull-lahi ve berekatuhu.

Gurthemel xhamie në Tearcë të Tetovës

Më 17 Qershor 2009 në fshatin Tearcë të Tetovës u hodhë gurthemel për ndërtim të xhamisë. Të pranishëm në këtë solemnitet ishin Kryetari i BFI, Reis ul Ulema, Haxhi Sulejman ef. Rexhepi, Sekretari i Përgjithshëm i BFI, h. Afrim ef. Tahiri, Myftiu i Myftinisë së Tetovës, h. Alifikri ef. Esati së bashku me operativën e Myftinisë së Tetovës, përfaqësues nga komuna e Tearcës, hoxhallarë dhe mysafirë të tjerë.

Fillimisht, Sekretari i përgjithshëm i BFI, h. Afrim ef. Tahiri me këndimin e një ashere bëri hapjen e këtij solemniteti. Fjalë përshëndetëse kishin kryetari i këshillit iniciativ për ndërtimin e xhamisë, Imami i fshatit Haki ef. Agushi dhe Myftiu i Myftinisë së Tetovës, h. Alifikri ef. Esati i cili mes tjerash përuroi gurthemelin dhe falënderoi xhematin për kontributin e tyre të dhënë dhe shprehi falenderime edhe ndaj Komunes së Tearcës dhe prefektit të saj z. Isen Asanit për bashkpunimin që kanë.

Kryetari i BFI, Reis ul Ulema, H. Sulejman ef. Rexhepi mbajti fjalën e rastit i cili theksoi se: "Sot për të gjithë ne kjo është një ditë e veçantë, përmes kësaj veprë të madhe, a njëherit me qëllim të pastër ne hodhëm gurthemel

xhamie që kjo tani, por edhe në të ardhmen të shërbej për nevojat e kësaj shoqërie. Ky akt tregon se sa besimtarët e kanë vetëdijen e lartë kur është në pyetje roli që luajn xhamitë në mesin tonë dhe në shoqërinë muslimane në përgjithësi." "Me ngritjen e tempujve të shenjtë ne tregojmë kulturën tonë fetare dhe besimin e lartë që kemi në Allahun xh.sh. Ndërtimi i xhamive konsiderohet vepër mad-

hështore në Islam, ngase me ngritjen(themelimin) e tyre dhe objekteve tjera fetare islame në mënyrë të përpiktë kultivohet dhe rezistojmë duke e mbrojtur traditën tonë të pastër islame në këto hapësira, andaj më lejoni që nga ku vend t'u them se në këtë drejtim gjithnjë do ta keni edhe ndihmën e BFI-së, pra dyert e institucionit i keni të hapura dhe neve do t'u jemi në shërbim"-tha mes tjerash Kryetari i

BFI-së.

Reis ul Ulema bekoi këtë gurthemel duke e lutur Allahun Fuqiptotë të gjithë ata që kontribuojnë në ndërtimin e kësaj xhamie, Ai t'i shpërblej me begatit e Tij të pafundë. Në fund të këtij solemniteti u këndua edhe një ashere nga hzf. Shaban Asani, ndërsa duanë në shenjë shënimi të hudsones së gurthemelit të kësaj xhamie e realizoi kryeimami i myftinisë së Tetovës, Ejup ef. Selmani.

GURTHEMEL RRETHOJE NË LAGJEN MAXHARI TË SHKUPIT

Të kultivojmë vlera fetare islame

Më 20.06.2009 e shtunë në lagjen Maxhari u hodhë gurthemel rrethoje të një parcele prej 3.500 m². Në këtë solemnitet të pranishëm ishin Myftiu i Myftinisë së Shkupit, h. Ibrahim ef. Shabani i shoqëruar nga Sekretari i myftinisë së Shkupit, Skender ef. Buzaku dhe referenti për arsim Ismet ef. Bytyqi.

Në praninë e një numri të madhë të xhematit dhe pjesëmarrësve të ftuar enkas për këtë gurthemel Myftiu i myftinisë së Shkupit hodhi gurthemel rrethoje të parcellës në fjalë, i përcjellur me tekbiere nga hoxhallarët dhe hafizlerët që ishin prezent.

Në këtë solemnitet h. Ibrahim ef. Shabani mbajti fjalë rasti duke falënderu Allahun xh.sh. dhe shprehur kënaqësi të

veçant që gjindej në këtë vend për të hedhë këtë gurthemel.

"Ai theksoi mbi vlerën dhe rëndësinë e ruajtjes, mbi zhvillimin dhe kultivimin e fesë islame në shoqërinë tonë. Kjo vepër simbolizon përkushtimin tonë si Myftini, për të qenë në shërbim të qytetarëve të komunës së Gazi Babës." "Shfrytëzoj rastin të themi se me ndihmën e Allahut xh.sh nuk do të shkoj shumë kohë dhe të gjithë ne do të realizojmë edhe një gurthemel xhamie e cila do të mundëson që të kryeni shërbimet fetare në lagjen e juaj"-tha mes tjerash h. Ibrahim ef. Shabani. Në fund Myftiu ia dorëzoi autorizimin Luan Selimi për Muteveli të këshillit iniciativ për formimin e xhematit në lagjen Maxhari.

EDHE PAS 8 VITESH VAZHDON TË MBESË GËRMADHE GURËSH

Çarshi Xhamia, peng i politikës diskriminuese

Biseda të gjata dhe argumentuese të Reisul Ulema H. Sulejman ef. Rexepi me krerët e qeverisë për ti bindur që të kthehet xhamia në Prilep, vendime të ndryshme, tapi, listë pronësore, mendime ekspertësh, projekte për sanim, konservim dhe restaurim të Çarshi Xhamisë, madje edhe leje ndërtimi ka në tavolinën e punës sekretari gjeneral Afrim Tahiri, që nga viti 2006, por nuk mjafton. Mungon vetëm leja për fillimin e punës së rindërtimit, sanimit dhe konservimit. Dhe këtu gishtat përzier politikë. Politikanët maqedonas nuk kanë vullnet ndërsa shqiptarët janë gojëmbyllur.

Driton Dikena

E ndërtuar në vitin 1475 me urdhër të Haxh Hyseinit, djali i Abdylahut, Xhamia e Çarshisë në Prilep arriti të bëjë ballë të gjithë luftërave botërore dhe ballkanike po jo edhe konfliktit të vitit 2001. Ajo që ka mbetur sot nga xhamia më e vjetër në Prilep, dëshmon përtacinë e politikës shqiptare që të marr hap dhe të kthej bukuroshen e Çarshisë së Prilepit, vullnetin e dobët politik të institucioneve të vendit por edhe kompleksin e vetë qytetarëve maqedonas që me çdo kusht tentojnë të mos rindërtohet Çarshi Xhamia, të cilët vetë ato ia vunë zjarrin në vitin e kobshëm 2001.

Xhamia e Çarshisë për shekuj të tërë ka paraqitur një objekt sakral, të cilën e kanë shfrytëzuar besimtarët mysliman për të bërë lutjet drejtuar Zotit të madhërishëm.

Në defterin zyrtar të Perandorisë, Prilepi përmendet si qytet, ndërsa tregu i saj konsiderohet si qendër tregtare rajonale. Në atë periudhë, konkretisht në vitin 1475, Haxh Hyseini, vendos ta financojë ndërtimin e një xhamie. Pas ndërtimit të xhamisë, fillon zhvillimi i hovshëm i ekonomisë, pasi zejtarët nisin të vendosen në afërsi të xhamisë. Në këtë mënyrë krijohet struktura e kompleksit të Çarshisë së Madhe në Prilep, e cila më vonë luan rol të jashtëzakonshëm në zhvillimin social, ekonomik dhe kulturor të vetë qytetit. Prej këtu edhe fiton emrin Çarshi Xhamia.

Duke treguar këtë sekretari gjeneral i Bashkësisë Fetare Islame, Afrim Tahiri, shprehet i habitur se pse nuk merret një vendim që të kthehet funksionaliteti i Çarshi Xhamisë në Prilep. Në dorë mban një numër të madh

dokumentesh që dëshmojnë punën e BFI-së për të kthyer Çarshi Xhaminë po si duket ende nuk është zbutur zemra e kompetentëve nga Prilepi që të japin dritën jeshile për fillimin e fazës së rindërtimit.

Biseda të gjata dhe argumentuese të Reisul Ulema H.

Sulejman ef. Rexepi me krerët e qeverisë për ti bindur që të kthehet xhamia në Prilep, vendime të ndryshme, tapi, listë pronësore, mendime ekspertësh, projekte për sanim, konservim dhe restaurim të Çarshi Xhamisë, madje edhe leje ndërtimi ka në tavolinën e punës sekretari gjeneral Tahiri, që

nga viti 2006, por nuk mjafton. Mungon vetëm leja për fillimin e punës së rindërtimit, sanimit dhe konservimit. Dhe këtu gishtat përzier politikë. Politikanët maqedonas nuk kanë vullnet ndërsa shqiptarët janë gojëmbyllur.

ARSHIN I DYFISHTË PËR ÇARSHI XHAMINË

“Në bazë të Ligjit për ndërtimin, objektet që janë nën ombrellën e monumenteve historike ku bën pjesë edhe Çarshi Xhamia nuk kërkohet leje për ndërtimin nëse ato shkatërrohet gjatë luftërave ose fuqisë natyrore, por neve edhe këtë na kërkuan. E nxorëm edhe këtë dhe përsëri nuk lejojnë të fillojmë punën”, shprehet Tahiri. Në gazetën zyrtare të vitit 2005, në nenet 64 dhe 65, shkruan mirë se nga regjistri nacional xhamitë dhe monumentet kulturo-historike janë në kompetenca të Ministrisë së Kulturës dhe nuk ka nevojë për leje ndërtimi nga vetëqeverisja lokale. Por ky ligj si duket respektohet vetëm te kishat, për xhamitë ka tjetër arshin. Në emër të asaj që të mos rindërtohet kjo xhami shkelet edhe një vendim i Parlamentit të vitit 2003 i cili porosit që “Për monumentet kulturore të kësaj kategorie nuk ka nevojë për leje

urbanistike, sepse të gjitha objektet fetare që kanë qenë të dëmtuara gjatë konfliktit të vitit 2001, nuk duhet t'i nënshtrohen procedurës urbanistike”. Por nacionalizimi nuk mbaron këtu. Janë marrë edhe hapa të ndryshme për të përvetësuar maqedonasit këtë xhami, nënvizon Tahiri, por pa sukses. “Tentimet e tyre për të vërtetuar se Çarshi Xhamia është ndërtuar mbi themelet e gjoja një kishe

shkuan kot. Dy herë janë zhvilluar gërmime arkeologjike mbi xhaminë për të gjetur kishe mirëpo nuk ia arritën qëllimit”, sqaron sekretari gjeneral i BFI-së.

Gërmime arkeologjike në Çarshi Xhami janë zhvilluar një herë në vitin 1988 dhe pastaj në vitin 2004. Sipas të dy rezultateve të gërmimeve arkeologjike u dëshmuua se Çarshi Xhamia është ndërtuar në sipërfaqe të lirë dhe se e njëjta paraqet një objekt të llojit të veçantë të arkitekturës islame.

“Të gjithë dyshimet janë larguar dhe s’ka asnjë pengesë për fillimin e rindërtimit të xhamisë mirëpo paraqitet problem politika e cila nuk sjell jep leje për fillim e punës. Është absurde se pse në Maqedoni vazhdon të funksionojë ende arshini i dyfishtë. Po ashtu në vitin 2001 u shkatërrua edhe kisha në Leshke, mirëpo ajo ka vite që është rindërtuar ndërsa kur flitet për xhami nuk jepet leja për fillimin e punës”, thekson Tahiri, i cili nënvizon se i gjithë dokumentacioni së bashku me projektin për sanim, ndërtim dhe konservim janë gati prej vitit 2006.

Në fakt, Maqedonia shpesh është treguar për maqedonasit nënë për shqiptarët njerë. Atë rol luan ka edhe tek 57 objektet tjera fetare të besimin islam që u shkatërruan gjatë konfliktit të vitit 2001. Të gjitha objektet fetare islame janë meremetuar me vetë kontributin e qytetarëve, ndërsa nga shteti nuk është dhënë asnjë donacion.

Nga shteti asnjëherë nuk u morr asnjë hap konkret ndërsa edhe kur ekziston disponimi shqiptar për ti rindërtuar të njëjtat gjithmonë vetë shteti paraqitet si pengesë. Mu ashtu si në Çarshi Xhami.

“Shteti duhet të kujdeset për të dy fetë më të mëdha. Lënia anësh është akt i pa tolerueshëm dhe të jep përshtypjen se këtu në Maqedoni nuk çmohen vlerat kulturore”, thekson Tahiri.

DIKUR DY SHERIFE SOT NJË GËRMADHE

Çarshi Xhamia që nga viti 1989 është bërë pjesë përbërëse e monumenteve që janë të mbrojtura me ligj si trashëgimi kulturore.

Nga mbishkrimi i ndërtuar nga pllaka e mermerit, nga emri i autorit dhe vitin e ndërtimit shkruar me alfabet arabik në gjuhën turke, mësojmë për këtimin që thotë “Urdhëro të ndërtohet kjo xhami e shenjtë. Haxh Huseini i biri i Abdullahut, Viti 880” gjegjësisht 1475 që do të thotë në kohën kur Prilepi bashkërisht me 19 fshatra nga Nahija e njëjtë ka qenë në ziametin e Husein beg.

Në çdo element arkitektonik të xhamisë manifestohet arkitektura islame ndërsa në mes të murit në

jug, e dekoruar me stoli të ndriçuara, të pa ngjyrosura me kornizë del nga sipërfaqja e murit, mihrabi. Në kohën e Luftës së Parë Botërore xhamia ka qenë e shndërruar në spital gjerman, ashtu që dekorimi i mihrabit ka qenë i shkatërruar, por më vonë i njëjti dekorohet. Në pjesën veriore të hapësirës për lutje gjendet mahvili. Nga brendia e hapësirës së lutjes nëpërmjet derës së vogël të murit përdimor mund të arrijmë deri të shkallët e minares. Në bazë të të dhënave me të cilat disponojmë lirisht mund të përfundojmë se minarja formën e sotshme e ka fituar në disa faza të ndërtimit. Me lartësi prej 25m dhe e zbukuruar me dy sherife, gjithashtu është shembull i rrallë të arkitekturës islame.

Postamenti i minares është bazë poligonale ndërtuar në mënyrë klasike, me renditje polihrome të gurit dhe tullës, një ndërtim standard i kohës kur është ndërtuar xhamia. Në lartësi të kurorës nga xhamia fillon trangu i minares, e ndërtuar nga tullat dhe betoni me dekorim të vogël të pjesës së lartë e cila përbëhet nga renditja e tullave, e cila transformohet në lentë dekorimi të rombeve. Pjesa e pare mbaron me sherife të zbukuruara me stalaktite. Për pjesën e parë të minares lirisht mund të themi se burojnë nga koha e e ndërtimit të hapësirës për lutje, ndërsa sherifja e dytë mendohet të jetë ndërtuar nga gjisma e dytë e shekullit XIX-të.

Por nga e gjithë kjo sot Çarshi Xhamia në Prilep është një gërmadhe e madhe gurësh.

BFI-ja ka filluar iniciativë në vitin 2005 për kompletimin e projektit për rikonstruktimin e xhamisë. Insistimi i përhershëm i këtij institucioni të lartë fetar ka qenë që të bëhet në tërësi meremetimi i xhamisë, ashtu siç ka qenë para se të digjet. Enti kulturor i Prilepit për shkaqe politike që në start është tërhequr nga kjo iniciativë edhe përkundër asaj se ky institucion është institucioni amë i këtij objekti, por pavarësisht nga BFI-ja dokumentacioni u kompletua dhe u dorëzua në Drejtorinë për mbrojtjen e monumenteve.

Që atëherë asnjë përgjigje nuk ka ndërsa për krerët e BFI-së arsyetimi i disave se gjoja nuk ka disponim të qytetarët e Prilepit, për shkak se kjo ngjallur pezëm dhe

revoltë të ish “branitelat” është i pavend dhe jashtë logjikës së shëndoshë. Me një vendim politik mes funksionarëve shqiptarë dhe partnerëve të koalicionit maqedonas, shumë shpejt mund të vij te përgjigja që do të kënaqte myslimanët e diskriminuar në këtë anë. Deri atëherë mbetet të pritët. Dashtë Zoti e zgjohen shpejt politikanët shqiptarë.

BESIMI NË MUXHIZE DHE KARAKTERISTIKAT E ISRASË DHE MIRAXHIT

Vula që dëshmon fuqinë dhe Krijuesin Absolut

Afrim Tahiri

Ndodhia apo gjësendi i jashtëzakonshëm, fenomeni që nuk mund të shpjegohet përmes njohurive ekzistuese, kualifikohet si mrekulli, diçka e mbinatyrshe. Në terminologjinë islame, vepra e cila nuk pranon shpjegim përmes ligjeve të natyrës, që nuk është në mundësi të njeriut ta bën, quhet muxhize.

Njerëzimi në të kaluarën është ballafaquar me muxhize, por edhe në të tashmen, i jepet rasti që të ballafaqohet me fenomene për të cilat përkundër hulumtimeve të thella, nuk i ngelet tjetër pos që të pranon se nuk ia arrin të tejkalon vetveten për të përkufizuar apo shpjeguar diçka të mbinatyrshe.

Në univers pa pushuar ndodhin gjëra që ne nuk arrijmë t'i shpjegojmë, madje shumë prej tyre duke u përsëritur vazhdimisht, arrijnë që të na duken si të rëndomta. Pavarësisht nga kjo, është shumë e rëndësishme se çfarë qëndrimi marrin njerëzit ndaj ndodhive të kështilla. Si e qetëson veten njeriu i cili nuk beson në atë që është i Pashoq, Absolut, i Plotfuqishëm, Krijues i Gjithçkajit, i ligjeve që i njohim dhe që nuk i njohim, pra, përmes çfarë njohurive mund të na përgjigjet një njeri i kështillë? Kurse në anën tjetër, si merret me këto fenomene besimtari i cili beson thellë në Krijuesin i cili asgjë nuk ka krijuar së koti dhe për dallim nga ai që nuk beson, në shpjegimin e të mbinatyrshe, mbështetet në burime të mbinatyrshe, burime, apo njohuri të Atij nën pushtetin e të cilit janë që të gjitha çështjet.

Zoti i Madhërishtëm, njerëzimit u dërgoi pejgamberrë të cilët thirrën në besim, e në kohën kur me të madhe kundërshtoheshin apo sfidoreshin, Ai ndihmonte të dërguarit e Tij përmes muxhizeve me qëllim që pohimet e tyre të vërtetohen. Pra muxhiza është e krijuar nga Allahu xh.sh. që i ofrohet pejgamberëve të Tij në rast se atë e kërkon ose edhe pa e kërkuar.

Përmes Kur'anit Fisnik mësojmë se Allahu Fuqplotë të dërguarve të vet u ofronte muxhize të atilla që nga ata kërkoreshin, e kërkesat e njerëzve, kuptohet, përderisa përfshihen periudha të ndryshme kohore po dhe shtresa të ndryshme njerëzish, gjejmë se ato

janë të llojeve të ndryshme. (Lexo më gjërësisht: Dr.Ahmed Sherbasi: "Jesluneke fi-dini vel hajjat", Dar el xhejl-Bejrut, f.404-407)

SIDOQOFTË, MUXHIZET MUND T'I NDAJMË NË DY LLOJE:

a) Afatshkurtra, të cilat ndahen në:

- të prekshme, të dukshme-materiale (si psh. rrjedhja ujë nga gishtat e Muhamedit a.s., shtimi i ushqimit, ndarja e Hënës në dyshë dhe shumë e shumë muxhize të tjera edhe të pejgamberëve të tjerë) dhe

- të padukshme (Sikur Israja dhe Miraxhi, mirëpo edhe pse këtu po i shënojmë si një nga llojet e muxhizeve afatshkurtra, nga shpjegimet që do të jepen në vazhdim, do të vihet në dukje se qëllimi ynë është se duke i kualifikuar si afatshkurtra mendohet për kohën se kur ajo ndodhi e jo edhe për porosinë e tyre që vazhdojnë të lënë gjurmë në besimtarët.)

b) Të përhershme: Kur'ani Famëlartë që sfidon deri në kiamet. Muxhize edhe për ata që nuk patën rastin që të jenë bashkëkohës të ndonjërit nga pejgamberët dhe të jenë dëshmitarë të muxhizes. (Shih: prof dr. Kahtan Eduri: "Usul ed-din el islami", Dar el fiker, f.273-274)

BESIMI NË MUXHIZET

"Thuaj: "Çështja e atyre mrekullive është tek Allahu. E ku e dini ju, ndoshta, kur (mrekullitë) të vijnë, idhujtarët nuk do t'i besojnë." (el En'amë:109)

Besimi në faktin se universi është rrjedhë e një të vërtete absolute që asgjë nuk ka krijuar pa ndonjë qëllim, bën që të besohet në të dërguarit e tij, në librat që iu janë shpallur atyre, pra në Vahjin-shpalljen që paraqet esenca e të gjitha muxhizeve. Historia na mëson se ata të cilët nuk u besuan muxhizeve të pejgamberëve të tyre, ishin nga të pafetë dhe nga të luhaturit në besim. Andaj nga këtu duhet kuptuar edhe rrezikun nga ajo se si dikush nis drejt gjykimit të ndonjë muxhize.

Mendimtarët dhe shkencëtarët islam i kanë të freskëta idetë që

E muxhizja është nga çështjet e gajbit-transcendencës, pra diçka që kapërcen kufijtë e përvojës dhe të vetëdijes, matanëshmëri, përtë-jshmëri dhe si e tillë ligji i kauzalitetit që thotë se asnjë dukuri apo proces nuk shfaqet ose nuk ekziston pa ndonjë shkak të caktuar ose pa ndonjë pleksje shkaqesh, në këtë rast bie, bie arsyeshëm, nga ndërhyrja e Atij që ka caktuar këtë ligj, e i Cili është shkakut i shkakut - shkakut final, absoluti, Krijuesi, Allahu xh.sh.

kinse të vërtetojnë ndonjë cilësi të lartë të Pejgamberit a.s. Pasi që e thamë këtë, është mirë gjithashtu të thuhet se rryma e interpretimeve të kështilla filloi menjëherë pasi Egjipti u pushtua nga jo myslimanë. Kuptohet, asgjë rastësisht, ata që u shquan me interpretime të reja u ndihmuan që të pozicionohen në udhëheqje të jetës fetare. Në krye të Ez'herit u emërua Mustafa El Meragi, kurse Muhamed Vexhij u bë kryeredaktor i revistës së Ez'herit **Nurul Islam**. Në këtë drejtim Muhamed Abduhuja ishte ndër më të zëshmit, psh. Suren el Fil: **"...Dhe Ai kundër tyre lëshoi shpendë që vinin tufë - tufë! Dhe i gjuanin ata me gurë nga balta e gurëzuar!"** Thotë se kanë qenë të goditur nga epidemia e kolerës! (Lexo: Prof.dr.M.S.R.El Buti; "Të vërtetat e patundshme të besimit islam", f.218-225)

Para se të vazhdojmë më tutje po sjellim edhe një fjalë të El Meragit i cili në një parathënie që i bën librit të Muhamed Husein Hejkel titulluar **"Jeta e Muhamedit"** thotë: "Muxhizet ngadhënjimtare të Pejgamberit a.s. kanë qenë vetëm në Kur'an që paraqet muxhize racionale."

Prof.dr. S.R.Buti duke u marr me këtë problematikë thotë se me interpretime të kështilla filluan që për Muhamedin a.s. me të madhe të përhapen shprehjet *gjigant, madhëri, udhëheqje...* në vend të fjalëve *pejgamber, vahj, risale*. (Po aty,f.223)

Pa e zgjatur shumë, nëse të besuarit në Allahun xh.sh. bën të besohet në Pejgamberët e tij, librat dhe përmbajtjen e tyre me të gjitha lajmet dhe mësimet mbi muxhizet, mohimi i muxhizes drejtpërsëdrejti çon në mohimin e vahjit - shpalljes, pejgamberit dhe Allahut xh.sh.

KARAKTERISTIKAT E ISRASË DHE MIRAXHIT

Israja është udhëtim nate prej Mekes deri në Mesxhidul Aksa, Kuds-Jerusalem, kurse Miraxhi është ngjitje në sferat e larta qiellore. Allahu xh.sh. thotë: **"Pa të meta është Lartmadhëria e Atij që robin e Vet e kaloi në një pjesë të natës prej Mesxhidi Haramit deri në Mesxhidi Aksa, rrethinën e së cilës Ne e kemi bekuar, për t'ia treguar atij disa nga argu-**

mentet Tona. Vërtet, Ai është Gjithë dëgjuesi, Gjithëvëzhguesi". el Isra:1) Kurse Miraxhi përmendet në këto ajete të sures en Nexhm:

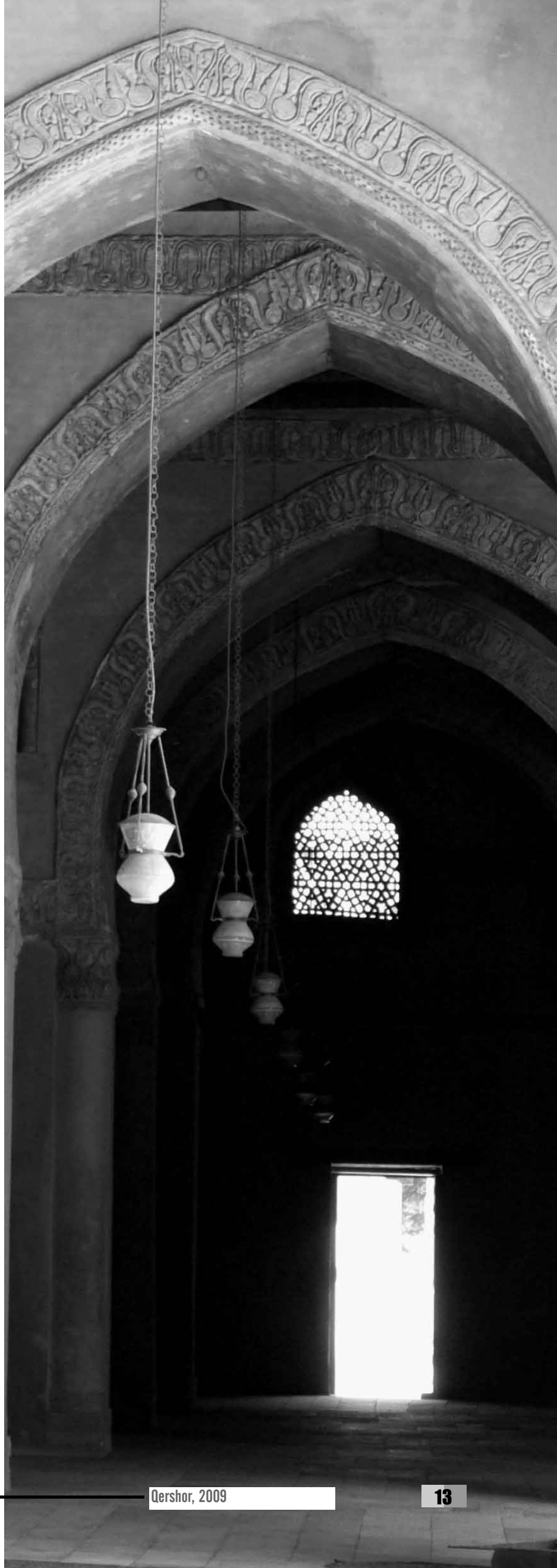
"Pasha yllin kur bie! Shoku juaj nuk ka humbur, e as që ka devijuar. Dhe ai nuk flet nga dëshira e tij. Ai nuk është tjetër pos shpallje që i shpallet. Atë ia mësoi, Ai fuqiploti. Që ka mendje precize dhe që u përqendrua në formën e vet (reale). Dhe ai (Xhibrili) ishte në horizontin e lartë (nga lindja). Pastaj u lëshua dhe iu afrua. E ishte afër sa dy harqe apo edhe më afër. Dhe i shpalli robët të Tij atë që ia shpalli. Zemra nuk mohoi atë që pa. A po i bëni polemikë atij për atë që ka parë? Atë (Xhibrilin) e ka parë edhe herën tjetër. Tek Sidretul Munteha. Që pranë saj është xhennetull Me'va. Atëherë kur Sidrën e mbuloi çka e mbuloi. Shikimi (i Muhamedit) as nuk lakoi e as nuk tejkaloi. Ai (Muhamedi) vërtet, pa disa nga shenjat më të mëdha të Zotit të vet." (en Nexhm, 1-18).

NGA TRADITA E MUHAMEDIT A.S. KEMI KËTË RRËFIM:

Enesi r.a. nga Malik ibnu Sa'sa'a r.a., i cili i ka përcjellur fjalët e të Dërguarit a.s. që i ka thënë kur ai u rrëfeu për natën e Israsë dhe Miraxhit: "Derisa isha në Hatim - pjesë pranë Qabes - sipas një transmetimi thuhet edhe kjo: në një gjendje midis gjumit e zgjimit - më erdhi njëri dhe ma çau gjoksin prej këtu e deri këtu - duke bërë me shenjë prej zgavrës së fytyrës e deri ku mbijnë qimet në fund të barkut. Ma nxori zemrën dhe e sollën një enë floriri të mbushur me iman, ma pastruan, ma mbushën dhe ma kthyen në vend. Pastaj ma sollën një kafshë të bardhë që ishte më e vogël se mushka e më e madhe se gomari. Ky ishte Buraku, i cili merrte rrugë duke i vënë këmbët e para atje ku mbërrinte shikimi. Më hipën mbi të. Më mori me vete Xhibrili a.s. dhe mbërritëm deri te qielli i dynjasë. Kërkoj leje për t'u hapur dera. I thanë (melekët mbrojtës të qiellit): Kush është? U tha: Xhibrili. I thanë: Kush është me ty? U tha: Muhamedi a.s. I thanë: A i qenka dërguar ftesa për miraxh?! U tha: Po. Thanë: Mirë se vjen! Na gëzon ardhja e tij! U hap dera dhe sapo hyra brenda e pashë Ademën a.s. Xhibrili më tha: Ky është babai yt, Ademi. Përsëndete! Unë e përsëndeta. Ma ktheu përsëndetjen (selamin) dhe më tha: Mirë se vjen, o bir dhe peygamber i mirë! Pastaj Xhibrili a.s. më ngjiti më lartë derisa mbërritëm te qielli i dytë. (Përsëritet biseda e Xhibrilin a.s. me melekët e tjerë). U hap dera dhe sapo hymë brenda e pashë Jahjanë dhe Isain a.s., të

cilët ishin djem tezeje. U përsëndetëm ...Pastaj Xhibrili më ngjiti deri te qielli i tretë. (Përsëritet biseda e Xhibrilin a.s. me melekët e tjerë). Na u hap dera dhe sapo hymë brenda, kur ja e pashë Jusufin a.s. U përsëndetëm...Pastaj Xhibrili a.s. më ngjiti më lartë derisa mbërritëm te qielli i katërt. (Përsëritet biseda e Xhibrilin a.s. me melekët e tjerë). U hap dera dhe sapo hymë brenda e pashë Idrisin a.s. U përsëndetëm...Pastaj Xhibrili a.s. më ngjiti më lartë derisa mbërritëm te qielli i pestë. (Përsëritet biseda e Xhibrilin a.s. me melekët e tjerë). U hap dera dhe sapo hymë brenda e pashë Harunin a.s. U përsëndetëm...Pastaj Xhibrili a.s. më ngjiti më lartë te qielli i gjashtë. (Përsëritet biseda e Xhibrilin a.s. me melekët e tjerë). U hap dera dhe sapo hymë brenda e pashë Musain a.s. U përsëndetëm...Kur e kalova atë, ai filloi të qajë. E pyetën: Përse qanë? U tha: Qaj, ngase pas meje do të vijë një peygamber i ri, umeti i të cilit më tepër do të hyjnë në Xhennet sesa umeti im. Pastaj Xhibrili a.s. më ngjiti deri te qielli i shtatë. (Përsëritet biseda e Xhibrilin a.s. me melekët e tjerë). U hap dera dhe sapo hymë brenda e pashë Ibrahimin a.s. U përsëndetëm edhe me këtë... Pastaj më ngjiten në Sidretul-Munteha. Frutat e saj ishin të mëdha si hidet (xinxifet) e Hexherit (qytezë në Jemen), kurse gjetet i kishte si veshët e elefantit. Xhibrili më tha: Kjo është Sidretul-Muntehaja. Aty pashë katër lumenj: dy të jashtëm e dy të brendshëm. I thash: Ç'janë këta, o Xhibril? Më tha: Këta të brendshmit janë dy lumenj në Xhennet, kurse të jashtëmit janë Nili dhe Eufrati. Pastaj më ngjiten në Bejtul-Ma'mur. Pastaj më sollën një enë me verë, një me qumësht dhe një me mjalt. Unë e mora atë me qumësht. Xhibrili më tha: Kjo është ajo natyrë (fitrah), në të cilën gjendesh ti dhe umeti yt.

Peygamberi a.s. në vazhdim tha: Pastaj mu bënë farz 50 kohë namaz. U ktheva prapë dhe kalova pranë Musait a.s. Ai më pyeti: Ç'të porositi Zoti? I thashë: 50 kohë namaz gjatë ditës dhe natës. Më tha: Umeti yt nuk do të mund t'i falë 50 kohë namaz për çdo ditë. Vallahi, unë i kam provuar njerëzit më parë. I kam provuar Beni Israilët me mënyrën më të rëndë (e nuk pata sukses). Kthehu te Zoti dhe lute t'ia lehtësojë umetit tënd! U ktheva e luta Zotin, m'i pakësoi 10. U ktheva te Musai. Më pyeti: Ç'të porositi? I thashë: M'i hoqi 10. Ma tha të njëjtën dhe kështu vazhdoi derisa u urdhërova me 5 kohë namaz. Edhe për këtë Musai ma tha të njëjtën fjalë. I thashë: I jam lutur Zotit aq shumë sa turpërohem më ta lus. Pajtohem me kaq dhe i nënshtrohem këtij urdhri. Sapo e kalova Musain, një zë më tha: Tanimë e kam përcaktuar

farzin tim dhe ua kam lehtësuar robërve të Mi. (Në një transmetim tjetër thuhet edhe kjo): Ato janë 5 sa 50 për çdo ditë. Ky vendim nuk ndërrohet më! (Transmeton Buhariu, Muslimi, Tirmidhiu dhe Nesaiu. Ky ishte citati i Buhariut dhe Muslimit).

Pasi Xhibrili a.s. e kthen sërish në Meke Muhamedin a.s. në po të njëjtën natë, të nesërmen në mëngjes Muhamedi a.s. i lajmëron shokët e vet po edhe kurejshitet që nuk i besonin. Rrëfimi i kësaj ngjarje, për myslimanët plotësisht të bindur ishte edhe një shkas më tepër për t'i besuar Pejgamberit a.s. kurse për të luhaturit ishte një shkas për t'u larguar nga Islami, e në anën tjetër, për mosbesimtarët ishte shkas për t'u thelluar edhe më në mosbesim, të cilët menduan se më në fund gjetën diçka përmes së cilës do të tallen dhe filluan ta pyesnin për Mesxhidi Aksanë, sa dritare e dier kishte e të tjera gjëra që ata i njihnin. Pejgamberi a.s. rrëfen: *'Kur më përgënjeshtroan kurejshitet (jobesimtarë) për Isranë dhe Miraxhin, dola në Hixher dhe Allahu ma paraqiti (përfytyroi) Bejtul-Makdisin. Duke shikuar në të fillova t'i lajmëroja ata për shenjat e asaj (Xhamie). (Buhariu, Muslimi dhe Tirmidhi)*

SHPJEGIME TË SHKURTRA AJETIT TË ISRASË

Ajeti i Israsë fillon me fjalët **"Pa të meta është Lartmadhëria e Atij"**, ajetet që fillojnë në këtë mënyrë bëjnë fjalë për vepra që nuk mund të arrihen nga krijesat dhe na përgatisin për një ngjarje, mrrekulli apo gjësendi që tejkalon mundësitë e shpjegimit duke u bazuar në ligjet e caktuara të kësaj bote.

Kur diçka kalon mundësitë kuptimore të njeriut si qenie racionale - zemra mund të jetë ajo e cila mund të na ndihmon më tepër. Ajeti në suren *en Nexhm*: **"Zemra nuk mohoi atë që pa."** gjithsesi se e përforcon një mendim të këtillë.

Kur shqyrtohen tema të këtilla, është mirë që të mos harrojmë edhe porosinë e Imam Gazaliut që thotë: "Çështje një aventurë të zhytesh në detin e fshehtësive të Zotit..." (Mishkat al Anvar) E muxhizja është nga çështjet e gajbit-transcendencës, pra diçka që kapërcen kufijtë e përvojës dhe të vetëdijes, matanëshmëri, përtëjshmëri dhe si e tillë ligji i kauzalitetit që thotë se asnjë dukuri apo proces nuk shfaqet ose nuk ekziston pa ndonjë shkak të caktuar ose pa ndonjë pleksje shkaqesh, në këtë rast bie, bie arsyeshëm, nga ndërhyrja e Atij që ka caktuar këtë ligj, e i Cili është shkak i shkakut - shkak final, absoluti, Krijuesi, Allahu xh.sh.

Me fjalët: **"..robin e Vet e kaloi në një pjesë të natës prej**

Mesxhidi Haramit deri në Mesxhidi Aksa..."

Pra është krejt e qartë se vepra është e Allahut xh.sh., Ai është që robit të vet (fjalë e cila është edhe argument se udhëtimi i Pejgamberit ishte edhe me trup edhe me shpirt. Lexo: Sherh elakide et tahavije li Shejh Ahmed Shakir, Dar En-nedhir, Bagdad, f.94) në një pjesë të natës e kaloi nga Qabja-xhamia e Mekes në xhaminë e Kudsit-Jerusalem, dhe atë në një pjesë të natës, që paraqet edhe një karakteristikë tjetër e kësaj muxhize. Me fjalë të tjera, një muxhize e fshehur dhe e një niveli më të lartë se ato të dukshmet-materialit. Sidoqoftë, krahas të tjerave, kjo pjesë e ajetit bënë të njohur vijën e udhëimit-hapësirën dhe kohën. E ajo që paraqet muxhize, është shpejtësia apo mjeti me të cilin ndodhi udhëtimi.

Në vazhdim të ajetit Allahu xh.sh. thotë:

"...rrethinën e së cilës Ne e kemi bekuar, për t'ia treguar atij disa nga argumentet Tona. Vërtet, Ai është Gjithëdhëguesi".

Pra ky ajet Kur'anor na mëson se kemi të bëjmë me vende të shenjta, rrethinën e së cilës e ka bekuar dhe na mëson edhe qëllimin e Israsë, pra shfaqjen e argumenteve të Allahut xh.sh. i cili është Gjithëdhëguesi, Gjithëvëzhguesi dhe të cilit nuk mund t'i fshihet asgjë çfarë shprehet nga krijesat e Tij ose çfarë mbahet në mendjet e tyre.

SHPJEGIM I SHKURTËR I AJETIT 18 TË SURES EN NEXHM

"...Ai (Muhamedi) vërtet, pa disa nga shenjat më të mëdha të Zotit të vet."

Pa dyshim se në lidhje me këtë ajet, rreth asaj se çfarë ka parë Muhamedi a.s. më së shumti mësojmë nga fjala e vet Pejgamberit të cilën e sollëm më lartë. Ne gjithsesi se nuk posedojmë mundësinë për të shprehur ashtu si duhet atë që ai pa nga shenjat më të mëdha të Allahut xh.sh. Pra Pejgamberi a.s. pa atë që Zoti ia bëri nga të mundshmet për të parë, e padysim kjo në një mënyrë shumë të veçantë shfaq edhe nivelin e nderit që iu bë Muhamedit a.s. Në fakt edhe vet muxhizja e Israsë dhe Miraxhit, është e një nivelit më të lartë.

Tani për ta kuptuar sa më mirë muxhizen e Israsë dhe Miraxhit, duhet për një moment të ndalemi dhe të mendojmë për rrethanat në të cilat ndodhën, pra duhet secili t'ia afron vetes se si atëkohë, pra para XIV shekujve ishin rrethanat në Mekë dhe rreth saj. Paramendoni se cilat mjete i përdornin për bartje-transport, çfarë rrugësh kanë pasur dhe përmes çfarë mjeteve kanë komunikuar. Me këtë nuk duam t'u largojmë

tepër në të kaluarën, as që duam t'u themi se XIV shekuj janë një kohë shumë e gjatë. 1400 vite nuk është shumë, mjafton të ndaleni pak dhe të gjeni ndonjë njeri i cili ka jetuar 100 vite, pra katërmëdhjetë persona njëri pas tjetrit nga 100, fitojmë 1400-shen. E ai që është i moshës 70, 50, 40... vjeçare, tani le të llogarisin vet se jeta e tyre e kaluar a është e gjatë apo e shkurtër. Natyrisht se secili do të thoshte se e kaluara e tyre është shumë e shkurtër, atëherë le të llogarisin se sa herë duhet shtuar aq të shkurtër për të arritur deri te koha e para 1400 viteve.

Sidoqoftë, athua vallë mekasve të asaj kohe – bile edhe të atyre para një shekulli, ka mundur t'u shkon mendja që nga Muhamedi a.s. të kërkojnë që brenda një pjese të natës të bënë Isranë dhe Miraxhin?

Meqë pyetja nuk kërkon

domosdoshmëri që të përgjigje-mi me fjalë-shkronja, u ftoj që për një çast të ktheheni në të tanishmen, kohë e karakterizuar si e shpejtë, në transport, komunikim etj. Jo për të krahasuar shpikjet - zbulimet me të mbinatyrshtmen, por për t'u përgatitur logjika e njeriut të sotëm, për të mos gabuar në gjykim të muxhizes. Nëse njeriu njeriun brenda një afati relativisht të shkurtër ka arritur ta udhëtojë nga një vend në tjetrin, apo të komunikon nga një skaj në skajin tjetër të botës, duhet të beson se për të Gjithëfuqishmin, Krijuesin e Gjithëçkajit - kohës dhe hapësirave, gjithçka është lehtë.

Po i kthehemi ajetit 18 të sures *en Nexhm*: **"...pa disa nga shenjat më të mëdha të Zotit të vet."** Është interesante se ky ajet është i fundit që bën fjalë në lidhje me temën tonë në këtë sure, kurse menjëherë pas tij, pra ajetet 19 dhe 20 thonë: **"E ju, a e shihni Latin dhe Uzanë? Dhe atë të tretin e të fundit, Menatin."**

Nëse kujdesshëm keni lexuar 18 ajetet e para të sures *en Nexhm*, atë çfarë thonë dhe për çfarë flasin ato ajete, me ajetet 19 dhe 20, në mënyrë direkte shihet se në çfarë gjëra të kota besonin idhujtarët dhe cili ishte niveli i tyre, nga aspekti i besimit po dhe nga aspekte të tjera.

Nga kjo që u tha deri më tani mund të konkludohet se Isranë dhe Miraxhin e karakterizon ajo se është e projektuar nga ana e Allahut xh.sh. i cili është i Gjithëdhjshëm dhe asgjë nuk cakton pa ndonjë qëllim, pra nuk e ka kërkuar dikush nga Pejgamberi a.s. dhe as që ka mundur t'u shkon mendja dikujt që nga Muhamedi a.s. të kërkon që Zoti i Tij ta udhëtojë brenda një kohe të natës nga Meka në Kuds-Jerusalem dhe prej atje drejt qiellzave më të larta.

FJALA PËRFUNDIMATARE:

Rreth Israsë dhe Miraxhit është folur nga dijetarët islam dhe do të foletë edhe në të ardhmen. Ajo që lexuat në këtë shkrim nuk është tjetër pos një nxitje për të kërkuar të lexoni në lidhje me muxhizet që Allahu xh.sh. i çoi përmes të dërguarve të vet.

Rreth muxhizeve të Israsë dhe Miraxhit mund të foletë nga aspekte të ndryshme, si psh. mbi ndikimin tyre në besim, mbi porositë apo gjurmët e tyre të myslimanët, ndikimi i tyre në shkencë, letërsi etj.

"Lajmi mbi Miraxhin është i vërtetë, kush nuk e pranon atë, ka bërë bidat dhe është i humbur." (Imam Ebu Hanife: *Fikhul Ekber*, Dar el kutub El ilmije, f.327)

(Ligjëratë e mbajtur në vitin 2006 me rastin e shënimit të natës së madhe të Israsë dhe Miraxhit)

FEJA DHE NJERIU

FEJA, NEVOJË E DOMOSOSHME NË JETËN E NJERIUT

"Me të vërtetë një nga shkaqet e sëmundjeve të të gjithë te sëmurve që më janë paraqitur gjat tridhjetë vjetëve të fundit, nga të gjitha viset e botës, ka qenë mungesa e besimit të tyre në Zot dhe shërimin e gjetën pas kthimit të tyre në besim"- Karl Janxhi

Shaqir Fetahu

Vet prania fesë te individit si dhe në bashkësi, vërteton nevojën e sajë në jetën e njeriut në këtë botë. Madje ajo, jo vetëm që është e nevojshme, por është edhe e domosdoshme për jetën e njeriut dhe më gjërë, gjë që do të thotë se pa te nuk mund të paramendohet jeta e lumtur e individit, por edhe e bashkësisë. Po të mos ishte e nevojshme, nuk do të ishte në ndjenjat dhe praktikatat njerëzore. Feja si fenomen hyjnor, është e nevojshme, madje e domosdoshme e për shumë shkaqe, anda marrë arasyshë nevojën e fesë mund të konkludojmë se

FEJA ËSHË BARAZPESHË E SHPIRTËRORES DHE MATERIALES

Njeriu si qenie dualiste, e përbërë prej shpirtit dhe materies, për të qenë zëvendës i vërtetë i All-lahut në tokë, si dhe për t'ia aritur qëllimit të kësaj bote, duhet të mbajë drejtpeshimin midis këtyre dy elementeve. Dhënia përparësi e cilit do prej tyre, mund të ketë pasoja deri në prishjen e kësaj barazpeshë që është e domosdoshme dhe, nga ai çast, njeriu nuk mund të arrijë më qëllimin e jetës së tij në këtë botë, psh. Nëse i jepet përparësi anës shpirtërore, njeriu në këtë rast nuk do të përfitonte më nga kjo botë, nga begatitë e saj, gjë që nuk është nga qëllimet e fesë së vërtetë, përkundrazi, por edhe nëqoftëse do të favorizonte elementin material, atëherë do të bëhej rob i emocioneve, i formave të tjera shkatërruese, për pasojë do të shkatërronte vetveten, por edhe bashkësinë në përgjithësi. All-llahu Fuqplotë duke e ditur se njeriu, megjithëse është më i lartësuar se krijesat tjera, përsëri është i kufizuar në aftësitë e të menduarit dhe se shpeshherë nga presioni i forcave shkatërruese, nuk është në gjendje të mbajë barazpeshën midis shpirtërores dhe materials, prandaj All-llahu Fuqplotë i dërgoi atij Shpalljen nëpërmjet të dër-

guarëve të Tij, i dërgoi fenë edhe me qëllim që sa herë të devijojë nga rruga e vërtetë, shpëtimin ta gjejë në fe, si dhe për ta mbajtur drejtpeshimin që përmendëm. Feja në të njëjtën kohë është edhe ushqim i shpirtit të njeriut, sepse sikurse ka nevojë trupi të hajë dhe të pijë, ashtu ka nevojë edhe shpirti i njeriut për ushqim e ky ushqim është feja.

FEJA – NEVOJË NË SFERËN E TË MENDUARIT TË NJERIUT

Feja është domosdoshmëri për të menduarin e njeriut, për arsye se, megjithëse mendja është mjeti dhe begatia më e madhe që i është dhuruar njeriut, përsëri ajo kurr nuk mund të dijë gjithçka që i intereson njeriut. Madje, edhe atë që di, ajo ka grumbulluar si rrjedhojë e një hlumtimi e studimi që lypin kohë. Mirëpo duke ditur kërkesat dhe problemet që nxjerr

jeta, shpesh vonohet mendja për të nxjerrë rezultate, sidomos kur ajo ballafaqohet me shumë pyetje paraqesin nevojat themelore të jetës së njeriut, ndaj të cilëve ajo tregohet e paaftë, si për shembull në lidhje me pyetjet rreth:

gjithësisë; çka është gjithësia? Nga ka ardhur? Kush e ka krijuar dhe cili do të jetë fundi i saj?

Njeriu; C'është njeriu? Nga ka ardhur? Cili është qëllimi i ardhjes së tij në këtë botë? Ku do të përfundojë dhe ç'e prët atë?

Krijuesi; Kush e ka krijuar këtë që na rrethon? A ekziston Krijuesi dhe kush e vërteton ekzistencën e Tij? Me çfarë cilësishë është pajisur Ai dhe ç'lidhje ka njeriu me Të?

Këto pyetje si dhe shumë të tjera të ngajshme me to, e kanë preokupuar gjithmonë mendjen e

njeriut, por përgjigjen e saktë të tyre, ajo nuk mund ta gjejë pa ndihmën e fesë.

Feja, pra e mëson njeriun se gjithësia si dhe gjithçka që e përbën atë, është krijuar nga All-llahu Fuqplotë, e rregulluar në mënyrë të saktë, ku çdo gjë i nënshtrohet vullnetit të Krijuesit dhe gjithçka në të është begati e All-lahut, dhuruar njeriut. Gjithashtu feja e shpjegon të vërtetën mbi njeriun duke e përcaktuar atë si qenien më të dalluar në tokë, se është i pajisur me mendje dhe, si e tillë paraqitet si mëkëmbës i Zotit në tokë, duke ia dhënë njeriut të gjitha të mirat që nuk janë qëllim i jetës, por vetëm mjet për të arritur qëllimin kryesor, që është njohja e All-lahut Fuqplotë dhe të jetuarit sipas ligjeve dhe zakoneve të Tij. Jeta e njeriut në këtë botë është një udhëtim i shkurtër pas të cilit vjen vdekja, që paraqet fillimin e jetës tjetër të amshueshme, ku do të ringjalet

dhe do të japë llogari për veprat e veta. Njeriu nëpërmjet fesë mëson se gjithçka që ekziston është krijesë relative e , si e tillë , ka Krijuesin e vet. All-llahu Fuqplotë dhe, në të njëjtën kohë feja i ofron njeriut argumente të vërteta që vërtetojnë se All-llahu Fuqplotë ekziston pa asnjë dobësi, i pari para çdo sendi dhe i fundit pa fund, jasht kohe e vendi.

FEJA – MBËSHTETJE E FORTË E NJERIUT NË JETËN E TIJ

Feja është nevojë e pashmangshme për personalitetin e vet njeriut, për trupin dhe shpirtin e tij. Njeriu në këtë botë lind, rritet zhvillohet dhe më në fund vdes. Jeta në këtë botë është kalimtare dhe e përcjelur me gëzime, hidhërime, skamje, sëmundje, humbje të pasurisë apo ndonjë të afërmi, kështuqë, pa fe, njeriut nuk mund ta mbajë veten dhe në këto raste i vetmi shok i njeriut është feja, e cila të gjitha këto ia përcakton dhe i ndihmon t'i kuptojë duke i bërë të qartë se çdo gjë natyrë zhvillohet në bazë të dëshirës së All-llahut të Plotfuqishëm e urtësisë së Tij dhe të gjitha këto kanë qëllimin e vet. Pra, siç thamë, në këto raste i vetmi shok për të është feja, e cila, kur ai është në gjendje të dobët, ia shton forcat dhe i jep shpresë, kur e humb atë, i jep guxim, durim në vështirësi, përmbajtje në gëzim, etj. Mbështetja në fe formon personalitetin e plotë të njeriut, për arsye se me të ai forcon si shpirtin ashtu edhe trupin duke fituar siguri në vetvete dhe është në gjendje të përballojë me sukses çdo rast që i vjen në jetë, i bindur se me te do të fillojë mëshirën e All-llahut si në këtë botë ashtu edhe në tjetrën. All-llahu Fuqplotë thotë:

“Ne do t’ju sporvojmë me ndonjë frikë, me uri, me ndonjë humbje nga pasuria e nga jeta si dhe nga frytet, por ti jepu mizhde durimtarëve”. (El Bkaretu:155).

Shkencat e sotme, që merren me problemin e njeriut, vërtetojnë se besimt në një Zot që merren me problemin e njeriut vërtetojnë se besimi në një Zot ndikon shumë në sigurinë dhe qëndrueshmërinë e individit ndaj problemeve të jetës si dhe të sëmundjeve psikike dhe se njeriu sa më larg fesë të qëndrojë, aq më tepër e ndienë pasigurinë në vetëvete.

Mjeku i njohur, Karl Janxhi, në veprën e tij me titull “Njeriu modern” mes

tjërash thotë ;

“Me të vërtetë një nga shkaqet e sëmundjeve të të gjithë te sëmurve që më janë paraqitur gjat tridhjetë vjetëve të fundit, nga të gjitha viset e botës, ka qenë mungesa e besimit të tyre në Zot dhe shërimin e gjetën pas kthimit të tyre në besim.”

Po kështu mendon edhe filozofi tjetër amerikan, William Xhejmsi kur thotë;

“Me të vërtetë shërimi më efikas i sëmundjeve psikike është besimi”.

Njeriu në këtë botë, përveç atyre që u thanë më lart, do të përjetojë edhe vdekjen prej së cilës askush nuk mund të shmanget. Vdekja është e tmerrshme, por vetëm për ata që mohojnë botën tjetër, Ahiretin. Ata që mbështeten tek fjala kanë mësuar dhe janë të bindur se vdekja si dhe shkatërrimi i trupit, nuk janë shuarje të jetës, por vetëm kalim nga një botë në botën tjetër, që do të thotë se pas kësaj ngjarjeje pason jeta tjetër e vërtetë dhe amshueshme. Kjo e bënë vdekjen deri diku të arsyeshme, e jo të pakuptimtë dhe të tmerrshme dhe në të njëjtën kohë njeriu e kupton se duhet të vdes dhe në këtë mënyrë më së miri edhe e tejkalon tmerin e vdekjes.

Feja – shtyllë e forte e shoqërisë

Feja, përveç tjerash, është e nevojshme për çdo mjedis e bashkësi. Njeriu është qenie shoqërore dhe si e tillë është i detyruar të jetojë në familje dhe bashkësi ku ai duhet të jap kontributin e vet. Por nuk ka bashkësi të shëndoshë nëqoftëse nuk ka individ të shëndoshë dhe të moralshëm, që do të thotë se nuk ka bashkësi pa moral. Pra, normat e moralit janë ato që dretjojnë sjelljet e njeriu në bashkësi. Mirëpo baza e normave të moralit nuk është gjë tjetër veçse feja, sepse ato nuk do të respektoheshin, nëse nuk buronin nga ndonjë autoritet i shenjtë, dhe autoriteti i shenjtë është vetëm All-llahu i Plotëfuqishëm. Pra, feja është më se e nevojshme për vendosjen e rregulave morale në çdo bashkësi që dëshiron stabilitet dhe dinjitet, se, sikurse ka thanë filozofi i njohur grek, Platon: “Kush sulmon dhe shkatërron fenë, ai ka shkatërruar bashkësinë”

Feja – bazë e moralit të shëndoshë

Morali është domosdoshmëri për çdo individ apo bashkësi se, pa moral nuk mund të mendohet jeta e

njeriut dhe e bashkësisë. Pra, morali është pjesë e pandashme e njeriut dhe si e tillë, është i vjetër aq sa edhe vet njeriu. Gjatë historisë, fati i njerëzimit është varur vazhdimisht nga niveli i moralit, se bazë dhe kusht për një jetë të lumtur në këtë botë është respektimi i normave morale. Kur’ani flet për popujt e mëparshëm të cilët u shkatërruan prej dënimit që u dha All-llahu për shkak të rënies së moralit të tyre. Ky mendim është mbizotërues midis dijetarëve dhe filozofëve. Morali, pra, është ligj që i cakton njeriut detyra ndaj vetvetes dhe rrethit, qëllimi i të cilit është lumturia si në këtë botë ashtu edhe në botën tjetër. Ai nuk është gjë tjetër veçse porosi e fesë, pra në qëllimet kryesore të fesë. Kështu, morali është amaneti më i çmuar dhe më i lartë i All-llahut të Plotëfuqishëm, me të cilin e ka stolitur shpirtin e njeriut. Muhamedi a.s. ka thënë:

“ Jam i dërguar t’i plotësojë vlerat morale”.

Veç të tjerash ndjenjat për moral është e lindur në natyrën e njeriut. Kjo shikohet në atë se gjithmonë gjatë historisë ka ekzistuar një standard i përgjithshëm i sjelljeve morale, duke vërtetuar disa dhe duke hedhur posht disa të tjera. Me gjithëse kjo ndjenjë, ndryshon nga individ në individ, vetëdija njerëzore ka dhënë përsëri gjykimin e vet të përbashkë në favor të disa cilësive morale se janë të mira, ndërsa disa të tjera i ka konsideruar të këqia, p.sh. drejtësia, singëriteti, trimëria, guximi, bujaria, etj., janë konsideruar të këqia. Duhet theksuar se historia i ka çmuar dhe ngritur larg ato individ që kanë pasur ndjenja përgjegjësie dhe obligimi, ndërsa njerëzve të papërgjegjshëm dhe jokomptent u ka dhënë dënimin e merituar moral apo material. Gjithashtu, gjatë historisë janë njohur dhe vlerësuar vetëm ato shoqëri, që kanë pasur vlera të larta, organizim, disiplinë, respekt dhe ndjenja reciproke dhe që kanë punuar dhe vendosur një sistem shoqëror të bazuar në drejtësi, barazi, liri për njerëzimin, kurse, për sa u përket shoqërive në të cilat, ka mbizotëruar padrejtësia, pabarazia, krimi, vjedhja, historia i ka dënuar si shoqëri të gabuara dhe të këqia.

Autori është Myfti i Myftinisë së Gostivarit

Qendra Islame Shqiptare Mattenbach në Winterthur të Zvicrës

Qyteti i Winterthur-it shtrihet në verilindje të Zvicrës dhe numërohet si qytet i gjashtë nga qytetet më të mëdha në Zvicër, përndryshe njihet edhe si qytet industrial në mbarë territorin e Zvicrës. Nga aspekti administrativ i takon kantonit të Cyrih-ut dhe është qyteti i dytë më i madhë në kanton pas Cyrih-ut ku largësia në mes këtyre dy qyteteve është 20 km.

Ky qytet është i formuar nga pesë rrethina të njohura sot e këtë ditë (Oberwinterthur, Seen, Töss, Veltheim dhe Wülflingen), që në vitin 1922 të cilat bashkohen dhe e formojnë qytetin, dhe më pas ju bashkëngjiten edhe dy rrethina tjera rrethina e Qytetit dhe ajo e Mattenbach-ut. Sipërfaqja e qytetit me rrethinë është 67,93 km², lartësia mbidetare e qytetit është 439 m dhe sipas statistikave të vitit 2009 qyteti numëron mbi 101000 banor. Në këtë qytet dhe rrethinën e tij jetojnë diku mbi 12000 musliman ku pjesa më e madhe e tyre janë bashkëatdhetarët tanë nga Maqedonia dhe shteti më i ri i Kosovës ku numri i tyre është diku shtatë deri në tetë mijë banorë. Diçka specifike e këtij qyteti është se ky qytet përbëhet nga 13 komuna përreth tij.

(më tepër :
www.stadt.winterthur.ch).

Nuk ka dyshim dhe jemi falenderues ndaj Allahut xh.sh se muslimanët e trojeve tona gjegjësisht Shqiptarët, Turqët, Boshnjakët por edhe të tjerët që i përkasin kësaj feje të pastër që herët e kanë kuptuar rolin dhe rëndësinë e institucionit të quajtur Xhami, ndoshta këtë meritë të madhe e meritojnë të parët tanë të cilët ditën të na gatonë, të na këshillojnë, të na arsimojnë, që kudo që të jemi ta dimë e asnjëherë të mos harrojmë se jemi mbi të gjitha musliman, jemi kombëtar që nuk i nëpërkëmbim vlerat e dikujt e as më pak vlerat e tona qofshin fetare apo kombëtare, edhe pse këtë dikush na e dëshiroi duke na etiketuar me emra të ndryshëm, duke na diskriminuar në arsim, liri, kultur, si dhe mënyra të ndryshme të përmbledhura të gjitha në një fjalë „ASIMILIM“ sa që edhe tërë bota më i kuptoi, dhe i mori masat e duhura kundër atyre

që meritonin tju thuhet mjaft më vuajte për këtë popull të pafajshëm. Dhe me siguri se neve edhe pse na larguam nga trojet tona, dikë në kërkim të kafshatës së bukës, e dikë të përndjekur politikisht, kjo nuk na dëshpëroi aspak, ngase e kishim bindjen në Allahun xh.sh, ishim të sigurtë ndaj rregullave dhe direktivave të Tij dhe asnjëherë nuk u luhatëm në besimin ndaj Tij dhe na mjaftoi mbështetja e jonë që iu mbështetëm Atij dhe sa mbështetës i mirë është Ai. Dhe jo vetëm kaq por ne mësuam nga biografia e të dërguarit të All-llahut xh.sh, Muhamedit a.s se edhe ai e patë po të njëjtin hall po bile edhe më rëndë se ne, por megjithatë ai përballoi çdo gjë vetëm që të jetë All-llahu i pajtuar me të. Emigrimi apo hixhreti i pejgamberit a.s ishte ajo që na mësoi por edhe më tepër na dha kurajo që ne të bëhemi të tillë ngase si vepër të pare që Ai e bëri në qytetin e Medinës ishte ndërtimi i xhamisë ku së shpejti i dha frutet e saja.

**QENDRA ISLAME
SHQIPTARE E
WINTERTHUR-IT NUMËRO-
HET NJË NDER QENDRA TË
PARA NË ZVICËR .**

Qendra Islame Shqiptare e

Winterthur-it është e formuar në Qershor të vitit 1991 duke i marrë parasysh të dhënat që i cekëm më lartë dhe si pasojë e asaj, pasi që një numër i konsiderueshëm i bashkëatdhetarëve tanë u strehuan në këtë qytet që nga vitet e 1980 kur popullata jonë mori një hov të madhë të braktisjes së vendlindjeve të tyre dhe vite të tëra ndjenin mungesën e një vendtakimi që të njiheshin me njëri tjetrin, ndjenin nevojën për kryerjen e ritualeve fetare edhe pse ishin larg atdheut por kjo dëshmon qartë se vetëdija e tyre ishte shumë e lartë, prandaj vendosën sipas asaj që All-llahu ja u lehtësoi gjoksat e disa vëllezërve tanë që atë mungesë që e ndjejnë me siguri se do ta gjejnë në vendin e quajtur xhami, dhe njëzëri e morën këtë nismë e cila jehoi në këtë qytet dhe pati mbështetje të madhe nga vëllezërit tanë të cilët nuk kursyen mundin e tyre financiar, fizik por ia zgjatën dorën njëri tjetrit dhe me padurim pritnin çdo lajm nga ata që i zgjodhën si udhëheqës.

Kështu në Qershor të vitit 1991 ëndra e tyre u bë një realitet i pamohueshëm, kur morën lajmin se kanë bërë një kontratë me një Italian në rrugën Tellstr.16a i cili do t'u shërbente si xhami. Lokali posedonte diku rreth 180 m², ku së

shpejti u organizuan dhe filluan që të punojnë dhe meremetojnë faltoren e tyre të parë, krahas faltores meremetuan edhe një çajtores ku do të këmbenin bisedat e tyre. Numri i anëtarëve në fillim ka qenë 160 anëtar. Edhe pse ishte fillim por menjëher u hetua interesimi i madhë i popullatës sa që numri i anëtarëve për një kohë të shkurt u rrit, dhe dita ditës rritej e shtoej edhe më tepër deri sa arrin numri i anëtarëve të xhamisë deri në 260 anëtarë. Në këtë lokal qëndruan pesë vite të tëra, por me që numri ishte ende në rritje lokali filloi që të mos i plotësoj kushtet e tyre, kështu që u obliguan që të shikojnë ndonjë lokal tjetër më të madhë se atë që e kishin. Në vitin 1996 shpërngulen nga ai vend dhe hynë në lokalin e ri në Geiselweidstr. Ku për fillim e bëjnë një kontratë në një objekt të ri me një sipërfaqe më të madhe diku rreth 220m² në katin e parë, pas një viti e gjysmë pronari i objektit dakordohet që bashkëatdhetarëve tanë të ju jap me qira edhe katin tjetër me sipërfaqe sa kati i parë d.m.th edhe 220m², kështuqë sipërfaqja e xhamisë rritet dyfish dhe arinë që të bëhet 440 m². Në këtë objekt krahas faltores, dhe çajtores vëllezërit e hapin edhe një shitore që anëtarëve të ju lehtësoj edhe më

tepër, por në të njëjtën kohë edhe xhamia të përfitoj diç nga shitblerja. Në vitin 1999 pronari i objektit i largon vëllezërit tanë për shkak se ai ka nevoj për lokalin për hapjen e një firme kështu që vëllezërit detyrohen që ti kthehen përsëri lokalit në Tellstr, por me që numri i anëtarëve ishte rritur shumë dhe nuk i plotësonte kushtet që kishte nevoj xhamati kërkohej edhe një objekt tjetër, dhe pasi u gjetë objekti në Kronastr.6 xhamati i Winterthurit vazhdoi që të mbaj të dy objektet, njërin në Tellstr kurse tjetri në Kronastr. Vëllezërit në Tellstr, qëndrojnë në atë objekt deri në vitin 2004. Në Shtator të vitit 2004 xhamati i Winterthurit në Tellstr., marrin një objekt me qira në Mattenbachstr.8, ku pas një muaji edhe transferohen në atë objekt dhe e fillojnë muajin e bekuar të Ramazanit në objektin e ri.

Xhamia e Mattenbachut ka një sipërfaqe bukur të madhe prej 839 m² ku i plotëson të gjitha kushtet. Krahas faltores që ka një sipërfaqe prej 370² m ka klasën 80 m² për mësim besim, ka zyrën e kryesis, ka dhomën e sportit, ka çajtoren me mbi 200 m² dhe gjithashtu ka edhe disa dhoma tjera që i përdorin për nevijat e xhamisë.

-Kjo xhami vepron në bazë të statusit të saj, ka kryesin e saj, imamin e rregullt dhe anëtarët xhamisë ku numri i tyre është 260 anëtarë.

Juridikisht, por jo edhe financiarisht, kjo Qendër, përmes Këshillit Koordinues të Bashkësive Islame të vendlindjes me seli në Zürich, vepron në kuadër të aktiviteteve të përgjithshme të Bashkësisë Fetare Islame të Republikës së Maqedonisë dhe kultivon marrëdhënie të ngushta me Bashkësinë Islame të Kosovës. Natyrisht kjo bashkësi i nënshtrohet edhe të drejtës civile zvicerane

për rregullimin e statusit juridik të shoqatave të ndryshme fetare, kulturore, sportive etj. Si pikësnyime bazë të saj kjo bashkësi islame ka: mundësimin e ushtrimit të parimeve të fesë islame në këtë rreth; zhvillimin e arsimit fetar e kulturor për fëmijët e të rinjtë muslimanë; avancimin e bashkëjetesës, të mirëkuptimit të ndërsjellë e të tolerancës në mesin e ndjekësve të feve të ndryshme këtu në Winterthur e rrethinë; nxitjen dhe përkrahjen e dialogut ndërfetar si dhe të aktiviteteve të përbashkëta fetare. Për të arritur një përmirësim të komunikimit të ndërsjellë dhe të këmbimit të lirë të ideve, kjo bashkësi apo qendër islame merr një qëndrim të qartë të së mesmes në Islam, duke kundërshtuar kështu çdo formë të ekstremizmit fetar, kombëtar, kulturor e ideor. Ajo angazhohet fuqishëm për integrimin e shëndoshë të muslimanëve në këtë

qytet dhe në shoqërinë më të gjerë zvicerane.-Në Qendrën Islame Shqiptare në qytetin e Winterthurit kanë shërbyer si imamë nga themelimi isaj prej vitit 1991 deri tani : - Qani ef. Bafqari, Shaban ef. Sulejmani, Sami ef. Misimi, Shaban ef. Azizi, Imran ef. Ahmeti, dhe aktualisht detyrën e imamit e kryen Ismail ef. Alili.

-Kjo qendër vizitohet shpesh herë nga delegacione të ndryshme qoftë nga BFI e R së Maqedonisë apo ajo e Republikës së Kosovës, ja vlen të theksojmë se vitin e kaluar kemi patur nderin që në vizitë tek xhamia e jonë ishte kryetari i BFI së R.M, Haxhi Sulejman ef. Rexhepi, i cili gjatë vizitës së tij ligjëroi një ligjërat shumë të qartë dhe me plot mesazhe që kemi nevoj kur gjendemi në mergim. Gjithashtu vitin e kaluar kemi patur rastin që qendrën tonë ta viziton muftiu i Gostivarit Shaqir ef. Fetahu, muftiu i Tetovës,

Alifekri ef. Esati dhe të tjerë.

AKTIVITETET

Përveç namazeve ditore, xhumasë dhe bajrameve në këtë xhami mbahen ligjërata dhe takime të shpeshta me xhemate të moshave të ndryshme, ligjërata e zakonit të ditës së xhuma, ligjërata e ditës së diel, gjithashtu bëhen organizime të ligjëratave enkas për gra. Gjatë ditëve të javës zhvillohet mësim për të rritur, ku mësohet leximi i Kur'anit famëlartë. Të shtunën dhe të dielën zhvillohet mësimi fetar për fëmijët ku mësohen duat dhe suret e shkurta dhe disa rregulla elementare mbi besimin, ibadatet, edukatën etj. Numri i nxënësve që zhvillojnë mësim besimin është mbi gjashtëdhjetë nxënës.

Vlen të përmendet se në këtë xhami një herë në muaj në fund javë gjegjësisht të shtunën dhe të dielën mbahet kursi islamologjik në gjuhën gjermane ku ligjëron D-r. Amir Zejdani dekan në Fakultetin Islamologjik të Universitetit të Vienës, i cili ndiqet nga një numër bukur i mirë nxënësve me nacionalitete të ndryshme që jetojnë në Zvicër.

IMAMI

Imami i kësaj qendre është Ismail ef. Alili, i lindur në vitin 1971 në fsh. Strimnicë të Tetovës. Shkollën fillore e kreu në vendlindje në vitin 1986 më tej vazhdoi mësimet në institutin Al-Furkan në Damaskë të Sirisë 1986-1992, dhe pastaj vazhdoi mësimet universitare në universitetin e Al-Az`harit në Kairo të Egjiptit 1992-1996. Studioi jurisipodencën islame.

Me 27.05.2005 pranoi detyrën si imam i rregullt në xhamin e Mattenbach-ut në Winterthur. Është i martuar dhe baba i tre fëmijëve.

Islami dhe sfidat e globalizimit

Dr. Halef Muhammed
el-Xherrad

KONCEPTI I GLOBALIZIMIT DHE SFERAT E TIJ

Çështja e globalizimit në pesëmbëdhjetë vitet e fundit ka formuar një bosht themelor për një numër të madh të takimeve e konferencave intelektuale e kulturore si dhe të dhjetëra veprave, studimeve e hulumtimeve shkencore. Ajo çka ka rezultuar prej tyre është se globalizimi paraqet një sfidë të madhe të shekullit aktual pa marrë parasysh dallimet në pikënisjet, këndvështrimet dhe pikat e përqendrimit sidomos lidhur me vendet në zhvillim e sipër dhe me popujt që mburren me vlerat e tyre kulturore dhe qytetërimore të nxjerra nga burimet shpirtërore universale, siç janë popujt muslimanë. Fjala “el-‘avlemeh” është një term i ri në gjuhën arabe si përkthim për termin anglez *Globalization* dhe atij frëng *Globalisation*, që të dy me prejardhje latine nga fjala **Glob** që do të thotë “rruzull tokësor”.

Marrë në përgjithësi ky term nuk është paraqitur para viteve '60 të shekullit të kaluar dhe në fillim ka shënuar në formë objektive disa dukuri që fillimisht kanë pasur karakter lokal e kombëtar e që pastaj fitojnë karakter botëror. Mirëpo aty kah vitet '80 dhe '90 ky term merr një kuptim ekonomik që u bë i pashmangshëm në analizën financiare dhe ekonomike. Kur termi “avlemeh” fillon të përhapet në gjuhën arabe, ai fiton një përdorim aq të madh, të cilin nuk e kishin arritur dot as termat e tjerë si “kozmpolitizmi”, “internacionalizmi” dhe “universalizmi”, që të gjithë nënkuptonin ‘globalizimin’.

Përgjithësisht, globalizimi është një proces kompleks dhe gjithëpërfshirës i cili në vete ngërthen një grup të gërshetuar elementesh të ndryshme ekonomike, politike, sociale, ushtarake, intelektuale dhe kulturore, të cilat veprojnë e ndikojnë në realizimin e globalizimit në një mënyrë thuajse të përnjëhershme. Edhe pse ndonjëra prej tyre është më e theksuar, mirëpo kjo nuk e përjashton veprimin e elementeve

të tjera mbi këtë lëvizje. Globalizimi është një proces shndërrimi e transformimi që po zhvillohet tani edhe pse ka filluar qysh para afro tri dekadash. Që kënde, ajo është një gjendje vazhdimisht e ndryshueshme të cilën njeriu e jeton de facto. Këtë transformim para së gjithash e diktojnë kërkesat në rritje në fushën e ekonomisë botërore. Meqë globalizimi është një lëvizje e pakontestueshme dhe e vazhdueshme, ai mëton të ndërtojë një rend të ri botëror që do ta zëvendësojë rendin botëror që ka sunduar në kohën e “luftës së ftohtë” dhe përmban integrimin e ashpër të tregjeve, të shteteve e popujve, ndërsa nga aspekti kulturor ai është një përhapje dhe shtrirje e amerikanizimit, edhe pse fotografia nuk është e plotë. Ndërkaq sa i përket globalizimit liberal bota është ndarë në mbështetës aktivë e të zhurmshëm të tij si dhe në kundërshtues të formave të ndryshme. Ky globalizim nuk paraqitet ndaras nga një prodhim intelektual i cili do ta justifikonte atë. Kështu qysh para afro tri dekadave janë paraqitur idetë bazë që e mbështesnin dhe e theksonin globalizimin liberal, ide këto që njiheshin me emrin “ideologjia neoliberalizmi” (neoliberalizmi) me ç’rast fuqitë financiare botërore bashkë me neoliberalizmin e parajlmëruan procesin e globalizimit.

Elementet bazë më të theksueshme të neoliberalizmit janë: 1. konkurrenca, 2. lirimi i çmimeve të mallrave, 3. privatizimi, dhe 4. rishikimi i rolit të shtetit.

Forcat më të theksuara të tij janë: 1. korporatat shumënacionale ose transkontinentale, 2. institucionet e mëdha ekonomike botërore, 3. qeveritë, dhe 4. lëvizjet shoqërore.

Ndërkaq instrumentet e tij janë: 1. marrëveshjet e tregtisë së lirë, 2. zonat e lira dhe 3. programet e rikuturimit.

Rezultatet më të dukshme të globalizimit janë: 1. zhvillimi pa punësim, 2. varfërimi, 3. krizat financiare, 4. shkatërrimi i mjedisit dhe 5. militarizimi.

RELACIONI KULTURË-GLOBALIZIM

Globalizimi është një kulturë e

dominimit të kanaleve ekonomike botërore deri në shkallë të kërçenimit të fatit të botës e të jetës në tokë...Globalizimi kapitalist është një kulturë e përkryer e cila ka punuar dhe punon për shkatërrimin dhe rrënimin e kulturës perëndimore dhe të kulturave të tjera të botës si dhe për shndërrimin e të gjitha këtyre në një lloj folklori.

Kjo kulturë (globalizimi kapitalist) është një kulturë kundër kulturës, ajo në fakt s'është kulturë, sepse:

1 – ajo e redukton (tkurr) kuptimin e ekzistimit në një obligim të vetëm

2 – ajo është një antikulturë, ngase ajo shpie drejt skllavërisë

3 – ajo i mbyllet kulturat e tjera.

Ekonomia në globalizimin kapitalist, duke u çliruar nga shoqëria, i ka uzurpuar të gjitha sferat shoqërore dhe është bërë gjithëpërfshirëse. Kjo ekonomi mbështetet në adhurimin e fuqisë teknike dhe ekonomike pa ndonjë kontroll e kufizim. Lufta ekonomike kapitaliste përbën konkurrencën e vërtetë dhe ne jemi dëshmitarë të një gare drejt zhvillimit teknologjik e cila krijon një forcë prodhuese dhe e cila lind fitimtarë e të humbur.

Shkurt thënë, secila kulturë duhet ta sigurojë integritetin konkret në jetën e të gjithë qytetarëve dhe kjo është ajo ç'ka bërë shteti-komb në sigurimin e tij deri në një shkallë të pranueshme në kohën e keqnezianizmit... Nga ana tjetër, thirrja për një ndërhyrje (përfshirje) hipotetike të mbarë njerëzimit në zhvillimin e efektshmërisë dhe kapacitetit (në ekonomi dhe teknikë) përmes tregut botëror, gjithçka në këtë botë e shndërron në mall, kurse përmes përhapjes dhe popullarizimit të konkurrencës realizohet plani për një tjetërsim të vërtetë e praktik të shoqërisë njerëzore dhe për shpëputjen e lidhjeve shoqërore.

IDENTITETI DHE ADRESIMI I IDENTITETIT

Zgjidhja dhe copëtimi ekonomik, shoqëror e politik si dhe shkatërrimi i kulturës së shteteve kapitaliste e industrialisht të zhvilluara korrespondon dhe ndiqet nga shkatërrimi i kulturave të vendeve të jugut në formë tragjike deri në atë shkallë që vendet e veriut të duken si një elitë kozmike (botërore), ndërkohë që jugut nuk i ngel gjë pos mbetjes së trashëgimisë së tij kulturore që qëndron pas tij. Kjo është arsyeja e paraqitjes së lëvizjeve protestuese dhe fundamentaliste dhe e strehimit të tyre nën trashëgiminë kulturore për t'u mbrojtur nga valët shkatërrimtare që i kanosen ekzistimit shoqëror.

Identiteti (pa marrë parasysh se a do ta quajmë identitet kultur-

or, kombëtar, etnik ose fetar), përbën një ambicie të ligjshme me kusht që të mos shndërrohet në diçka që disa e quajnë "epidemi identiteti", pra në një rrezik që e kërcënon edhe vetveten edhe të tjerët. Burimi i këtij rreziku është shpëputja midis vetëdijes mbi identitetin dhe adresimin e tij dhe vetëdijes mbi pozitën historike të jetesës.

Çështja e adresimit të identitetit gjithnjë bën pjesë në strategjinë e punës, dhe kjo strategji e ka për obligim ta kuptojë nevojën e mosndërrprerjes së lëvizjes së saj historike, botërore dhe rezistuese ndaj sulmeve shkatërruese të globalizimit kapitalist, dhe të mos bjerë në grackën e ndarjes së botës në dy taborë (boshte), në taborin e së mirës të cilin e përfaqëson vetë identiteti, dhe në taborin e së keqes të cilin e përfaqëson pjesa tjetër e gjithësisë, sepse këtu ekziston një shkarje e shpejtë drejt politikës së spastrimit etnik siç ndodhi në Evropën Lindore (konkretisht në Jugosllavi).

SHEMBUJ TË KULTURËS SË GLOBALIZIMIT

Coca-cola, MacDonald'si dhe Disney Landi janë simbole të kulturës së globalizimit dhe kjo nënkupton që globalizimi në të vërtetë i përfshinë këto pika në stereotipin e tij (forma standarde të sjelljes që përhapen në nivel botëror në llogari të formave lokale të sjelljes), dhe për këtë arsye nuk ka më tregje nacionale, porse e gjithë bota është bërë një treg i vetëm. Kjo është ajo çka e përshpejton me një forcë të jashtëzakonshme fërkimin e kulturave të ndryshme me kulturën e globalizimit. Mallrat dhe simbolet e Amerikës, si Coca-Cola etj., përbëjnë kalin e Trojës përmes të cilit vlerat e kulturës amerikane depërtojnë në zonat e tjera të botës... Ky depërtim Amerikën e bën një model për të ardhmen botërore të cilën e formësojnë forcat ekonomike dhe teknike, të cilat kërkojnë integritetin e botës dhe standardizimin e sjelljeve në një të vetëm, e ai është standardi amerikan.

Me këtë përgjithësohet logjika se gjithçka i nënshtrohet shitblerjes përderisa kultura e cila e bën shtrirjen e saj është një kulturë profiti. Kjo kulturë konsideron se modeli amerikan është shembulli ideal të cilin me një sukses të madh e shpërndajnë dhe proklamojnë mjetet e informimit masiv amerikan.

Ajo çka është më e rrezikshme te globalizimi është fakti se ai shpërndanë ide e forma sjelljeje që mund ta shembin besnikërinë (lojalitetin) ndaj vlerave bazë tradicionale e fetare, besnikërinë ndaj shtetit e ndaj shoqërisë, dhe në vend të tyre të lejojë ide e

besnikëri të reja. Njëri prej hulumtuesve i parashtron shkaqet e shtrirjes së gjerë të kulturës amerikane duke i përmbledhur me sa vijon:

1. Dominimi i ekonomisë amerikane si një treg importuesish dhe eksportuesish si dhe mbështetja e ekonomive të tjera në konsumin e SHBA-ve, krahas hegjemonisë së korporatave amerikane për reklamim mbi marketingun global, krejt kjo ka shkaktuar që metodat amerikane për propagandë dhe marketing të shndërrohen në metoda gjithëbotërore.

2. SHBA-ja ka një epërsi të qartë mbi rivalët e saj ekonomikë në sferën e kulturës nacionale, sidomos në industrinë e filmit e të muzikës. Duke i futur në përdorim forcat e saj për ta arritur këtë rezultat, ajo ka arritur të hyjë në miliona shtëpi dhe të ndikojë të dhjetëra miliona individë.

3. Eksportimi i kulturës amerikane nuk reflekton gjë tjetër pos një niveli të ulët të aktiviteteve kulturore të Amerikës.

4. SHBA-ja ka pasur mundësi ta zhvillojë një industri të gjerë kulturore (pra, amerikane) drejtuar rinisë dhe ngjarjeve amerikane dhe duke e shfrytëzuar fenomenin e globalizimit ajo ka arritur t'i shesë prodhimet e saj kulturore drejtuar rinisë së gjithëmbarshme botërore, dhe ekziston frika që amerikanizimi të ketë një ndikim të fuqishëm mbi botën islame.

5. Ekziston një lidhje e rëndësishme midis modernizimit dhe amerikanizimit, andaj sot modernizimi, kapitalizmi, kultura e konsumit, bota e reklamave dhe e materializmit, ndryshimi i modave, globalizimi dhe tregjet e gjera identifikohen me Amerikën.

GLOBALIZIMI DHE UNIVERSALIZIMI ISLAM

Universalizmi i Islamit manifestohet në kuptimin e dërgueshmërisë së tij për mbarë botën dhe të gjitha kohërat, sipas fjalës së Zotit: "O ju njerëz, ne ju kemi krijuar nga një mashkull dhe nga një femër dhe ju kemi bërë në popuj e fise që të njiheni mes vete..." (el-Huxhurat: 13).

Islami ka zbritur në bazë të besimit të njëjesisë, pastaj atë e kanë bartur muslimanët në mbarë botën, e pikërisht ky besim në një Zot ka qenë kriter gjykimi mbi njerëzit për aq sa ata kanë qenë të përkushtuar e të dhënë ngushtë pas parimeve të cilat All-llahu xh. sh. ka dashur të jenë një platformë (program) për mbarë njerëzimin.

Islami me mesazhin e tij universal vazhdimisht dhe në mënyrë mjaft spontane qëndron kundër të

gjitha ideve të cilat dëshirojnë që nën emërtime të ndryshme ta kontrollojnë dhe dominojnë tërë botën, dhe të cilat aq shpejtë demaskohen e dështojnë pasi t'i kenë shkaktuar njerëzimit me miliona viktime, si dhe pasi t'ia kenë nënshtruar botën shkatërrimit sikur që ka ndodhur në kohën e sundimit nazist në Gjermani dhe sikurse pritet të ndodhë sot pas mbetjes së SHBA-ve e vetmja superfuqi botërore dhe pas përpjekjeve për t'ua imponuar amerikanizimin popujve të tjerë dhe për ta futur (ngulitur) atë përmes globalizimit me qëllim të pushtimit dhe mbajtjes nën kontroll të fatit të tyre. Prandaj ne pajtohemi me mendimet të cilat konfirmojnë se globalizimi as në kuptimin e tij figurativ e as në atë terminologjik nuk është "universalizëm" në vetvete, sepse kurrësi nuk na mundëson të bëjmë bashkimin apo krahasimin e tij me universalizmin e religjioneve, si të Islamit i cili ka ardhur për mbarë njerëzimin. Përse? Sepse "universalizmi" si nga aspekti terminologjik po ashtu edhe nga ai figurativ ka të bëjë njëkohësisht me tokën, njeriun, universin dhe Krijuesin.

Ndërkaq midis universalizmit dhe globalizmit ekziston një hapësirë e madhe, e ajo është vetë hapësira ndarëse midis dialogut qytetërimor e kulturor dhe pezullimit (anulimit) të njërës në favor të tjetrës.

E pra, dallimi është shumë i madh midis universalizmit të Islamit dhe globalizimit, i cili mbështetet në rritjen e fitimeve, në grabitjen e pasurive, në parapëlqimin e kulturës e të ndërlidhjeve ndaj vlerave të mirëkuptimit dhe ndaj qendërimit të së mirës dhe dashurisë midis të gjithë popujve. Ndërkaq universalizmi i Islamit me porositë e tij u drejtohet gjithë botëve, d.m.th. mbarë njerëzimit e jo vetëm një populli të caktuar duke i anashkaluar popujt e tjerë. Prandaj ishte e natyreshme që Islami të ishte porositë e fundit e Zotit, pasi ai i përkushtohet universalizmit të qytetërimit njerëzor.

Një prej shenjave të universalizmit të Kur'anit fisnik është edhe ajo se ai i flet mbarë njerëzimit për t'i trazuar intelektet nga gjumi i tyre dhe se nuk kufizohet vetëm me pejgamberët:

"O ju njerëz! Juve ju ka ardhur nga Zoti juaj një këshillë (Kur'ani) dhe një shërim për atë që gjendet në kraharrorët tuaj (zemra) si dhe udhëzim e mëshirë për besimtarët".

Prandaj, muslimanët e kanë për obligim t'i qasen Islamit me tërë pastërtinë e tij dhe me fytyrën (dimensionin) e tij lindor dhe të përbëjnë një shembull i cili do t'i reflektojë punët, sjelljet dhe relacionet e tyre "dhe ky qëndrim si në nivelin individual ashtu edhe në

atë kolektiv do të ketë ndikim të fuqishëm jo vetëm në përmirësimin e imazhit të Islamit ne Perëndim, porse edhe do të mund t'i tërheqë e magjepsë perëndimorët kah Islami".

Globalizimi dhe kultura islame

Globalizimi ka shkaktuar sfida të mëdha e të gjera sa i përket kulturës islame, qoftë në nivelin fillestar apo përfundimtar qoftë në atë të njeteve, veglave e metodave. Na pëlqen ose jo, kombet dhe shoqëritë islame vuajnë në shkallë të gjerë nga penetrimi kulturor dhe sikur ky penetrim të ishte vetëm kulturor do të kishim mund ta kufizonim dhe t'i kontrollonim format e tij, "mirëpo këtu kemi një depërtim propagandistik të kulturores dhe kjo do të ketë një ndikim të fuqishëm mbi mendimet e gjeneratës së ardhshme" dhe ne nuk pajtohemi me ata intelektualë të cilët e promovojnë tezën se: "globalizimi është një fat i paracaktuar dhe i pashmangshëm".

Përkundër faktit se Islami me seriozitetin e sinqertë është kundër globalizimit kapitalist, bota islame akoma nuk ka mund të ndërtojë një projekt bashkëkohor mbi bazat e porosisë së tij universale. Emëruesi i përbashkët dhe takuesi i vetëm i popujve muslimanë është qëndrimi në pozicionin e kundërshtuesit të një globalizimi të këtyllë për shkak të tendencave të tij kundër vlerave islame.

Përkundër kësaj vale të sfidave despotike dhe përkundër kësaj skeme të ligë, popujt, fuqitë dhe lëvizjet islame duhet ta ngrenë nivelin e diskursit të tyre, që të jetë ky një diskurs i mprehtë dhe i zgjuar ndaj rreziqeve dhe sfidave, i bazuar në rregullën e përparimit dhe zhvillimit të cilin e dëshiron Islami si në ide e koncepte ashtu edhe në parime e vlera, me një fjalë në të gjitha sferat e jetës.

Është e vërtetë se nëse krahasohet realiteti i botës islame sot me realitetin e globalizimit monolit të udhëhequr nga fuqia e kalibrit të SHBA-ve dhe fuqive të tjera perëndimore kapitaliste, do të dalë në shesh dallimi i madh në mundësitë e punës dhe të aktivitetit... e që pastaj ta arrijë pozitën (statusin) e ndikimit.

Ndoshta ndër mend mund të na paraqiten pyetje të ndryshme si:

Përse insistojmë që të arriturat e globalizimit t'i konsiderojmë si sfida për ne?

Përse nuk bashkëpunojmë me të si një e arritur njerëzore dhe ta shfrytëzojmë atë për çështjet tona jetike?

Dhe a kemi në fakt zgjedhje tjetër kur është në pyetje pranimi i pasojave të globalizimit, i cili është bërë një fat i pashmangshëm që nuk mund të injorohet?

Përgjigjja është se ne si muslimanë kurrë nuk kemi qenë dhe nuk do të jemi kundër kësaj hapjeje ndaj të tjerëve dhe komunikimit me ta, sepse fryma islame është frymë njerëzore (humane): "Dhe ty (o Muhammed) të kemi dërguar vetëm mëshirë për botët" (el-Enbija':107) dhe se kjo hapje e komunikim mbështetet në parimin e dialogut dhe njohjes së ndërsjellë, në kulmin e së cilës qëndron respektimi i bazave të besimit e jo refuzimi i tyre përmes talljes, shpërfilljes e shikimit prej së larti, sepse kundërshtimi i tyre do t'i kthejë ato në sfida provokuese.

Pikat e kundërshtimit

Anët konfrontuese midis Islamit dhe liderëve të globalizimit janë bërë tejet të qarta në vendimin e tyre për t'i lodhur e mërzhitur popujt muslimanë si nga aspekti psikologjik ashtu edhe nga ai politik dhe ekonomik përmes fushatave të mass medieve të cilat për qëllim kanë reputacionin e muslimanëve dhe identifikimin e tyre me akte terroriste e kriminale dhe me të gjitha të zezat e tjera që e dëmtojnë sigurinë, stabilitetin dhe solidaritetin e këtyre popujve.

Së këndejmi projekti islam i ngritjes dhe zhvillimit mbështetet në disa themele e baza:

Bashkimi i të gjithë muslimanëve dhe kuptimi i bashkimit si një cak i përhershëm dhe një detyrë fetare e jetike. Ambiciei për ndërtimin e këtij bashkimi të fuqishëm do të shërbejnë për konfrontimin me arrogancën amerikane dhe cionizmin ndërkombëtar.

Afrimi dhe puja e shteteve islame mbi bazën e vëllazërisë dhe bashkëpunimit islam, ndihma ndaj të keqtrajtuarve si dhe refuzimi i metodave të arrogancës, tiranisë dhe hegjemonisë të zhvilluara nga fuqitë e mëdha.

Ndarja e drejtë e të mirave të tokës, në mënyrë që të mos krijohen klasa të të ngopurve e të uriturve.

Krijimi i lidhjeve njerëzore të baraspeshuara e të drejta mbi bazën e robërimit ndaj All-llahut xh. sh.

Bartja e porosisë së Islamit në botë përmes urtësisë dhe këshillës së butë e të mirë.

Përgjithësisht mund të thuhet që konfrontimi me sfidat e globalizimit nuk është një çështje ideore garuese, porse një nevojë e domosdoshme kundër krijimit të vartësisë dhe përcarjes, kundër përsëritjes së pasojave të prapambetjes dhe nënshtrimit ndaj kolonializmit e misionëve të tjera të rrezikshme për vlerat dhe parimet islame.

Disa hulumtues kanë konstatuar se fshehtësia e refuzimit që

Perëndimi e bën ndaj ngritjes e renesancës islame, rrënjët i ka të rëndësia vitale dhe politike që i ka shteti islam dhe forcat personale që i zotëron ummeti islam, të cilat ia mundësojnë atij – nëse i shfrytëzon në mënyrë të shëndoshë – të krijojë një forcë jo vetëm të nivelit ekonomik porse edhe të nivelit qytetëruar në përgjithësi.

Nga këtu buron edhe insistimi i qarqeve perëndimore “për ta penguar projektin islam brenda grilave të prapambetjes e vartësisë”.

Përkundër kësaj, shumica e të urtëve të ummetit dhe të mendimtarëve të saj besnikë e theksojnë mundësinë e konfrontimit me globalizimin dhe sfidat e tij përmes mëkëmbjes së vrullshme me anë të forcave materiale e shpirtërore që i zotërojmë, të cilat disa hulumtues i kanë klasifikuar si më poshtë:

Forca e koncepteve kur'anore dhe e konotacioneve të qarta të tij:

Meqë dhjetëra ajete kur'anore me kuptimet e tyre të shumta sugjerojnë dhe inspirojnë madhësi, përgjithshmëri dhe aftësi për takim pozitiv, detyrë e muslimanëve është që të përqendrohen në këto koncepte të hapura dhe t'i propagandojnë e favorizojnë ato përmes shfrytëzimit të mundësive kulturore që mbështesin pohimin e hyjnisht-mërisë së kozmosit dhe madhësitë e vlerave të Islamit.

2. Përqendrimi në avancimin e koncepteve dhe vlerave të kulturës islame përballë koncepteve të anarkisë, shthurjes dhe tjetërsimit:

Si rezultat i invazionit kulturor – mediatik – të perëndimimit janë paraqitur shumë aspekte të kulturës dominuese nëpër vendet islame për t'i shtrembëruar e përzier konceptet, siç janë zakonet e pashembullta dhe sjelljet dominuese ndër të rinjtë muslimanë, një pjesë e madhe e së cilës është imitim i perëndimorëve në zakonet dhe sjelljet e tyre me pretext arsimimi dhe hapjeje. Nëpër vendet islame janë përhapur disa lloje krimesh që nuk kanë qenë njohur më parë. Sa i përket krijimtarisë letrare dhe artistike, mund të thuhet se me shumicë ajo bart konceptet e kulturës perëndimore, me përjashtimin e vetëm (siç thonë disa hulumtues arabë) se e paktë është ajo që e kanë krijuar disa vende arabe islame. Ndërkaq ky gjykim është paksa i zmadhuar, mirëpo është e sigurt se krijimtaria letrare dhe artistike e cila bart konceptet e kulturës bashkëkohore perëndimore ekziston dhe është dominuese në shumicën e vendeve islame për afërsisht qysh nga fillimet e shek. XX.

Çështja tjetër që ndodh në

epokën e globalizimit është procesi i përzjerjes së kulturave; kanë depërtuar elemente negative e të çuditshme që e rrënojnë strukturën tonë kulturore dhe pjesët përbërëse të identitetit tonë islam; vjen “kultura e globalizimit” për ta mbushur boshllëkun me gjithë lemerinë, neverinë dhe atraktivitetin e saj, i degjeneron vlerat dhe krijon vartësinë mendore-kulturore.

3. Puna e zellshme në ndërtimin e njeriut

Meqë është e gjithëpranueshme se njeriu përbën pasurinë reale të secilit popull, atëherë është i vetëkuptueshëm dhe i pashmangshëm përqendrimi në ndërtimin e tij, sidomos nisur nga fakti se bota islame, si tërësi ose si shtete të veçanta, zotëron një potencial të jashtëzakonshëm njerëzor, mirëpo që kjo forcë vazhdimisht po zbehet e shterpërohet, në një kohë kur me qindra mijëra koka të mëdha islame kanë mundësinë ta dëshmojnë prezencën e tyre në nivel të qendrave të përparura për hulumtim shkencor dhe të universiteteve të vjetra gjithkund nëpër Evropë dhe SHBA. Në qoftë se ummeti nuk i avancojnë aftësitë e bijve të saj dhe edukimin e tyre mbi vlerat e lirisë së përgjegjshme e të guximit, do të ndeshet me një shtim të prapambetjes e të regresit. Prandaj, në botën e sotme ne nuk guxojmë të jemi pranues pasivë dhe konsumues të prodhimeve të tjerëve, ndaj edhe refuzojmë të teorive e mendimeve të tyre, porse ne e kemi obligim parësor që të kyçemi në procesin e të gjitha zhvillimeve shkencore, të arriturave teknologjike e ideore të cilat i shërbejnë mbarë njerëzimit.

4. Rëndësia e vetëbesimit

Mosbesimi ndaj vetvetes dhe ndaj fuqive të saj përbën një faktor kyç në arritjen e suksesit ose të dështimit. Kjo ndodh kështu edhe me popuj e kombe të tëra. Një popull që nuk u beson aftësive të tij dhe nuk i vlerëson mundësitë personale ashtu siç duhet, nuk ka mundësi të zgjatë shumë pa u bërë hije për të tjerët dhe i varur prej tyre (“lypësi kulturore”). Përmes përvojave zhvilluese që i kanë provuar shtete të tëra është konstatuar se përparimi nuk mund të importohet nga jashtë, porse ai është një proces i brendshëm i cili dëshmon për një gjendje ndryshimi (transformimi) në të cilën ndikojnë faktorë të ndryshëm (ekonomikë-politikë-kulturore) me ç'rast faktorët e jashtëm nuk ofrojnë ndonjë ndihmesë të madhe. Nëse globalizimi nga jashtë bëhet faktor vendimtar në procesin e ndryshimit dhe zhvillimit, kjo nuk do të thotë se duhet anashkaluar elementet e brendshme, porse duhet shumëfishuar përpjekjet për përforcimin dhe konsolidimin e tyre dhe duhet

rritur imunitetin e tyre ndaj degjenerimit e rënies përpara së jashtmes rivale. Ummeti islam nuk ka rrugë tjetër pos një përparimi (rilindjeje) gjithëpërfshirës që do t'ia kthejë atij autoritetin dhe vetëbesimin në mesin e popujve të tjerë.

5. Integrimi dhe bashkimi

Pashmangshmëria e rritjes së nivelit të stabilitetit ekonomik përmes racionalizimit të përdorimit të resurseve, gjë të cilën e imponon logjika e globalizimit, i ka shtyrë shtetet kapitaliste të grumbullohen brenda grupimeve rajonale. Qëllimi i këtij grumbullimi është përforcimi i fuqive konkurruese dhe krijimi i entiteteve gjigante ekonomike me fuqi të lartë dhe i mundësive të mëdha që do t'i aftëson ato për një kundërvënje ndaj konkurrencës ndërkombëtare ekonomike / teknologjike dhe për një ndeshje e qërim hapësirash me forcat tjera konkurruese ndërkombëtare. Megjithatë, vendet islame nga ana e tyre nuk janë pjesë e asaj çfarë po ndodh me këto sfida, përkundër faktit se ajo zotëron të gjithë ata emërues të përbashkët materialë e shpirtërorë si fenë, gjuhën, historinë e gjeografisë. Ajo çka na brenos më shumë është përplasja e interesave dhe kontrasti i aspiratave të vendeve islame.

Secili vend e konsideron vetveten komb në vetë, që ka specifikat e tij historike, gjeografike, kulturore e sociale dhe konsideron se sistemi i tij politik e ekonomik është opsioni i vetëm që duhet ndjekur.

Ajo çka kërkohet sot prej forcave vendimmarrëse të botës islame është tejkalimi i dallimeve artificiale dhe ndjeshmërive të ngushta si dhe angazhimi në arritjen e nivelit minimal të koordinimit e bashkëpunimit për t'u shërbyer interesave të përbashkëta.

Përmbyllje

Me këtë kontribut modest ne dëshirojmë t'i trajtojmë disa nga mekanizmat e procesit të globalizimit; dëshirojmë të bëjmë një ftesë për të menduar rreth forcimit të ummetit islam përmes alternativave dhe theksimeve me të cilat do t'i bëhej ballë globalizimit, siç janë kthimi i domosdoshëm te esenca e Kur'anit fisnik dhe biografia e Pejgamberit të ndershëm a.s. dhe e udhëheqësve të pastër r.a. për një rilindje të përgjithshme islame; kërkesa drejtuar muslimanëve për t'iu kthyer vetvetes, për ta vënë në dukje pamjen e shkëlqyer të Islamit, sepse vetëm atëherë do të mund të llogarisim në respektimin tonë nga ana e botës. Bota do të mund të llogarisë në muslimanët vetëm atëherë kur ta kemi tejkaluar dobësinë, përçarjen dhe vartësinë tonë me një besim të sigurt, me një racionalizëm pretendues dhe me një vendosmëri e tendencë të lartë islame.

**Nga arabishtja:
M-r. Rejhan NEZIRI**

Kur flasim për të drejtat elementare të një populli, nuk duhet kuptuar këtu vetëm të drejtën e religjionit dhe gjuhës e që janë të drejta bazore të cilat ia ka dhuruar Zoti çdo individ që nga lindja e tij, por duhet patur parasysh se kemi të bëjmë për të drejta kolektive të cilat përfshijnë të gjitha sferat e jetës shoqërore, pra të drejta të njëjta nacionale, fetare, politiko-sociale, edukativo-arsimore, kulturore dhe disponimi i njëjtë dhe i barabartë me resurse ekonomike e financiare..

Skender BUZAKU

Sistemi demokratik në vendet e ballkanit shënoi një tempo të ngadalësuar të zhvillimit, e që ishte i përcjellur me një entuziazëm të theksuar në aspektin formal, por shumë pak i dëshmuar në jetësimin dhe implementimin e saj në jetën shoqërore.

Meqenëse diktaturat nga sistemet komuniste e totalitare pas vetes lanë gjurmë të thella në aspektin e organizimit të aparatit shtetëror dhe jetës shoqërore në përgjithësi, kjo situatë rezultoi në cenimin dhe shkeljen drastike të të drejtave të njeriut dhe qytetarit nga struktura të ndryshme të asaj kohe.

Fillimi i demokracisë në vendin tonë dhe vendosja e insti-

PIRATËT E DEMOKRACISË

tucioneve demokratike kishin për qëllim kinse reformimin total të shumë gjërave të cilat dukshëm do të përmirësonin pozitën e qytetarëve të vendit pa dallim të etnitetit, religjionit, racës dhe originës.

Por, si duket këto institucione dhe organe në pamundësi të instalimit të një rendi demokratik e profesional i cili do të ishte në shërbimin e përgjithshëm të qytetarëve, trashëgoi dhe përvetësoi parime dhe vlera të cilat me originën e tyre të errët rezultuan në dezorganizimin e individit dhe shoqërisë njerëzore.

Kur dëgjohet fjala demokraci, apo shtet demokratik në të shumtën e rasteve nënkutohet institucionet shtetërore në mënyrë maksimale respektjnë vullnetin e lirë të qytetarëve të tij.

Mirëpo shoqëria në të cilën jemi duke jetuar si duket këtë vullnet nuk është e gatshme ta respektoj në mënyrë të njëjtë për të gjithë ata të cilët janë qytetar të ndershëm dhe respektjnë në mënyrë decide institucionet dhe organet publike shtetërore.

Meqenëse shoqëria në të cilën jetojmë paraqet një shoqëri multifetare, multinacionale dhe multikulturore është e patjetërsueshme që përgjegjësitë dhe të drejtat të ndahen në mënyrë të barabartë.

MBROJTJA E TË DREJTAVE ELEMENTARE

Ky parim përbën parimin bazë të çdo subjekti apo aktori politik i cili në mënyrë demokratike dhe pa dhunë ka fituar mbështetjen absolute politike nga qytetarët për të përfaqësuar kërkesat dhe vlerat elementare të tyre. Realizimi dhe implementimi i këtyre idealeve dhe të drejtave nuk duhet kuptuar se subjekti në fjalë është duke rezlizuuar tabu shekullore, por duhet patur parasysh se realizimi i këtyre idealeve dhe parimeve është obligim primar e parësor për subjektin politik në fjalë, sepse për këtë arsye ka fituar përkrahjen dhe besimin nga ajo pjesë dërmuese e qytetarëve.

Kur flasim për të drejtat elementare të një populli nuk duhet kuptuar këtu vetëm të drejtën e religjionit dhe gjuhës që janë të drejta bazore e të cilat ia ka dhuruar Zoti çdo individ që nga lindja e tij, por duhet patur parasysh se

kemi të bëjmë për të drejta kolektive të cilat përfshijnë të gjitha sferat e jetës shoqërore, pra të drejta të njëjta nacionale, fetare, politiko-sociale, edukativo-arsimore, kulturore dhe disponimi i njëjtë dhe i barabartë me resurse ekonomike e financiare..

Andaj, nuk mund të flasim për një shtet demokratik dhe të barabartë ndërmjet qytetarëve të saj kur një pjesë e popullatës është e obliguar me detyrime të shumta kurse në anën tjetër nuk gëzon të drejta dhe beneficione sikur që gëzon pjesa tjetër e popullatës

tjetër.

Faktikisht me stimulimin e kësaj politike vjen deri te mohimi i demokracisë qytetare dhe zhgënjimi i popullatës e që për pasojë mund të ketë humbjen e mosbesimit tek institucionet publike shtetërore dhe dezorganizimin total të shoqërisë.

MBROJTJA E TË DREJTAVE FETARE E KULTURORE NË SHTETET SEKULARE

Kur flasim për mbrojtjen e të drejtave fetare e kulturore të qyte-

tarëve duhet kuptuar se këtu është e patjetërsueshme që të respektohet parimi i barabarësisë dhe proporcionit.

Duke patur parasysh se feja dhe kultura janë vlera të cilat bëjnë identifikimin burimor të një populli, anashkalimi mospërfillja dhe moskultivimi i tyre mund të ketë pasoja të mëdha sepse janë në pyetje vlerat më subtile të shoqërisë.

Edhe pse në shtetet sekulare feja është e ndarë prej shteti mirëpo mbrojtja e është esiguar me ligj dhe kushtetutë sepse vetëm në këtë mënyrë mundësohet kultivimi dhe praktikimi i saj në jetën shoqërore.

Bashkësitë Fetare edhe pse janë më të thirrur në lidhje me përfaqësimin dhe kultivimin e religjionit dhe praktikimit të fesë, ato prapaseprapë duhet që në mënyrë kontinuitive të ndihmohen nga institucionet relevante publike shtetërore sepse kur është në pyetje ekzekutimi i disa vendimeve dhe akteve me karakter publik këtë nuk ka mundësi ta bëjnë Bashkësitë Fetare, sepse të njëjtat nuk disponojnë me këto mekanizma.

Prandaj e drejta e Bashkësive Fetare për të organizuar dhe kultivuar jetën fetare, për t'u kujdesur për pasurinë dhe pronat e tyre, për harmonizimin e parimeve dhe traditave fetare të besimtarëve si dhe për përkujdesjen në ndërtimin dhe sanimin e objekteve fetare duhet që në asnjë mënyrë të mos pengohen por të stimulohen dhe të ndihmohen nga institucionet relevante shtetërore moralisht dhe materialisht.

çdo tendencë e dikujt që ka për qëllim dëmtimin apo cenimin e këtyre parimeve dhe objektivave jetike të Bashkësive Fetare dhe besimtarëve të vendit mund të ketë pasoja negative në jetën e përditshme shoqërore.

Të paktën kur shohim se kur janë në pyetje interesat fetare dhe kulturore këtu shihet se institucionet shtetërore dhe aktorët e këtyre sektorëve disi ngelin të heshtur, por duhet patur kujdes sepse me anashkalimin apo dëmtimin e eventualeve të këtyre vlerave parësore mund të vijë në pyetje interesat primare të një shoqërie.

Në anën tjetër ruajtja dhe kultivimi i trashëgimisë kulturore është obligim i çdo shteti sepse me anë të këtij parimi arrihet trajtimi i barabartë i të gjithë qytetarëve.

Koncepti i paqes në esencën e çdo feje

Paqja dhe toleranca janë nevojë parësore e njerëzimit në shekullin XXI. Mbi konceptin e paqës dhe tolerancës është folur mjaft, fillimisht atë e kanë bërë profetët e Zotit, të cilët kanë përcjellë mesazhe hyjnore. Përmes këtyre predikimeve ata kanë ftuar që në shoqëri duhet të dominon toleranca, kooperimi, kultura, morali dhe progresi në perspektivë.

Abaz ISLAMI

Ecurit dhe zhvillimi i proceseve shoqërore që nga e kaluara e deri më tani ka bërë që shumë folozofë, sociologë, krerë fetarë e politikë, duke mos lënë anash historianë të flasin mbi të ardhmen e botës, sigurinë dhe dialogun ndërcivilizues.

Pas një numri të konsiderueshëm të konflikteve dhe krizave në mbarë botën në shekullin që lamë pas, të realizimit apo mos realizimit të ideve të individëve të caktuar e gjithë kjo ka determinuar që figurat më të shquar fetarë dhe politik të kujdesen mbi fatin e qytetërimeve dhe dialogut ndërfetarë.

Nevoja si asnjëherë më parë nuk ka qenë ashtu siç është sot për respektimin e të gjitha dallimeve etnike, fetare dhe ideologjike. Domosdoshmëria e respektit të ndërsjelltë dhe bashkëpunimit tek popujt që e përbëjnë globin është më se obligativ rindërtimi i marrëdhënieve dhe komunikimit të kulturave.

E gjithë këtë e shfaqim pasi që fillimisht ajo mungon, por para së gjithash është shumë e logjikshme që t'i kushtohet kujdesë problemeve me të cilat ballafaqohen shumë shoqëri. Popujt të ndryshëm kanë nevojë për definimin e statusit të tyre, kur shumë popuj po sfidohen nga kriza të ndryshme, epidemi dhe varfëri të skajshme, me çka gjeneratat e reja janë viktimë e atyre që nuk menaxhojnë në mënyrë pozitive dhe pas gjithë këtyre paraqitet nevoja e ndryshimeve. Të gjitha këto elemente por që sigurisht ka edhe më shumë, kanë bërë që toleranca të shndërrohet në intolerancë, të ngrihen marrëdhëniet ndëretinike dhe ndërfetare, epilogu i saj është urrejtja ndërfetare dhe ndërkulturore. Shoqëritë multi-etnike dhe multikulturore që u mungojnë parimet esenciale për ngritjen e tyre, vërejm se me plot paqartësi zhvillojnë jetën dhe veprimtarinë. Andaj, paqja dhe toleranca janë nevoja parësore e

njerëzimit në shekullin XXI. Mbi konceptin e paqës dhe tolerancës është folur mjaft fillimisht atë e kanë bërë profetët e Zotit, të cilët kanë përcjellë mesazhe hyjnore. Përmes këtyre predikimeve ata kanë ftuar që në shoqëri duhet të dominon toleranca, kooperimi, kultura, morali dhe progresi në perspektivë.

Mbi konceptin e termit "PAQË", kanë dhënë definime të qarta të gjitha fetë e shpallura, pastaj ideolog dhe mendimtarë ndërshekuj. Në të kaluarën mbi konceptin e paqës gjegjësisht mbi tolerancën që duhet të dominoj ndërsheqëritë multikonfesionale kanë dhënë shënime librat qiellorë, profetët dhe njerëzit e ditur. Kjo rrugë edhe më tej vazhdoi duke u realizuar nga figura të shquara të botës. Dikur na flisnin Xhemaludin Afgani, Muhamed Abduhu, pastaj nga bota krishtere Xhon Lok, Spinoza, Volteri etj., Tani pas gjithë kësaj që po e përfshinë botën aktuale moderne është më se e nevojshme të kërkojmë nga individë dhe shoqëritë që toleranca dhe paqa të jenë dy elementet kryesore për një botë me perspektivë. Ne për ilustrim do të theksojmë filozofin dhe sociologun e madhë anglez Xhon Lok i cili shkruajti veprën "Letër për Tolerancën", këtë e kishte realizuar më 1689. Sot, figura më e shquar dhe më me peshë në arenën ndërkombëtare është Fethulla Guleni, i cili në mënyrë të pandalur fton shoqëritë për dialog, duke e llogaritur atë si domosdoshmëri e njeriut në këtë shekull apo milenium të ri.

KONCEPTI I PAQËS TEK FETË E SHPALLURA

Vetë termi "islam" buron nga gjuha arabe *salam* që do të thotë paqe dhe shpëtim, d.t.th se emëri i kësaj feje e ka domethënien e paqës dhe sigurisht që ajo mesazhin kryesor e bënë në drejtim të të ftuarit që të dominon paqja në botë.

Për ta kuptuar mesazhin e plotë të islamit veçanërisht mbi paqen, ate e gjejmë në librin fisnik,

Kur'anin famëlartë: **"E robtë e Zotit janë ata që ecin nëpër tokë të qetë e, kur u drejtohen injorantët, ata thonë: "Paqe!"**" (Suretul Furkan: 63) Sipas mendimit teologjik, njeriu është plotësisht përgjegjës për aktet e tij, pasi që Zoti ka dërguar profet, disa prej tyre u ka shpallur fletushka e disave libra hyjnorë nga të cilat burojnë predikime të pastërta, atëher përse mos të mbartë përgjegjësi për atë që e realizon në përditshmërinë e tij. Ai mund të arrijë në një siguri, qetësi dhe stabilitet të kontinueshëm në vetvete, në sajë të përpjekjeve të sinqerta që ai kryen për të vepruar si qenie e përgjegjshme. Pastaj ajo të reflekton edhe në shoqëri duke i dhënë prioritet tolerancës kundrejt intolerancës, paqës kundrejt dhunës, drejtësis kundrejt padrejtësis, etj. Në një ajet Kuranor Allahu i Lartëmadhëruar na shpall madhështinë e Islamit dhe nevojën e bashkëpunimit ndërqytetëruar: **"Thuaju (o i dërguar): "O ithtarë të librit (Tevrat e Inxhil), ejani (të bashkohemi) te një fjalë që është e njëjtë (e drejtë) mes nesh dhe mes jush: Të mos adhurojmë tjetër veç Allahut, të mos ia bëjmë Atij asnjë send shok, të mos konsiderojmë njëri-tjetrin zotër veç Allahut!"** (Ali- Imran:64)

Koncepti mbi tolerancën nënkupton tolerimin, respektimin apo aftësinë e të pranuarit e shumëllojshmërisë dhe diferencës së kulturave, si dhe të formave të ndryshme të shprehjes së identitetit apo të karakterit të të jetuarit. Toleranca përbën një nga tiparet karakteristike të Islamit dhe konsiderohet për myslimanët si detyrim fetar dhe obligim moral.

ZHVILLIMI I KULTURAVE NDËRSHOQËRORE

Koncepti i paqes në esencën buron nga çdo fe, që do të thotë se dallimi fetar dhe kulturor, në asnjë mënyrë nuk duhet të jenë arsye për armiqësi ndërmjet shoqërive dhe kulturave. Përkundrazi, duhet të

shërbejnë si nxitës i zhvillimit njerëzor, që përkrahet me tolerancë, respekt dhe fisnikëri kundrejt të tjerave. E kaluara na demonstroi se të gjitha civilizimet, qytetërimet dhe kulturat e mëdha janë zhvilluar si rezultat i shkëmbimeve me kulturat e tjera. Ky zhvillim i fuqishëm është projektuar dhe realizuar në atë formë nga e cila asnjëra nuk është dëmtuar, do të kishim thënë se ato janë ndërtuar e ngritur përmes reciprocitetit të shkëmbimit të elementeve dhe jo përmes dhunës dhe keqpërdorimeve. Kurani fisnik, shpall se një nga objektivat e krijimit është që popujt e ndryshëm të tokës të njihen ndërmjet tyre: **"O ju njerëz, vërtetë Ne ju krijuam ju prej një maskulli dhe një femre, ju bëmë popuj e fise që të njiheni ndërmjet vete, e s'ka dyshim se te All-llahu më i ndershmi ndër ju është ai që më tepër është ruajtur (këqijat) e All-llahu është i dijshtëm dhe hollësisht i njohur për çdo gjë."**(Suretul Huxhurat:13). Edhe në bazë të deklaratave në institucionet ndërkombëtare për të drejtat dhe liritë e njeriut në shoqëri ekzistojnë shumë definicione kun ë mënyrë të qartë flitet për tolerancën dhe vlerat e dialogut ndërsheqëror. Në shumë kryeqendra botërore në mënyrë të pandërprerë organizohen konferenca me karakter ndërkombëtar me tema të ndryshme mbi "paqen, tolerancën dhe dialogun" që ka nevojë njerëzimi në këtë qindvjeçar.

Në përputhje me respektimin e të drejtave të njeriut, toleranca nuk nënkupton tolerimin e padrejtësive, dhunës dhe injorimit shoqëror, apo distancimi nga opinionet, qëndrimet dhe bindjet personale të një individ. Tolerancë në kuptimin më të gjërë do të thotë, çdo individ është i lirë të ketë opinionin, bindjen dhe qëndrimin e tij personal, ndërsa në anën tjetër respekton faktin që të gjithë të tjerët kanë të drejtën dhe lirinë e të shprehurit të mendimit pavarësisht diferencat që ekzistojnë tek individët.

Vëmendjen dhe kujdesin që ka Islami ndaj martesës, simbolizon përpjekjet e tija për një harmoni bashkëshortore. Me shumë kujdes kërkon ruajtjen e bashkëshortësisë në nivelin ma të lartë të mundur. Mban larg njeriun prej rrethanave që ndikojnë dhe sjellin bashkëshortët deri në shkurorëzim

Ismet BYTYQI

Islami ka qasje serioze dhe shumë të saktë, pa asnjë të metë ndaj çështjes së bashkimit të ligjshëm i një burri me një grua, për të krijuar familje. Në terminologjinë e sheriatit ky proces emërtohet me emër të caktuar **NIKAH**, kurorëzim me ceremoni fetare.

Asnjë ideologji, sistem apo program nuk i ka dhënë aq rëndësi të madhe apo sqarim martesës sa që i ka dhënë Islami.

Kushtet, si kriter në të cilat duhet të jeton dhe zhvillohet individ i në frymën shtëpiake, janë strehim, mbrojtje, pushim dhe qetësim që i jepet njeriut në ambientin familjar si atë fizik (trupor) po dhe shpirtëror.

Në këtë ambient, dashuria, mëshira e ndërsjellë në mes të bashkëshortëve dhe anëtarëve tjerë të familjes, respektit reciprok, ruajtja e dinjitetit apo të tërësisë të vlerave morale familjare dhe individuale, janë themele të një familjeje Islame që përbën bazën nga e cila formohet një familje Islame me shpirt të pastër.

Vetëm në këso kushtesh dhe ambient në një familje mund të mbisundojë fatbardhësia, gëzimi dhe lumturia bashkëshortore, njëkohësisht gjenezën të përcjell gëzimi fëmijërorë dhe rinorë.

Bontoni Islam në Martesë (1)

ISLAMI MBI MARTESËN

Ilustrimi i Kuranit se ç'është dashuria, mëshira, intimiteti (ndjenjat, mendimet, dëshirat e fshehta të personit), është shembull për të konstatuar se ajeti pasus është mahnitës me cilësitë që ka në veti. Allahu xh.sh në Kuran thotë: **"Dhe nga faktet (e madhërisë së) e Tij është që për të mirën tuaj, Ai krijoj nga vetë lloj juaj palën (gratë), ashtu që të gjeni prehje tek ato dhe në mes jush krijoj dashuri e mëshirë. Në këtë ka argumente për njerëzit që mendojnë."** (ER-Rum 21)

Kurse në ajetin 187, në Suretu Bekare, Allahu xh.sh., thotë: **"... Ato janë prehje për ju dhe ju jeni prehje për ato..."**

Vëmendjen dhe kujdesin që ka Islami ndaj martesës, simbolizon përpjekjet e tija për një harmoni bashkëshortore. Me shumë kujdes kërkon ruajtjen e bashkëshortësisë në nivelin ma të lartë të mundur. Mban larg njeriun prej rrethanave që ndikojnë dhe sjellin bashkëshortët deri në shkurorëzim.

Mirëpo dhe nëse vije deri tek shkurorëzimi, Islami në mënyrë të saktë sqaron të gjitha detajet e këtij procesi duke mbajtur llogari se dhe në ndarje duhet të ruhet nderi dhe dinjiteti i çdo personi.

Duke analizuar dhe shqyrtuar qëndrimin Islam ndaj martesës dhe jetës bashkëshortore, vijë në përfundim fascinant.

Në kohën e injorancës, padijes, kohës së pagdhendurisë intelektuale dhe fetare, gjegjësisht para zbritjes së Kuranit dhe dërgimit të Pejgamberit të fundit Muhamedit a.s., në atë botë statute që rregullonte pozitën e gjinisë femërore ka qenë përbuzës. Duke filluar qysh nga lindja e saj. Pasi që lindja e saj paraqite turp për kryefamiljarin dhe për familjen në përgjithësi. Andaj duke i varrosur ato të gjalla fill pas lindjes konsiderohesh mbulesë e këtij turpi.

MARTESA, MBROJTJA E GJENEZËS NJERËZORE

Me shpalljen e Kuranit, rregulloj statutin e saj në shoqëri me një rregullore në nivelin matë lartë të mundur. Në Islam, vajza e porsalindur nuk varroset e gjallë dhe nuk lejohet të përbuzet, por me Islam vajza e porsalindur paraqet gëzim dhe pasuri e një dashurie bashkëshortore. Andaj vajza në moshën e pjekurisë, e zhvilluar fizikisht dhe mendërisht, nuk fejohehet dhe nuk martohet pa lejen dhe vullnetin sajë. Në aktin e kurorëzimit, për të qen i plotfuqishëm kjo kontratë duhet përmbyshur disa rrethana dhe kushte, njëra ndër të është dhe IXHAB dhe KABUL, në përkthimin e lirë të gj. shqipe do të thotë: Po-ja e djalit dhe e vajzës për të hyrë në jetën bashkëshortore,

Allahu xh.sh. në Kuran thotë: **"O ju njerëz! Kine frikë Zotin**

tuaj që ju ka krijuar prej një veteje (njeriu) dhe nga ajo krijoj palën (shoqen) e saj, e prej atyre dyve u shtuan burra shumë e gra. Dhe kine frikë Allahun që me emrin e Tij përbetoheni, ruajeni farefisn, se Allahu është mbikëqyrës mbi ju." (En-Nisa: 1)

Fakti se Allahu xh.sh. krijoj njeriun e parë prej dheu Ademin a.s., bazë prej të cilit krijoj dhe të shoqen e tij, kurse prej të dyve bëri martesën bazë për tu shtuar burra shumë e gra.

Pra, mjeti për tu ruajtur dhe për tu shtuar kjo krijesë e Allahu xh.sh., është martesë.

Bashkimi dhe lidhja në mes burrit dhe gruas është bazë e mbrojtjes së gruas nga humbja dhe mbrojtës i harxhimit të energjisë së burrit në gjëra të kota dhe pa kuruar esence, martesë e cila dërgon kah shtimi i njerëzisë në baza të sigurta. Andaj lirisht mund të them se kurorëzimi është bazë i cili rregullon dhe qartëson raportin dhe marrëdhëniet në çdo sferë të jetës si ato shpirtërore dhe fizike (praktike), duke luftuar destabilizimin e bazës (martesës).

Fokusi i kurorëzimit, martesës është bashkimi i bazës, duke përfshirë këtu dhe vazhdimësinë e jetës i përfytyruar me gjenezën.

Vula e bazës qëndron pikërisht këtu, vulë e pastërtisë shpirtërore dhe i pafajësisë si baraspeshë e aspiratave, synimeve dhe shpresave për të arritur diçka nga jeta.

Allahu xh.sh. në Kuran thotë: **"Gratë tuaja janë vendmbjellje e juaj, afrohuni vendmbjelljes suaj si të dëshironi, por përgatitni për vetën tuaj, dhe kine frikë Allahun, e ta dini se fundi juaj është tek Ai, e besimtarëve jepu myzhde."** (El-Bekare: 223)

Ky ajet qartëson rendësin e gjenezës dhe vendmbjelljes së bazës suaj. Gjithë ky proces është në mbikëqyrje të një sistemi i quajtur Sheriatio-Juridike dhe i rregullores ligjore e përmbajtur nga shkëlqimi i djepit të imanit, e quajtur shpirt.

Faktori pozitiv, animi i një gjinie kundrejt një gjinie tjetër përbën mënyrën e të ndërtuarit dhe organizimit dhe vendosjes të marrëdhënieve jetësore, duke ndërtuar ndërgjegje tek besimtarët e sinqertë se jeta pa martesë legale nuk meriton kënaqësinë dhe bekimin e Allahut xh.sh.

Vazhdon ...

LUTJET E TË DEVOTSHMËVE (I)

Jusuf Alij Bedivi

Falënderimi absolut i takon All-llahut xh.sh., paqja e shpëtimi qofshin mbi Muhammedin a.s., i cili është vulë e pejgamberëve, mbi familjen e tij, sahabët, tabiinët (gjenerata që pason pas shokëve të Pejgamberit) dhe, mbi ata që thirren në thirrjen e tij dhe që pasojnë rrugën e tij deri në Diten e Gjykimit.

Vërtetë, çështja e lutjes është e dashur për shpirtin, është afër zemrës meqë, ajo është mbështetje për të ngarkuarin me probleme, strehim për fatkeqin, shpresë për të friguarin dhe qetësi për të gajluarin. Përmes lutjes (duasë) adhuresi (abdi) vë lidhje me All-llahun xh.sh., i ankohet Lartmadhëris së Tij për çështje të caktuara që është i interesuar, pikërisht, atëherë kur përfundojnë gjitha shkaqet, kur rriten vështirësitë dhe kështu njeriu nuk gjenë mbështetje tjetër pos All-llahut t'i lutet dhe t'i a besojë çështjen Atij.

Një mori ajete hasim në Kur'anin Fisnik të cilat besimtarët i stimulojnë dhe ngallisin në lutje(dua). All-llahu xh.sh. thotë; "Zoti juaj ka thënë: Me thirrni Mua, Unë ju përgjigjem." (Gafir, 60)

Gjithashtu, i Gjithfuqishmi thotë; "Lutni Zotin tuaj të përlurur e në heshtje, pse Ai nuk i do ata që e teprojnë." (El-a'rafe, 50).

Po ashtu, i Lartmadhëruari thotë: "E kur robët e Mi të pyesin ty për Mua, unë jam afër, i përgjigjem lutjes kur lutësi me lutet..." (El-bekare, 186).

Një ashtu, edhe hadithet pejgamberike kërkojnë për ne mishërim me lutjen, në inkurajim me të, në sqarimin e vlerave të sajë dhe, sa më shpesh të shprehet e përsëritet ajo.

Përcillet nga Numan bin Beshir që Pejgamberi a.s. të ketë thënë: "Lutja është vetë adhurimin". Edhe nga Ebi Hurejre transmetohet që Muhammedi a.s. të ketë thënë: "Kush dëshiron që All-llahu t'i përgjigjet në vështirësi dhe dëshprim, le të lutet sa më shpesh kur ai është në komoditet dhe rehati."

Po ashtu, nga Ebi Hurejre transmetohet që Resulullahu të ketë thënë: "Për All-llahun nuk ka çështje më fisnike se sa lutja." Ndaj, dëshirova që të përpilojë një broshurë për t'i përmbledhur lutjet e të devotshmëve siç janë:

"E kur robët e Mi të pyesin ty për Mua, unë jam afër, i përgjigjem lutjes kur lutësi me lutet..." (El-Bekare: 186)

Pejgamberët, sahabët, tabiinët, dijetarët klasik dhe ata bashkëkohorë. Kështu që, të jetë një përkujtesë me vlerë për atë që dëshiron të informohet, shoqërim për adhuresin dhe thesar për lutësin (thirrësin).

Nga i vetmi All-llah kërkoj që këtë vepër ta bëjë të dobishme, ta shpërblejë përpiluesin e sajë, botuesin, lexuesin dhe të gjithë ata që bënë një shërbim të caktuar; meqë, Lartmadhëria e Tij ka mundësi për gjithçka dhe se Ai është i denjë për t'u përgjigjur (për të pranuar lutjen). O All-llah, na mëso atë që na sjellë dobi, na e bënë dobiprurëse atë që na e mëson dhe, na e shtu diturinë o Mëshirues i Mëshiruesve.

I. Kuptimi i lutjes dhe lutjet e të devotshmëve

1. Kuptimi etimologjik i lutjes.

a) Të besuarit e të shprehurit e Njeshmërisë së All-llahut të Lartmadhëruar dhe mirënjohja ndaj Tij.

b) Të kërkuarit nga All-llahu xh.sh. falje e mëshirë dhe atë që të ofron tek Ai dhe,

c) Të kërkuarit mirëqenie të kësaj bote.

-Sa i përket çështjes së lutjes në kuptim të Njeshmërisë, po sjellim ajetin: "Dhe (mua më shpallet) se

vërtet xhamitë janë veçant për të adhuruar All-llahun, e mos adhuroni në to askë tjetër me All-llahun" (El-Xhinn, 18), d.m.th. shprehni Njeshmërinë e All-llahut të Lartmadhëruar dhe mos i bëni bestytini Atij.

Po ashtu, All-llahu xh.sh. thotë: "Dhe se kur u ngrit robi i All-llahut ta adhurojë Atë...." (El-Xhinn, 19), d.m.th. : "Nuk ka Zot pos All-llahut."

Njëashtu, All-llahu i Gjithfuqishmi thotë: "Ska dyshim se ata që po i adhuroni ju pos All-llahut, janë të krijuar sikur ju (njerëzit janë më të përsosur). Thirrni pra ata e le t'ju përgjigjen..." (El-a'raf, 194). Kuptimi i shprehjes: "tedune", d.m.th. adhuroni dhe, i shprehjes: "feduhum" d.m.th. kërkon prej tyre të mirën dhe të keqen.

-Lutja në kuptimin e të kërkuarit ndihmë. Për këtë në fjalën e All-llahut xh.sh. thuhet: "...dhe thirrni (për ndihmë) dëshmitarët tuaj (zotërat) pos All-llahut, ..." (El-Bekare, 23), d.m.th. kërkon ndihmën prej tyre.

-Lutja në kuptim të kërkesës. Për këtë i Lartmadhëruari thotë: "...Më thirrni Mua, Unë ju përgjigjem...." (Gafir, 60) d.m.th. kërkon prej meje që t'ju jap,

adhurimin bëjeni sinqerisht për Mua dhe, dëshmoni Njeshmerinë Time e Unë ju përgjigjem kërkesave tuaja.

-Lutja në kuptim të thirrjes ose të emërimit. Lidhje me këtë All-llahu xh.sh. thotë: "(ringjallja është) Atë ditë kur Ai ju thërret, kurse ju i përgjigjeni të përlurur e duke lavdëruar Atë..." (El-Rrahman: 52), d.m.th. ju thirrreni).

Poashtu, All-llahu xh.sh. thotë: "Thuaj: thërrisni Allah ose Err-Rrahman me cilindo që ta thërrisni (me këta dy emra)..." (El-Israe; 110), d.m.th. thërrisni).

Lutja (dua) është kërkesë, e All-llahu i Gjithfuqishëm adhuresit e Tij i ka urdhëruar për lutje dhe ju ka premtuar pranimin e saj. Prandaj, kjo është dhunti dhe vlerë të cilën Ai ia dëshiron ndonjërs nga Krijesat e Tij. Ndaj, për Musain a.s. dhe Harunin a.s. All-llahu i madhëruar tha: "...Lutja juaj është pranuar..." (Junus, 89). Kur Zekirjai a.s. ju lut Zotit të tij për t'i falë fëmij, ai tha: "...Zoti im mos më le të vetmuar se Ti je më i miri trashëgues (pas çdokujt)." (El-Enbija: 89), me atë rast All-llahu i Lartmadhëruar tha: "Ne ia pranuan lutjen e tij, ia dhuruam atij Jahjain..." (El-Enbija, 90).

Në Kur'anin Fisnik thuhet: "A është Ai që i përgjigjet nevojtarit (të mjerit) kur ai e thërret..." (En-Neml; 62).

Baza e përgjigjes ndaj lutësit nevojtar dhe të ngrat, pikërisht qëndron në nevojën të cilën nevojtarit e përjeton dhe ajo i shkakton atij sinqeritet dhe mbështetjen absolute në All-llahun xh.sh.

Njëashtu, All-llahu xh.sh. thotë: "Për Zotin Neve na pat thirrur në ndihmë Nuhu, Ne jemi përgjegjës të mirë. Dhe Ne e shpëtuan atë dhe familjen e tij prej asaj të keqe të madhe." (Es-Saffate; 75-76). Fraza: "El-qerbuul-adhim", d.m.th. "vershim."

Ajeti tjetër: "(përkujto) Edhe Ejjubin kur iu drejtua Zotit të vet me lutje: Më gjeti belaja e Ti je më mëshiruesi ndër mëshiruesit. Ne iu përgjigjem atij nga mëshira e Jonë ia hoqëm ato vështirësi që i kishte, i dhamë familjen e tij dhe aq sa ishin ata, dhe e bëmë përkujtim për të devotshmit." (El-Enbija: 83-84).

(vazhdon)

Marrë nga: "Duaussalihin"
Përktheu nga Arabishtja: hfz.
M-r. Ataullah Aliu

PROMINENCA AKUMATIZUESE E SISTEMIT ISLAM DHE MODELET POLITIKE TË AKROPOLIT EUROPERNDIMORË (3)

Janë dehidruar të gjitha verzionet e mundshme për ngritjen e një sistemi në baza qiellore. Këtë konstatim ditëve të fundit e bëri të kuptueshëm vizita e presidentit Obama, në vendet Arabe, konkretisht fjalimi preciz i shkruar i presidentit Obama në Egjipt. Ky fjalim hapi dyert e shpresës, sepse do të mbyllet çështja mes civilizimit islam dhe ate kristian

Taxhudin Hamidi

Në të vërtetë sot në hapsirën politike sa shtetet arabe angazhohen dhe përpiqen që të instalojnë sistemin sheriatik në shtetet e tyre moderne postkolonialiste. Ata me ankesa permanente mundohen të dëshmojnë se pengohen nga rendi ndërkombëtarë të konstruktojnë kushtetutat e tyre në bazë të mësimëve islame, por gjithashtu ankohen se pengohen të instalojnë rendin e sistemit euro-perendimorë. Shtetet arabe duhet të konfirmojn vlerat importante të sistemit sheriatik, e jo ai të qarkulloj si një mundësi dhe maskotë në kohën e politikës morbide gjithëpërfshirëse në rruzullin tokësorë. Jo të kujtojm sistemin sheriatik vetëm atëherë kur politika e shteteve arabe nuk gjen dot rrugëdalje nga vërshimi i vlerave europerendimorë. Të marrim si shembull shtetin protagonist në mes shteteve arabe dhe prototip në sferën e teokracisë islame, më i njohur për opinionin e gjerë. Arabia Saudite akoma në mënyrë të përciptë definojnë udhëheqjen e shtetit as si shtet teokratik islam as si shtet demokratik, por më së shumti si shtet ku ligji i saj nuk varet as nga Zoti as nga populli, por thjesht varet nga një person i cili quhet melik - mbreti i arabisë saudite. Divergjencat në politikën e shteteve arabe do të përfundojnë për të mos detronizuar dhe dehumanizuar filozofinë e sistemit sheriatik. Janë dehidruar të gjitha verzionet e mundshme për ngritjen e një sistemi në baza qiellore.

Këtë konstatim ditëve të fundit e bëri të kuptueshëm vizita e presidentit Obama, në vendet Arabe, konkretisht fjalimi preciz i shkruar i presidentit Obama në Egjipt.

SHPRESA QË BURON NGA FJALIMI I OBAMËS

Ky fjalim hapi dyert e shpresës, sepse do të mbyllet

çështja mes civilizimit islam dhe ate kristian. Ky detant në fjalimin e presidentit Obama do t'i jap një faqe të re perspektivës politike islame. Sa ajo do të jetë reale në praktikë. Apriori do të varet nga shtetet arabe që të eksplanojnë se xhihadi është mjet që merret me gjuhë, fakte dhe argumente. Ky është xhihadi i veçant i ithtarëve të Muhammedit s.a., xhihadi më i madh në islam konsiderohet ai i cili zbulon kategoritë e pa fund të vlerave islame. (Furkan: 51,52), (E Tevbe: 73). Nëse luftërave nuk u paraprinë eksplacioni autentik i fesë, argumentimi i drejt i opcionit, kultura, civilizimi, etj. Këto luftëra zgjasin shurryan m e

pasoja të mëdha dhe përfundojnë pa suksesë, dhe pa interes reciprok. Mirëpo, luftërave që u paraprinë drejtësia, liria, humanizmi, koncepti decid politik, historia e përbashkët, etj.

Këto luftëra zgjasin disa orësh por me rezultate të mëdha. Luftëra të tilla ishin ato të Muhammedit s.a., parimi islamit është që së pari të shmanget,

evitohet e shëmtuara, e keqja e më pastaj të veprojnë pozitivja, pranverorja dhe e mira. Kjo shihet shumë qarte edhe nga maksimumi (La ilahe illallah), "Nuk ka zot përveç Allahut." Ku negacioni i paraprinë vërtetimit, pohimit.

Kjo në fakt është vërejtja në

parimet themelore të rëndësishme. Besimi në Allahun nuk paraqet asnjë rëndësi nëse nuk i paraprinë (kufri) mosbesimi në tagutë. Në të njëjtën kohë nuk mundë të prezentoj edhe (kufri) mosbesimi edhe (imani) besimi në perceptën e individit. Praktika identike duhet të vazhdojë edhe në skenën e rendit shoqëror politik. Në shtetet arabe në mënyrë konstante po na paraqitet lloji i qeverisjes kondominijum i vlerave variabile europerendimore dhe islame me pak fe e me më shumë reiligjon. Ku nga ky konglomerat i ligjeve papazjanike i llojit të qeverisjes kondominijum vërehet nga lartësia astronomike.

HADITH

Koncepti i sunnetit në edukimin e individit (4)

"Ai i cili vëren diç të neveritshme prej jush le ta ndryshoj atë me dorën e tij, nëse nuk mund ta bëj një gjë të atillë, atëherë le të (reagoj ose le të përpiqet) me gjuhën e tij por nëse edhe këtë nuk mund ta bëjë atëherë (të mos solidarizohet me të) me zemër, ndërkaq kjo nënkupton shkallë më të dobët të besimit." (hadith; Muslim, Tirmidhi, Ibni Maxhe dhe Nisai).

Plogështia dhe apatia e udhëheqësve të shteteve arabe digjepiq. Kjo praktikë e paskrupulltë ushtrohet në shumicën e shteteve arabe. Kjo mënyrë e brumosjes politike variabile mund të shkaktoj sindrom subverziv në shtyllën kryesore të shtetit, ku në mënyrë latente fillon të atrofoj dashurinë dhe simpatinë patriotike ndaj përkatësisë së vierave islame. Lloji i qeverisjes kondominijum mund të shtrijë ndikimin e tij deri në atë shkallë që populli ti përjetoj institucionet e shtetit të indoktrinuara, indolente dhe të indisponuara, sjellje kjo që do të shtyjë shtetet arabe dhe qeveritë në interregnum. Shpëtimi nga kjo gjendje, do të lë gjurmë të mjerueshme, sepse kjo gjendje u jep guxim strukturave të paafta të ngjiten në pontifikatën e shtetit ligjore. Kjo tentativë është e njohur nga negociatat e politeistëve me Muhamedin s.a. ku ata kërkuan që një ditë të përfillet besimi i kotë i politeistëve e një ditë të përfillet vlerat dhe besimi i fesë islame. Mesimet e fesë islame në asnjë rast nuk lejojnë të humbet koha e kësaj bote kot. Idhujtarët u përpoqën në të gjitha mënyrat t'i ofrojnë Muhamedit gjithçka, vetëm e vetëm që ai të mos asgjësoj zotat e tyre, të mos zbulojë atë nivel aq të ulët të tyre. Përgjigjia e Muhamedit ishte e prerë dhe formiste ku u tha idhujtarve: "Ju keni fenë tuaj, e unë kam fenë time." (109:6)

DINAMIZMI I PRINCIPEVE ISLAME

Delikatesja e transaksioneve politike në shtetet arabe jo vendimarrëse është konfirmuar e përmes ligjeve dhe kushtetutave në vendet e tyre. P.sh. Neni 51. kushtetutës së Kuvajtit, thuhet: "Pushtetin legjislativ e zbaton princi dhe këshilli parlamentar." Neni 85. kushtetuta e Jordanisë, thuhet: "Pushteti legjislativ është në duar të mbretit dhe këshillit parlamentar." Neni 86, kushtetuta e Egjiptit, thuhet: "Parlamenti paraqet pushtetin legjislativë." Shumë ithtarë të fesë islame dhe të huaj sot deklarojnë se perëndimi ka paguar çmimin e lartë të modernizimit, sekularizmit dhe të sistemit demokratik. Perendimorët janë të vetëdijshëm se krizat të ndryshme sociale paraqiten sot në të gjitha shoqëritë moderne dhe kuptojnë se kriza të tilla, janë të lidhura me mungesën e traditës religjioze. Desakralizimi dhe devalvimi i vlerave etike. Në lidhje me këtë kontekst, Bertnard Raseli thotë: "Njeriu i bardhë europian ngadalë shkon drejt mbarimit jo pse nuk ka zhvillim dhe teknikë, por pse nuk ka besim dhe moral." Detyra e dijetarëve dhe politikanëve në botën islame sot në kohën e digjitalizimit të qendrave për informim, duhet të komentojnë dituritë islame në epërsi të sistemit sheriatik, dhe të prezantojnë vlerat e islamit. Me botëkuptime kosmopolite, altruiste, liberto-fraterhito-egalite. Ashtu që botës jo muslimane vlerat e islamit të i paraqesin si virtut që fillimin e ka të hidhur e të vështirë por mbarimi është i lumtur. Vlerat islame janë siguri për të gjithë njerëzimin pa dallim feje, rase, gjuhe dhe kombi. Ithtarët e fesë islame për të mirën e gjithë botës duhet të ngritin riedimin thelbësorë dhe ekzagjerimin e avnimitin e hapur të hulumtimeve kreative ingenioze, në prominencën sheriatike-islame. Në fenë islame fuqia e njerëzimit qëndron në Kur'an. Principet islame janë dinamike. Islami është i freskët, mirëpo duhet pranuar se intelekti i mbajtësve të islamit është mjegulluar për fat të keq. Kur'ani në asnjë moment nuk e trajton botën si hap-sirë dhe bastion i torturave, kacafytjeve dhe luftërave. Kurani është shpallur t'i shërbej njerëzimit në rrugën e gjatë të lirisë dhe barazisë. Dijetari i njohur egjiptas, shejh Muhammed Muteveli Esh'aravi thote: "Ai i cili nuk ushqehet nga puna e sëpatës së tij, nuk vendos për fatin e vet nga koka e tij".

Vazhdon...

M-r. Sc. Fahrudin Ehibi

Ndershmëria e mjedisit dhe ndikimi i saj në formimin e personalitetit

Për shkak të procesit të suksesshëm të formimit të personalitetit të myslimanit sunnetet pejgamberike kanë shprehur interesim të thellë për ndershmëri të mjedisit sa që vlerësimet qendrojnë në atë që mjedisi ka një rol themelor dhe ndikimi i tij është efektiv në ndërtimin përfundimtar të individit mysliman.

Mjedisi, përkatësisht, familja llogaritet ose konsiderohet inkubator i parë të procesit të ndërtimit të personalitetit. Prindërit janë përgjegjës të parë të cilët duhet të formojnë ambient relaksues që të mund të funksionoj me sukses ky proces gjatë edukimit të fëmijëve si në aspektin teorik dhe atë praktik. Nisur nga kjo bazë udhëzimet pejgamberike ishin shumë konkrete dhe të prera në shpjegimin e përgjegjësisë që kanë prindërit ndaj edukimit të fëmijëve të vetë.

"Çdo i lindur, lind në natyrën e pastër (në Fenë Islame). Prindërit janë ata që motivojnë të ishte jehudi, i krishterë ose adhurues i zjarrit." (hadith)

"Njeriu (mashkulli) është përgjegjës (bari) i familjes dhe i protektoratit të vetë. Gruaja është

përgjegjëse për shtëpinë e bashkëshortit dhe protektoratit të saj." (hadith, Buhari dhe Muslim)

"Edukoni fëmijët tuaj, edukoni ata me edukatë të mirë." (hadith, Ibni Maxheh)

"Mësoni fëmijët tuaj t'i zbatojnë urdhrat dhe të largohen nga ndalesat për faktin se çështje e atilla motivojnë mbrojtjen e tyre nga zjarri (xhehenemi)." (hadith, Ibni Xherir)

"Njeriu i përket fesë së shokut të vetë andaj ke kujdes kë po e shoqëron." (hadith, Tirmidhi)

"Njeriu është me atë që ka dëshiruar atij i takon ajo që ka fituar." (hadith, Tirmidhi)

Sunneti i Pejgamberit sal-lallahu alejhi vesel-lem fuqishëm e ka stimuluar domosdoshmërinë e pastrimit të shoqërisë nga faktorët, përkatësisht, nga elementet e shkatërrimit ose kalbjes duke i mundësuar kështu individit që të mund të integroj sjelljet në drejtimin e duhur në kuptim të asaj që mbrojtja nga sëmundja është më e mirë se sa shërimi nga e njëjta. "Ai i cili vëren diç të neveritshme prej jush le ta ndryshoj atë me dorën e tij, nëse nuk mund ta bëjë një gjë të atillë, atëherë le të (reagoj ose le të përpiqet) me gjuhën e tij por nëse edhe këtë nuk mund ta bëjë atëherë (të mos solidarizohet me të) me zemër, ndërkaq kjo nënkupton shkallë më të dobët të besimit." (hadith; Muslim, Tirmidhi, Ibni

Maxhe dhe Nisai). "Një popull, i cili nuk reagon për të ndryshuar të keqen të gjithë do t'i përfshijë ndëshkimi i Allahut." (hadith; Nisai)

Shpërblimi, ndëshkimi dhe ndikimi i tyre në formimin e personalitetit

Një nga faktorët me ndikim pozitiv në procesin e formimit të personalitetit dhe që përputhet me natyrshmërinë e pastër të njeriut në formim moral dhe që ndikon pozitivisht është parimi i shpërblimit dhe ndëshkimit. " ... kjo masë e dënimit është jetë për ju, ashtu që të ruheni (nga mbytja e njëri-tjetrit)." (Kur'an, 2:179) Kjo nuk nënkupton që formimi i personalitetit të individit të filloj me ndëshkime por si masë edukative vjen në shprehje sipas pedagogëve islam pasi të ishin harxhuar të gjitha mënyrat dhe mundësitë paqësore të edukimit. Sipas Ibni Haldunit edukimi që buron si pasojë e shtypjeve dhe presioneve prodhon ngushtim shpirtëror të individit, motivon dobësimin e kreativitetit, ngjall përtacinë, nxit gënjeshtrenë, mbjell frikë, motivon vese negative, mbjell shprehinë e tradhtisë ... ashtu që gjërat e tilla bëhen shprehje morale për të humbur më pas kuptimin e të qenit njeri me plotë kuptimin e fjalës. Prandaj e domosdoshme është në

formimin e personalitetit të myslimanit të merren në konsideratë prioritetet duke pasur parasysh dallimet, relativizmin dhe radikalizmin nga një në individin tjetër ashtu që formimi fillimisht të ishte në suaza të këshillave me butësi, duke ia tërhequr vëmendjen, duke e qortuar pastaj duke e braktisur (nga familja) dhe së fundi duke e ndëshkuar. "Urdhëroni fëmijët tuaj me falje të namazit kur ata të ishin në moshë shtatë vjeçare, rrihni ata (për mos falje) kur ata të ishin në moshë dhjetë vjeçare." (hadith)

Për sa i përket mënyrave dhe motiveve të edukimit të formimit të personalitetit, sunnetet e Pejgamberit sal-lallahu alejhi vesel-lem janë shumë për nga numri aq sa janë të shumtë anomalitë, natyrat, adetet dhe traditat e shoqërive të ndryshme. Kjo edhe një herë e vërteton faktin e madhështisë së Islamit, pasqyron të paarriturën, kapacitetin e mbulimit të nevojave, shërimin e shpirtit në periudha të ndryshme si në vend ashtu edhe në kohë sunnetet ishin dhe vazhduan të qëndronin stabil për të vërtetuar faktin: "Dhe ai nuk flet nga mendja e tij." (Kur'an, 53:3) "U kam lënë dy gjëra juve nuk do të devijoheni assesi pas meje për derisa kapeni për to; Librin e Allahut (Kur'anin) dhe Sunnetin tim." (hadith)

JURISPRUDENCË ISLAME

NORMAT LIGJORE ISLAM DHE ATO MORALE

Nga Shaban Sulejmani

Njeriu është krijesa më e lavdëruar dhe më e përkryera në kuadër të gjitha krijesave në këtë botë. Pikërisht njeriu, për shkak të sjelljeve, në përputhshmëri me normat ligjore islame, që janë dhe veprime morale të kërkuara, të cilat përfshijnë një grumbull të çështjeve që ndërlidhen me krijesën multidimensionale, paraqet realitetin e pakontestueshëm se, ai si një organizëm socio psikologjik, dallon thellësisht edhe nga soji i tij njerëzor. Nocionet e normave morale, që në të njëjtën kohë janë dhe legale, me përmbajtjet konkrete, janë rruga në kuadër të së cilës ndërthehet edhe aspekti social, kulturor, filozofik, religjioz, arrijnë të realizojnë pikësynimet e shtruuara të edukimit ligjor e moral. Duke pasur parasysh se gati çdo shoqëri njerëzore ka normat e saja të sjelljes, të cilat pos atyre legale paraqiten edhe ato morale. Prandaj, me rastin e ekzistimit të këtyre normave të sjelljes ligjore dhe morale ekzistojnë edhe sanksione legale dhe morale, që sipas konceptit të së Drejtës së Sheriatit Islam, sanksionet morale, pos që kanë të bëjnë me gjykimin moral, në të njëjtën kohë ato janë edhe me karakter publik, gjegjësisht për pjesën dërmuese të sjelljeve jolegale e amoralë, për disa nga to tak-sativisht janë përcaktuara si të tilla e për disa me klauzola gjenerale, për zbatimin e sanksioneve të tyre kujdeset imami, khalifi apo

“Me të drejtë mund të konstatojmë se në islam nuk ekziston relativizëm normativ i theksuar. Kjo nënkupton faktin se në asnjë periudhë kohore nuk mund të haset që një normë e sjelljes jomorale të mos përjetojë gjykim moral, pra, nuk mund të hasen norma të ndryshme të sjelljes morale ngase ato çdo herë janë në kundërshtim me normat e bashkësisë së gjerë të shoqërisë islame.

kryetari si institucioni më i lartë i muslimanëve nëpërmjet organeve që ai i autorizon. Kjo rezulton në faktin se ka analogji të plotë ndërmjet normave morale islame dhe atyre legale gjegjësisht ligjore islame.

ISLAMI NUK NJEH DISTINKCION MES NORMAVE LEGALE DHE ATYRE MORALE

Në tërë shoqërinë islame, ajo që gjykohet si amorale, nënkupton faktin se me klauzola gjenerale është përcaktuar si jo e lejuar dhe anasjelltas. Me të drejtë mund të konstatojmë se në islam nuk ekziston relativizëm normativ i theksuar. Kjo nënkupton faktin se në asnjë periudhë kohore nuk mund të haset që një normë e sjelljes jomorale të mos përjetojë gjykim moral, pra, nuk mund të hasen norma të ndryshme të sjelljes morale ngase ato çdo herë janë në kundërshtim me normat e bashkësisë së gjerë të shoqërisë islame.

Kështu, pra, nëse një dukuri një herë është konsideruar veprim jo i moralshëm, ai për çdo herë do të ngelë moralisht dhe ligjërisht jo i lejuar. Islami nuk njeh distinkcion mes normave legale dhe atyre morale, për faktin se janë norma të përgjithshme ngase obligojnë që të gjithë anëtarët e komunitetit musliman të sillen sipas tyre, pa varësisht se ato i pranojnë si të tilla apo jo. Për besimtarin, që dëshiron jetën e tij ta zhvillojë në përputhshmëri me sistemin e së Drejtës së Sheriatit Islam, tek ai as nga aspekti psikologjik nuk ekziston ndonjë dallim për sa i përket qëndrimit të tij ndaj normave të sjelljes, cilat do qofshin ato, legale apo morale.

PËRPUTHSHMËRI NDËRMJET NORMAVE LIGJORE DHE MORALE

Individi si qenie psikologjike, më konkretisht besimtari musliman për sa i përket normave në përgjithësi, ato legale e morale, janë pjesë integrale e ndërgjegjes së individit, ashtu

që mosrespektimi i tyre natyrshëm shkakton tek besimtari në të njëjtën kohë ndjenjën e fajësisë dhe përgjegjësisë ligjore e morale. Te besimtari i cili shkel normat, qoftë legale qoftë morale paraqet frika, ajo legale e dënimit nga sanksionet në këtë botë, dhe dënimi në botën tjetër ku e “vërteta absolute” do të dalë në shesh. Normat legale dhe ato morale islame kërkojnë nga individit që të bëjë atë që është e përcaktuar si direktivë ligjore islame, e kualifikuar moralisht e mirë, dhe më se e nevojshme për mbajtjen e shoqërisë islame gjegjësisht për mbarë shoqërinë njerëzore.

Mund të përfundojmë me këtë rast se, në islam në asnjë mënyrë, nuk ka ardhur e as nuk vije gjer te ndonjë mospërputhshmëri ndërmjet normave legale-ligjore dhe morale. Në islam, të gjitha normat janë të përmbledhura në fjalët e të Urtit, burimi i drejtësisë dhe moralit të pastër, dhe në thëniet e personalitetit të përkryer, identifikim i fjalëve të Krijuesit të drejtësisë dhe së mirës. Në të drejtën islame disa vepra penale janë të normuara dhe janë përcaktuar e definuar si të tilla, disa janë të përfshira me klauzola gjenerale si të kualifikuara penale (si të dëmshme). Prandaj, edhe nëse për disa vepra penale, që sipas normave morale ato llogariten të këqija, sipas së drejtës së sheriatit, ndonëse nuk kanë atë peshë morale, si të veprave penale, për të cilën është përcaktuar sanksion, megjithatë ato janë të gjykuara si veprime të ndaluara.

Ku është drejtësia në kryqëzimin e Jezusit?

Islami na mëson se Zoti është Një dhe nuk ka as bir dhe as rival. Vetitë hyjnore, që i përkasin vetëm Zotit, nuk lejohet t'ia përshkruajmë asnjë krijese. Askush nuk posedon vetitë dhe cilësitë e Tij absolute. Të gjithë njerëzit janë të barabartë dhe janë krijuar që të përmbushin vullnetin hyjnor mbi tokë. Njeriu është krijuar prej Zotit- Allahut me një natyrë të dëlirë. Ai vjen në këtë botë i pafajshëm dhe nuk trashëgon mëkatet dhe as gabimet e të parëve. Llogaria e tij fillon pasi të vijë në këtë botë dhe ai është përgjegjës vetëm për veprat e tij personale.

Ajni Sinani

Jezusi/Isai a.s., sipas të krishterëve, është “Zot” i mishëruar në trup që përmes vuajtjeve e shpëtoi veten dhe të tjerët, duke “vdekur në kryq” dhe më pas duke u “ringjallur”. Jezusi, sipas doktrinës krishtere, u “sakrifikua” për shkak të mëkatit fillestar që bëri Adami, i shtyrë nga bashkëshortja e tij, Eva, duke ngrënë nga pema e ndaluar! Mëkati i Adamit, sipas tyre, më pas u bart nga të dy krahët brez pas brezi dhe kështu do të vazhdonte sikur Jezusi, “Biri” i Zotit, të mos jepte jetën dhe gjakun e vet si shpagim për shfajësimin e mëkateve të njerëzve! Prandaj vetëm falë gjakut dhe “vdekjes” të “Zotit” Jezu Krisht në kryq, thonë ata, njerëzimi u shpengua dhe u çlirua nga sundimi i mëkatit dhe fitoi jetën e amshueshme! Ndërkaq, Kur’ani fisnik na mëson se Isai a.s. (Jezusi) ishte rob dhe peygamberi i Zotit dhe hedh poshtë pretendimin e krishterë se ai ishte “Zot” apo “Bir” i Zotit: **“Ai (Isai në djep) tha: “Unë jam rob i Allahut. Ai më ka dhënë Librin (Ungjillin), më ka bërë peygamber.”** (Merjem: 30) Krejt ndryshe nga pretendimi i krishterë, sipas mësimit islam, mëkati i parë i Ademit dhe Havasë s’ishte një mëkat i pafalshëm, apo një njollë e pashlyeshme. Ademi gaboi, por e pranoi mëkatin dhe u pendua, kërkoi falje dhe Allahu ia fali gabimin: **“Ademi mësoi disa fjalë (se si të kërkonte falje) nga Zoti i tij, kështu që Ai ia pranoi pendimin. Sigurisht, Ai i pranon shumë pendimet, Ai është Mëshirëploti.”** (El Bekarah: 37). Ademi duke thyer urdhrin e Zotit hëngri nga pema e ndaluar, ai u pendua dhe iu kthye Allahut pendueshëm. Allahu i Madhëruar e mëshiroi Ademin dhe ia pranoi atij pendimin. Kështu Ademi u pastrua prej mëkatit. Nëpërmjet pendimit

të Ademit u bë e qartë se secili njeri mund ta korrigjojë mëkatin e tij. Kërkimi i faljes për mëkatin e bërë nga ana e Ademit ishte një mësim se si njeriu duhet të pendohet dhe t'i rikthehet Krijuesit të tij. Largimi i Ademit nga xheneti dhe zbritja në tokë nuk shihet nga Islami me negativitetin që e përshkruan Bibla. Zbritja i mundësoi njeriut që ta rregullojë tokën dhe të ndërtojë qytetërime të shumta, duke ushtruar misionin e tij si mëkëmbës i Allahut (halifetullah fil erd) për të cilin ishte krijuar. Nga mesi i tij dolën shumë peygamberë dhe njerëz të mirë, që i përmbushën dhe zbatuan urdhrat e Zotit mbi tokë. Islami nuk pranon as përcjelljen e gabimit të Ademit dhe të Havës tek bijtë e tyre dhe as trashëgimin e tij brez pas brezi. Allahu i Gjithëmëshirshëm thotë: **“Ata njerëz tashmë kanë kaluar. Ata do të kenë çfarë kanë merituar dhe ju do të keni atë që meritoni e nuk do të pyeteni për veprat e tyre.”** (El Bekarah: 141).

REFUZIME LOGJIKE

1. Nëse Jezusi ishte “Zot” ose “Bir” i Zotit, sikurse pretendojnë të krishterët, atëherë pse ai nuk ia doli t'i mposhte armiqët e tij, por u dorëzua para tyre?! Jezusi, sipas Biblës, duke qenë në kryq, kërkoi ndihmë nga Zoti. Sikur ai të ishte Zot a do t'i lutej Zotit? Kujt iu lut Jezusi vetes apo Zotit dhe cila është natyra fizike e marrëdhënieve midis Zotit dhe Krishtit?! Sipas Mateut, Jezusi nuk e di kohën e kataklizmës: **“Tani sa për atë ditë dhe për atë orë, askush s’e di, as engjëjt e qiejve, por vetëm Ati im.”** (Mateu 24\36). Mosdija vërteton të qenit e Jezusit njeri dhe jo të qenit e tij Zot, sepse ajo është atribut njerëzor. Triniteti, sipas të krishterëve, nënkupton se që të tre (Ati, Biri dhe Shpirti i Shenjtë) janë Zot. Nëse Biri që

është pjesë e trinitetit, sikurse pretendojnë të krishterët, nuk e di të ardhmen atëherë si mund të jetë ai Zot?!

2. Po qese Jezusi është “Biri” i Zotit, atëherë pse Zoti hoqi dorë prej “Birit” të Tij të vetëm?! Jezusi, sipas Mateut, tha “Biri i njeriut” dhe jo “Biri i Zotit”. **“Sikurse është shkruar për të, Biri i njeriut pa tjetër shkon; por mjerë ai njeri me anë të të cilit Biri i njeriut tradhtohet! Për të do të ishte më mirë të mos kishte lindur kurrë.”** (Mateu: 26/24).

3. Nëse Zoti, sikurse pretendon krishterizmi, është në trinitet, dmth i përbërë prej 3 Personave të Hyjnisë (Ati, Biri, Shpirti i Shenjtë), atëherë çfarë ndodhi pas vdekjes së “Birit” gjatë 3 ditëve, mbetën 2 Persona, apo 2\3 e Zotit?! Meqenëse Zoti është Absolut dhe i Gjithëfuqishëm si ka mundësi të mishërohet në trupin e një njeriu (Jezusit) dhe të ketë tipare njerëzore, duke u formësuar në mitrën e një gruaje (Marisë/Merjemes a.s.)? Si ka mundësi të lindet, të rritet, të kryejë nevojat fiziologjike si çdo njeri tjetër, të vuajë dhe në fund të gozhdohet në kryq?! Çfarë është ky “Zot”, o njerëz, që keni flakur arsyen dhe logjikën e shëndoshë?!

DILEMA QË KËRKUJNË PËRGJIGJE

Pretendimi se Zoti e dërgoi ‘Birin’ e Tij në botë, për ta flijuar me vdekje në kryq si shpëtim për mëkatet e përhershëm të Adamit dhe për mëkatet e tjera që kryhen nga njerëzit, padyshim se është jo i vërtetë dhe bie ndesh me arsyen e shëndoshë, me drejtësinë dhe mëshirën hyjnore, madje edhe me shumë tekste të përmendura në Bibël: 1.

Sikurse dihet, Ademi gabimin e bëri së bashku me bashkëshorten e tij dhe jo me bijtë e tij. Është e çuditshme se si të krishterët ia përshkruajnë Zotit drejtësinë dhe më pas pretendojnë se gabimi i Ademit a.s. përcillet tek pasardhësit e tij, sepse ata paskan trashëguar natyrën e ultë të tij, prandaj secili individ është i rënë, mëkatar dhe i humbur! Vallë a mund të ketë drejtësi në një pretendim të këtillë?!

2. Me gabimin e Adamit sipas të krishterëve u shfaq problemi i vuajtjes, që u soll në përmbushjen e fundme në Krishtin, i cili nuk është thjesht më i përsosuri i “të vuajturve të pafajshëm”, por është me të vërtetë Perëndia Vuajtës në mish njerëzor. Ndërkaq sipas Kur’anit fisnik, Ademi gaboi dhe u pendua, prandaj cili ishte faji i Jezusit që të kryqëzohet? Falja e mëkateve është mëshirë, ndërkaq kryqëzimi nuk është mëshirë, por ndëshkim dhe dënim. Zoti a nuk mund t’ua falë mëkatet njerëzve pa e flijuar “Birin” e Tij?

3. Pse u desh që të dënohej Jezusi i pafajshëm me vdekje në kryq? Shtrohet pyetja: Cili është raporti mes derdhjes së gjakut të një njeriu dhe faljes së mëkateve të njerëzve të tjerë? A nuk konsiderohet kjo padrejtësi? Çfarë drejtësie dhe çfarë mëshire mund të ketë në ndëshkimin dhe kryqëzimin e një njeriu të mirë dhe të pafajshëm? I miri sakrifkohet dhe gozhdohet në kryq për të këqijat e të tjerëve, kurse njerëzit e këqij, mospërfillës e fajtorë pinë, dehen e dëfrehen...A ka logjikë dhe drejtësi në këtë? Çfarë të themi për një gjykatës i cili një person e dënon me varje në litar ngase tjetri ka ngrënë nga frutat e një peme të ndaluar? Apo, çfarë të themi për një baba, që për t’ia falur gabimet djemve të tij të këqij u thotë atyre mbyteni vëllanë tuaj të mirë! A nuk është ky një veprim i padrejtë, sepse ai kërkon të mbytet biri i tij i mirë nga të këqijtë, në mënyrë që t’ua falë veprat e liga atyre? Pse vallë, nuk ka mundësi babai që t’ua falë të këqijat atyre, pa sakrifikuari birin e tij të mirë e të pafajshëm?! Ndëshkimi dhe dënim i një njeriu të pafajshëm për shkak të fajeve dhe mëkateve të tjerëve, a nuk është kulmi i padrejtësisë?!

4. Nëse ngrënia nga frutat e pemës ishte një veprim i urryer, atëherë cili duhet të ndëshkohet, ai që hëngri prej saj apo një person tjetër, i cili as që e ka parë atë pemë dhe as që i ka shijuar frutat e saj? Adami hëngri nga pema e ndaluar, kurse Jezusi u desh të paguajë me jetën e tij gabimin e Adamit! A ka drejtësi dhe logjikë në këtë?!

5. Në çdo legjislacion, qoftë hyjnor apo tokësor, ndëshkimi duhet të jetë në përputhje me fajin e bërë.

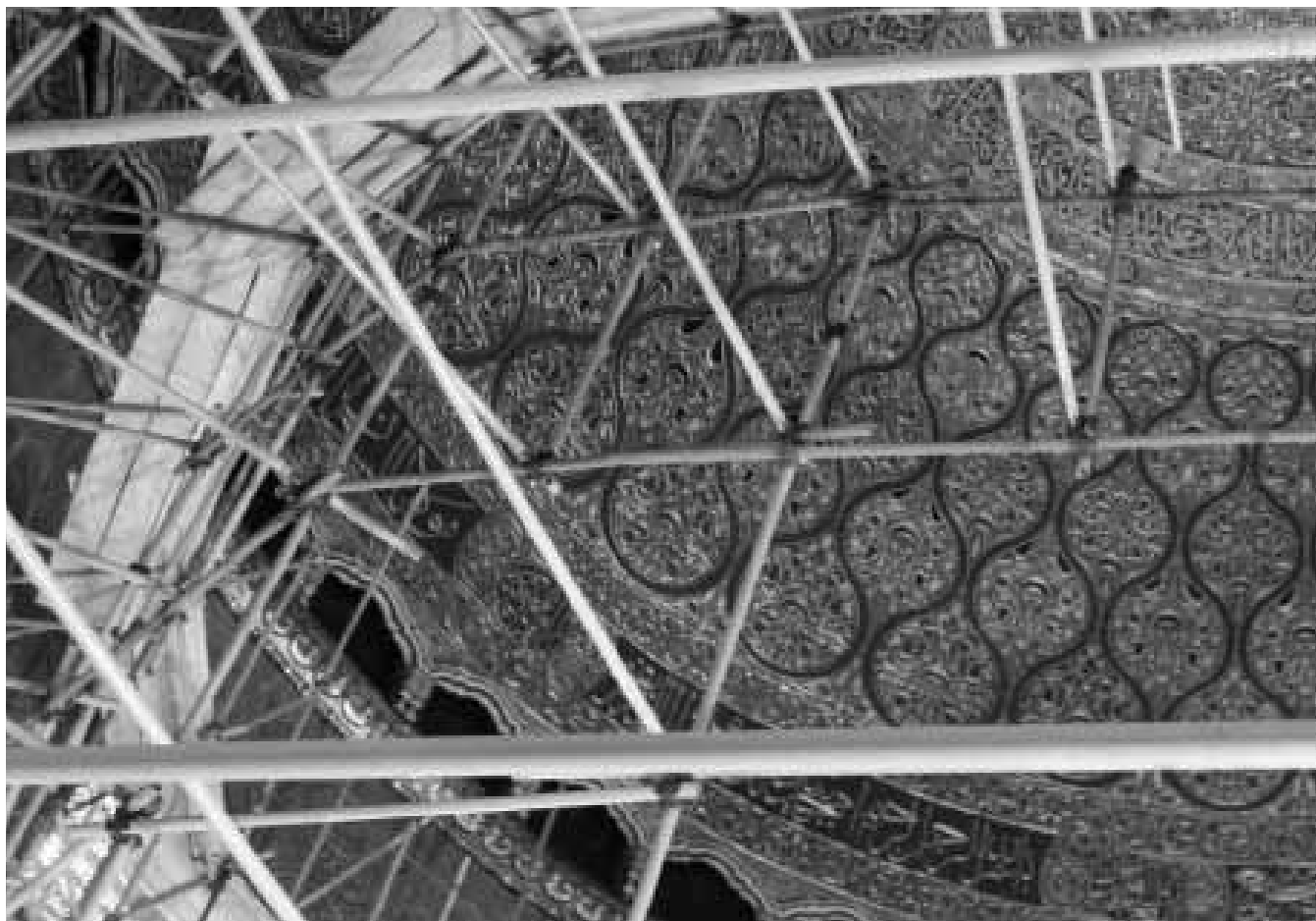
Prandaj shtrohet pyetja: a ka pasur përputhje mes “kryqëzimit” të Jezusit dhe gabimit që ka bërë Adami!? Adami hëngri nga pema e ndaluar. Për shkak të ngrënies nga frutat e një peme të ndaluar duhet të kryqëzohet “Biri” i Zotit? 6. Pse nuk u manifestua drejtësia dhe mëshira e Zotit që kur mëkatoi Adami dhe deri te rrëfimi i kryqëzimit? Pse ka lejuar Zoti i drejtë dhe i dashur që njerëzimi të lindte nën intrigat dhe blasfemitë e mallkimit dhe mëkatit dhe që e keqja të dominonte e të përhapej deri në dërgimin e “Birit” të Tij për ta flijuar?!

7. Zoti është i drejtë dhe i mëshirshëm. Prandaj, pse nuk u shfaq drejtësia dhe mëshira e Tij kur “Biri” i Tij po përjetonte pa kurrfarë faji llojet e vuajtjes, dënimit dhe nënçmimit, dhe madje lejoi edhe “kryqëzimin” dhe “gozhdimin” e tij, kur ai po kërkonte prej Tij që ta shpëtonte?! 8. Ku qëndron drejtësia e Zotit nëse një njeri i mirë bart mëkatet e njerëzve të fajshëm dhe të padrejtë, madje edhe mbytet prej njerëzve të liq që të shpëtojnë mëkatet e tyre?! A nuk është kjo padrejtësi dhe absurditet.

9. A ka mundësi që njerëzit ta kryqëzojnë Zotin?! A u kryqëzua Jezusi njeri, apo Jezusi “Zot”?! Pse Jezusi “Zot” nuk e informoi Jezusin njeri për atë që do t’i ndodhte atij, meqenëse hyjnorja e di të ardhmen?! Me të drejtë Ahmed Didat kur debaton me të krishterët thotë: O njerëz, çfarë logjike përdorni ju dhe me çfarë gjuhë flisni ju?!

SAKRIFIKIMI I JEZUSIT

Sipas Islamit falja e mëkatit nuk e justifikon vdekjen dhe sakrifikimin e Jezusit për të shfajësuar njerëzit nga faji dhe mëkati. Të krishterët mundohen të mbrojnë pretendimin e tyre duke thënë se Jezusi e ka flijuar jetën e tij në mënyrë vullnetare, duke pranuar vdekjen në kryq, që të shpëtojë mëkatet e njerëzve. Ndërkaq ne pyesim: meqenëse Zoti është i Gjithëfuqishëm, a nuk posedon fuqi që t’i falë mëkatet e njerëzve pa e kryqëzuar “Birin” e Tij? Pse Perëndia zgjodhi rrugën e torturimit dhe poshtërimit, madje duke u gozhduar në kryq? All-llahu qëndron larg thënies se Ai nuk ka mundur t’i falë dhe t’i mëshirojë krijesat në mbretërinë e Tij, prandaj është dashur të zbresë në tokë për t’i shpëtuar nga djalli dhe për t’ua treguar atyre rrugën e drejtë. Madje çfarë Zot është ai që erdhi për t’i larguar njerëzit nga humbja dhe për t’i pastruar nga mëkati, ndërkaq hebrenjtë e torturuan, e fyen dhe në fund e gozhduan në kryq?! Të krishterët mund të thonë: Zoti ka dashur të tregojë dashurinë e Vet ndaj nesh me vdekjen e tij në kryq për ne. Kurse ne u themi atyre: A nuk qe në gjendje Zoti ta tregojë dashurinë e Tij ndaj nesh në mënyra të tjera?! Cila është më afër mendjes dhe logjikës së shëndoshë: ajo që thotë Kurani se Allahu i Gjithëfuqishëm iu përgjigj lutjes së pejgamberit të tij, Jezusit/Isait a.s dhe e shpëtoi atë nga armiqet e tij: **“...dhe për fjalët e tyre: ‘Ne e vramë Mesihun - Isain, të birin e Merjemes, të dërguarin e Allahut’. Por, ata as e vranë, as e kryqëzuan, por ashtu u është dukur. Ata që nuk u paj-**

Qershor, 2009

tuan për çështjen e tij, me siguri që gjenden në dyshim për të. Ata nuk kanë ditur kurrë për të, por vetëm kanë hamendësuar. Ata, në të vërtetë, nuk e kanë vrarë, por Allahu e ka ngritur pranë Vetes. Allahu është i Plotfuqishëm dhe i Gjithëdijshtëm.” (En Nisa: 157-158), apo atë që besojnë të krishterët se Zoti lejoi që të gozhdohej ai në kryq?! Madje, cili veprim është më i drejtë dhe më i arsyeshëm: shpëtimi i Jezusit nga ana e Zotit, apo mos shpëtimi dhe lënia që të liqte dhe të shfrenuarit ta gozhdonin në kryq?!

Nga aspekti historik nuk është e vërtetë se Jezusi ka ardhur për të vdekur vullnetarisht për mëkatet e njerëzve. Të gozhduarit në kryq nuk ishte me dëshirën e Jezusit për shlyerjen e mëkateve të njerëzve, por ishte komplot i organizuar kundër tij: **“Sikurse është shkruar për të, Biri i njeriut pa tjetër shkon; por mjerë ai njeri me anë të të cilit Biri i njeriut tradhtohet! Për të do të ishte më mirë të mos kishte lindur kurrë”.** (Mateu: 26/24). Jezusi nuk ishte i lumtur që po kryqëzohej dhe ndihej i trishtuar. Kjo e hedh poshtë doktrinën e “Kryqëzimit për hir të flijimit”. Madje, sipas Mateut, ai u ankua se Zoti hoqi dorë prej tij dhe se nuk e ndihmoi: **“Eli, Eli, lama sabaktani?”**. Domethënë: **“Perëndia im, Perëndia im, përse më ke braktisur?”** (Mateu: 27/46). Sikur kryqëzimi të ishte për hir të Zotit si akt flijimi, a do ti ankohej ai Zoti? Me lexojmë në Ungjill se vullneti i Jezusit nuk ishte që të vdiste në kryq, madje ai u lut dhe ra

në sexhde para Krijuesit: **“Dhe, si shkoi pak përpara, ra me fytyrë për tokë (në sexhde A. S.) dhe lutej duke thënë: “Ati im, në qoftë se është e mundur, largoje prej meje këtë kupë; megjithatë, jo si dua unë, por si do ti.”** (Mateu: 26/39). Kjo argumenton se ai e ndiente se po i bëhej padrejtësi dhe se nuk kishte ardhur të flijonte veten në kryq që t’i shlyente mëkatet e njerëzve, sikurse pretendojnë të krishterët! Ai, kur e kuptoi dhe u sigurua se kundërshtarët po i bënë kurthe për ta mbytur dhe për t’ia marrë jetën, sipas Biblës, tha: **“Jezusi u tha atyre: “Po të ishit bij të Abrahamit, do të bënit veprat e Abrahamit; por ju tani kërkonit të më vrisni mua, që ju kam folur të vërtetën që kam dëgjuar nga Perëndia; Abrahami këtë nuk e bëri.”** (Gjoni: 8/40.) Jezusi, sipas Markut, u thotë nxënësve të vet: **“Shpirti im është thellësisht i trishtuar, deri në vdekje; qëndroni këtu dhe rrini zgjuar”.** Dhe, si shkoi pak përpara, ra përmbys për tokë (në sexhde A. S.) dhe lutej që, po të ishte e mundur, të largohej prej tij ajo orë. Dhe tha: **“Abba, Atë, çdo gjë për ty është e mundur; largoje prej meje këtë kupë! Por jo atë që dua unë, por atë që do ti!”** (Marku: 14/34-36.) Prandaj, pasi t’i lexojë këto fjalë, cili njeri me mend në kokë mund të pretendojë se Jezusi ka ardhur që ta bëjë kurban veten e tij dhe ta shijojë vdekjen vullnetarisht? Jezusi, sipas Lukës, kërkoj prej nxënësve të tij që të ballafaqoheshin me kundërshtarët: **“U tha, pra, atyre: “Po**

tani, kush ka një trastë le ta marrë me vete, dhe po kështu thesin; dhe kush nuk ka shpatë, le të shesë rrobën e vet e ta blejë një.” (Luka: 22/36). Jezusi nuk kishte fuqi dhe forcë që të shpëtonte nga vdekja dhe kërkoj prej Zotit, që ka fuqi absolute, që ta shpëtonte nga vdekja: **“I cili, në ditët e mishit të tij, me klithma të larta dhe me lot, i ofroi lutje dhe urata atij që mund ta shpëtonte nga vdekja ...”** (Hebrenjve: 5/7). Prandaj me të drejtë pyesim: pse të krishterët e adhurojnë Jezusin dhe jo Zotin e Plotfuqishëm?!

SECILI ËSHTË PËRGJEGJËS PËR VEPRAT E TIJ

Gabimi i Adamit, nga të krishterët, vlerësohet njashu si ç’ndodhte në tragjeditë e vjetra greke, ku gabimi shihej si faj tragjik, që çonte drejt fundit tragjik. Madje ajo që e besojnë të krishterët, se Jezusi ka vdekur i kryqëzuar si shpëtim për mëkatet e njerëzve dhe për mëkatet e trashëguar, është një bindje që i kundërvihet shumë citateve biblike, në të cilat thuhet se çdo njeri bart pasojat e veprës së tij: **“Nuk do të dënohen me vdekje etërit për bijtë e tyre, as do të vriten bijtë për etërit e tyre; secili do të dënohet me vdekje për mëkatet e vet.”** (Ligji i përtërirë: 24/16). **“Shpirti që mëkaton do të vdesë, i biri nuk do të mbartë paudhësinë e atit dhe ati nuk do të mbartë paudhësinë e birit; drejtësia e të drejtës do të jetë mbi të, pabesia e të pabesit do të bien mbi të.”** (Ezekieli: 18/20). Sipas Dhiatës së Vjetër, Musa dhe Haruni i thanë Zotit: **“Por ata ranë përmbys me fytyrën për tokë (në sexhde A. S.) dhe thanë: “O Perëndi, Perëndia i frymëve të çdo mishi! Sepse një njeri i vetëm ka mëkatuar, a duhet të zemërohesh ti me të gjithë asamblenë?”** (Libri i numrave 16/22).

FALJA E MËKATEVE PËRMES PENDIMIT

Pretendimi i krishterëve se drejtësia e Zotit kërkon që çdo mëkat domosdo duhet të ketë çmimin e tij (flijim dhe sakrificë) është një pretendim i pavërtetë. Le të lexojmë se çfarë thotë Zoti, sipas disa citateve biblike: **“I pabesi le ta lërë rrugën e tij dhe njeriu i padrejtë mendimet e tij, dhe le të kthehet tek Zoti që të ketë dhembshuri për të, tek Perëndia ynë që fal bujarisht.”** (Libri i Isaisë: 55/7); **“Thotë Zoti, “unë nuk kënaqem me vdekjen e të pabesit, por që i pabesi të ndryshojë rrugën e tij dhe të jetojë; konvertohuni, konver-**

tohuni nga rrugët tuaja të këqija. Pse vallë duhet të vdisni, o shtëpi e Izraelit?” (Profetësia e Ezekielit: 33/11); **“Në rast se i pabesi largohet nga të gjitha mëkatet që kryente, në rast se respekton të gjitha statutet e mija dhe zbaton barazinë dhe drejtësinë, ai me siguri ka për të jetuar; nuk ka për të vdekur. Asnjë nga shkelje që ka kryer nuk do t’i kujtohet atij; ai do të jetojë për shkak të drejtësisë që zbaton.”** (Ezekieli: 18/21-22). Në këto pasazhe thuhet qartë se falja e mëkateve arrihet përmes pendimit dhe largimit nga veprat e këqija. Jezusi, sipas Mateut, u mësoi pasuesve të vet se duhet t’i drejtoshin Zotit me lutjen: **“Dhe na i fal fajet tona, ashtu siç ua falim ne fajtorëve tanë.”** (Mateu: 6/12); **“Sepse në qoftë se ju ua falni njerëzve gabimet e tyre, Ati juaj qiellor do t’juua falë edhe juve; por në qoftë se ju nuk ua falni njerëzve gabimet e tyre, as Ati juaj nuk do t’ua falë juve gabimet tuaja.”** (Mateu: 6/14-15). Davidi i lutej Zotit, që t’ia falte mëkatet, duke thënë: **“Në rast se ti do të merrje parasysh fajet, o Zot, kush mund të rezistonte, o Zot? Por te ti ka falje, me qëllim që të kenë frikë prej teje.”** (Psalmi: 130/3-4).

Falja që i bëhet një fajtori për paudhësitë e tij, përmes shpëtimit me jetë nga një person tjetër, kurrësi nuk është falje. Jo! Jo! Allahu i fal të gjithë ata që përmirësohen vërtet dhe që heqin dorë nga fajet e tyre dhe pendohen, pa kurrfarë shpëtimi nga ndonjë person tjetër. Në qoftë se çdo njeri do të merret në llogari për fjalët dhe veprat e tij, atëherë pse u desh të ndodhte flijimi dhe kryqëzimi, të rridhnin lotët, të derdhej gjaku i flijimit dhe çfarë fituan njerëzit nga gozhdimi i Jezusit?! Mëkatet e njeriut sipas Islamit falen nëpërmjet pendimit të vet mëkatarit dhe veprave të mira të tij dhe jo nëpërmjet mbyqjes në kryq të një personi tjetër. Kjo nuk bie ndesh me drejtësinë e Tij, përkundrazi vetë drejtësia hyjnore e kërkon një gjë të tillë. Le të shohim madhësinë e Islamit dhe Kur’anit fisnik, ku Allahu i Gjithëmëshirshëm, thotë: **“Thuaj: “O robërit e Mi, që i keni bërë keq vetes me gjynahe, mos e humbni shpresën në mëshirën e All-llahut! Allahu, me siguri, i fal të gjitha gjynahet. Vërtet, Ai është Falësi i madh dhe Mëshirëploti. Kthehuni tek Zoti juaj dhe nënshtroni Atij, para se t’ju vijë dënimi, sepse atëherë nuk do të mund t’ju ndihmojë kush.”** (Ez Zumer: 53-54); **“Kush bën vepër të keqe ose e ngarkon veten me gjynahe, pastaj kërkon falje prej Allahut, do të gjejë se All-llahu është Falës e Mëshirëplotë.**

Kush bën gjynah, ai i ka bërë shpirtit të vet. Allahu është i Gjithëdijshëm dhe i Urtë.” (En Nisa: 110-111). Shpagimi me vdekjen e të “Birit”, që sipas të krishterëve kërkon Ati, bën që Ati të jetë i etur për gjakderdhje përmes sakrificës së Personit të Dytë të Trinitetit të Shenjë të krishterë. Kjo e paraqet Zotin sikur ai kënaqet duke parë vrazhdësisinë e vuajtjeve dhe dënimit të Personit të Dytë nga Triniteti për mëkatet e të tjerëve, gjë që i përshtatet më shumë natyrës së njerëzve primitivë. Kjo kërkesë është e padrejtë dhe e vrazhdë. Kjo padyshim është e papranueshme sepse bie ndesh me të besuarit tonë për Zotin si i Gjithfuqishëm dhe si posedues i një dashurie të pakushtëzuar. Kjo bindje ka ardhur prej bindjeve politeiste dhe është rezultat i gjurmëve të idhujtarisë që kanë depërtuar si pasojë e korrupsionit në besimin monoteist që kishte sjellë Isai a.s. Prandaj, të besuarit se Zoti e flijoj “Birin” e Tij – Jezusin, me qëllim që t’ua falte njerëzve mëkatet, nuk është vetëm jomoral, jologjik dhe absurd, por nuk ka bazë as në fjalët e Jezusit. Isa a.s. kur ka thënë se po dënohet për shkak të mëkateve të njerëzve, ai ka patur për qëllim të thotë se, në përpjekjet e tij për t’i nxjerrë njerëzit nga errësirat në dritën e vërtetë, ai i është nënshtruar vuajtjeve dhe dënimeve si pasojë e hakmarrjes dhe torturave prej njerëzve të liq. Por kjo s’do të thotë se ai kishte ardhur për të vdekur për shkak të mëkateve të tjerëve dhe se vetëm ata që besojnë në derdhjen e gjakut të tij mund të arrijnë faljen e mëkateve!

Jo, Jezusi nuk erdhi që të vdiste për mëkatet e mëkatarëve, përkundrazi, Jezusi erdhi që t’i shpëtonte njerëzit prej mëkateve të tyre me mësimet e tij nëpërmjet devotshmërisë dhe jo duke dhuruar gjakun e tij si shfajësim për mëkatet e njerëzve. Padyshim se, sikur të mos ishte ndihma e Zotit, ai do të mbytej dhe do të vdiste në kryq, jo për mëkatet dhe të ligat e njerëzve, por do të mbytej prej njerëzve të liq e mëkatarë. Kur erdhi një i ri dhe e pyeti: **“Tani kur po bëhej gati për rrugë, i doli përpara dikush me vrap; u gjunjëzua para tij dhe e pyeti: “Mësues i mirë, çfarë duhet të bëj që të trashëgoj jetën e përjetshme?”. Dhe Jezusi i tha: “Përse më quan i mirë? Askush nuk është i mirë, përveç një të vetmi, domethënë Perëndisë. Ti i njeh urdhërimet: ‘Mos shkel kurorën. Mos vrit. Mos vidh. Mos bëj dëshmi të rreme. Mos mashtro. Ndero atin tënd dhe nënën tënde’.”** (Marku: 10/17-19.) Jezusi nuk i përmendi asgjë pyetësit nga sakrificat dhe derdhja e gjakut nga ana e tij si shfajësim, por i tha të zbatonte urdhërimet, sepse ato janë rruga drejt jetës së pasosur. Prandaj, shpëtimi mund të arrihet përmes besimit të Zoti, largimit nga e keqja dhe bërja e së mirës dhe jo duke e pranuar Jezusin si të malikuar në një dru dhe duke besuar në derdhjen e gjakut të tij si kompensim për mëkatet e njerëzve. Nëse njerëzit që gabojnë ndaj nesh shprehin vërtet keqardhje për atë që kanë bërë dhe kërkojnë falje për atë gabim dhe na lutën që t’ua falim gabimin, cila do të ishte përqindja e faljes, qoftë nga ne, apo nga njerëzit e tjerë, që ai të falet dhe t’i jepet rasti të fillojë një jetë të re? Pa e tepruar, mund të themi se 90% e njerëzve normalë do t’i falnin. Sepse përqindja më e madhe e njerëzve janë falës

dhe tolerantë, ngase ndjenja e faljes dhe tolerancës është e përhapur tek shumica e njerëzve të mirë. Prandaj, çfarë duhet të themi për më të Mëshirshmin e të Mëshirshmëve, për Falësin e pa masë dhe të Madhërishëm?! Nëse njerëzit, si krijesa të dobëta, i bashkon kjo cilësi e mëshirës, mirëkuptimit dhe faljes, a nuk është i denjë Zoti për një cilësi të tillë, madje me kapacitet më të plotë dhe më të kompletuar se sa krijesa e tij? Përgjigja është po, me dëshminë e vet Biblës: “...në qoftë se populli im, i cili thirret me emrin tim, përulet, lutet, kërkon fytyrën time dhe kthehet prapa nga rrugët e këqija, unë do ta dëgjoj nga qielli, do t’i fal mëkatet e tij dhe do ta shëroj vendin e tij.” (Libri i dytë i Kronikave: 7/14). Të besuarit në vdekjen e Jezusit si kompensim për mëkatet e njerëzve është i vrazhdë dhe i pakuptim. Mëkati nuk i bën keq Zotit, por e dëmton vetë personin, ashtu sikurse devotshmëria e një njeriu është për të mirën e tij. Allahu, që posedon drejtësi absolute, thotë: **“Kush zgjedh rrugën e drejtë, e ka për veten e vet e kush i largohet asaj, i largohet në dëm të vetvetes dhe askush nuk e merr të keqen e tjetërkujt. Ne nuk dënojmë asnjë popull, para se të çojmë të dërguar.”** (El Isra: 15).

PËRFUNDIM

Njeriu mund t’i shlyejë mëkatet, jo me dënimin apo me vdekjen e një njeriu tjetër, qoftë edhe me vetë dëshirën e një njeriu tjetër, por me pendimin e tij personal dhe me largimin e plotë nga veprat e këqija.

Kur mëkatoi, Ademi u pendua, kërkoi falje dhe iu dorëzua plotësisht Allahut. Atij iu fal mëkati plotësisht. Pikërisht për këtë, nuk ka trashëgim të mëkatit të Ademit tek bijtë e tij dhe as nuk është kërkuar vdekja e Jezusit në kryq. Sepse, sikurse u pa, bindja e kompensimit përmes sakrifikimit të jetës së tjetrit është cenim i drejtësisë së Allahut dhe bie ndesh me mëshirën e Tij. Islami e refuzon trashëgimin e mëkatit dhe e hedh poshtë atë në mënyrë kategorike. Ai ka shpallur botërisht se falja e mëkateve nuk arrihet me sakrifikimin e asnjë njeriu tjetër, qoftë ai vetëm njeri, apo edhe hyjnor. Kur’ani nuk e vë theksin tek fajësia e njeriut, por tek falja dhe mëshira e Zotit. Muhammedi a.s. ka thënë: “Sikur të mos bënit mëkate, Allahu Mëshirëplotë do t’u zëvendësonte me njerëz të tjerë që do të bënin mëkate dhe do të pendoheshin e Ai do t’i falte.” Falja arrihet me mirësinë e Allahut, me sinqeritetin dhe durimin tonë gjatë bërjes së veprave të mira dhe përmes përpjekjes për t’u larguar nga veprat e këqija. Në lidhje me këtë, Allahu i madhërishëm thotë: **“... se askush nuk do t’i mbartë gjynahet e tjetrit. Dhe se njeriu do të ketë vetëm atë për të cilën ka punuar; dhe se përpjekjet e tij do të shihen; dhe se do të shpërblehet me shpërblim të plotë.”** (En Nexhm: 38-41). Prandaj, Islami i ka premtuar falje dhe shpëtim çdo njeriu që i beson Allahut dhe bën vepra të mira: **“Vërtet, ata që i përgjigjen Allahut dhe bëjnë vepra të mira, do ta kenë shpërblimin të Zotit i tyre, nuk do të frikësohen e as do të pikëllohen.”** (El Bekarah: 112). **“Të gjithë ju, o besimtarë, kthehuni tek Allahu të penduar, që të arrini shpëtimin!”** (En Nur: 31)

MBI TË BUKURËN

*Buhurizade
Mustafa Itri është
kompozitori i tek-
birit të cilin edhe
sot e kësaj dite e
këndojmë nëpër
xhami si dhe
nëpër manifestime
të ndrushme
fetare, ai njëherit
është edhe kom-
pozitorë i Salati
um-mijjeh.*

ZHVILLIMI I MUZIKËS GJATË SHEKUJVE XVIII DHE XIX (II)

M-r. Abas Jahja

PERIUDHA E TULIPANIT

Në shekullin XVIII fuqitë ushtarake Evropiane fillojnë të forcohen. Në vitin 1699 bëhet edhe marrëveshja e karllocit ku merren vendime për ndarjen e disa vendeve në mesin e fuqive të mëdha. Për pos të gjitha këtyre dezavantazheve të cilat i përjetonte shteti Osman, përsëri me një kujdes dhe sukses të madh vazhdonin aktivitetet në lëminë e artit, ku edhe do të paraqiten në skenë autoritete dhe vepra të mëdhaja në lëminë e muzikës.

Në kohën e Sulltan Ahmedid të tretë (1703-1730) dhe dhëndërrit të tij Ibrahim Pasha, të cilët ishin artë dashës të flaktë fillon edhe periudha e ashtuquajtur "Periudha e Tulipanit", kështuqë në këtë shekull arti arrinë në një kulminacion të përsosshmërisë. Kjo periudhë vazhdon edhe në kohën e Sulltan Mahmudid të parë (1730-1754), Sulltan Abdulhamidid të parë (1774-1789) e deri në kohën e Sulltan Selimit të tretë, i cili edhe personalisht ishte muziciant dhe kompozitor i dalluar.

Padyshim që në këtë periudhë duhet të përmendim kompozitorin më të madhë të shekullit XVIII, Buhurizade Mustafa Itri i cili është edhe kompozitori i tekbitit të cilin edhe sot e kësaj dite e këndojmë nëpër xhami si dhe gjetiu nëpër manifestime të ndrushme fetare. Buhurizade Mustafa Itri tekbitin e komponon me një inspirim të madh hynor. Këtë e argumenton edhe vetë fakti se komponimi i tekbitit si formë muzikore fetare pranohet nga e tërë gjeografia Islame. Me rëndësi është të theksojmë se kjo formë e këndimit të tekbitit pranohet dhe praktikohet edhe në mesin e popullit tone Shqipëtarë. Gjithashtu duhet potencuar se gjatë këndimit të tekbitit të popujt e ndryshëm ekzistojnë disa ndryshime të vogla që paraqiten si rezultat i nuancave dhe karakteristikave të modeve (Mekameve) të ç'do populli.

Gjithashtu Ai është edhe kompozitori i cili e komponoi edhe Sal-lati Um-mijeh (Salatin të cilin e këndojmë gjatë teravive).

KOMPOZITORI QË BUROI NGA PALLATI MBRETËROR

Në këtë shekull kemi edhe shumë kompozitorë të famshëm, por ne nuk do ti përmendim të gjithë, por do të ndalemi vetëm edhe në një personalitet të dalluar të këtij shekulli.

Dimitrie Kantemir, nuk dihet saktësisht se kur ka lindur, por dihet se një kohë ka qenë si princ në Moldavi. Ai më shumë njihet si muziciant se sa si princ. Si katërmëdhjetë vjeçarë vjen në Stamboll, pranohet në pallatin mbretërorë dhe vazhdon mësimet në Enderun. Ai takohet edhe me muziciantët e famshëm të asaj kohe, kështu që ai njëzetë e dy vite të plota i kalon në Stamboll. Mësuesit e tij të lëmisë së muzikës ishin: Ahmed Çelebiu dhe Tanburi Angeliki.

Ky personalitet në historinë e muzikës është i rëndësishëm për shkak se ka shkruar një vepër në lëmin e teorisë së muzikës, pra njihet edhe si teoreticiant i famshëm. Vepra e tij quhet "Kitabu Ilmil Musiki ala vexh-hil hurufat" të cilën vepër ia kushton Sulltan Ahmedid të dytë.

Vepra e tij përbëhet prej dy pjesëve. Pjesa e parë flet për fushat, mekamet dhe ritmet muzikore, ndërsa në pjesën e dytë flet për sistemin e veçantë të cilin e ç'piku dhe e përsosi vet ai personalisht. Ky sistem është sistemi i notacionit nëpërmjet Ebxhedrit.

Shekulli XIX është i rëndësishëm si për lindjen ashtu edhe për perendimin. Në këtë shekull fillon kërkimi dhe hulumtimi i një botëkuptimi të ri si në letërsi dhe muzikë dhe në të gjithë degët e artit fillon një studim i një stili të ndryshëm dhe të ri.

Në këtë shekull, në periudhën e Sulltan Mahmudid të dytë hiqet nga përdorimi "Mehteri" (muzika ushtarake) i shtetit Osman dhe në vend të tij merr vendin Bandoja që vjen nga perendimi. Në themelimin e Bandos si mësues që erdhi nga perendimi merr pjesë kompozitori i famshëm Italian Giuseppe Donizetti vëllau i madh i kompozitorit të mirënjohur Gaetano Donizetti, ai ishte edhe pjesëmarrës në orkestrin e bandos të Napoleon Bonapartës. Në këtë periudhë fillon edhe futja e harmonisë në muzikën Osmane. Këtu mbaron periudha klasike fillon periudha Neoklasike.

RRITMI I VALLSIT

Padyshim që muzicianti dhe kompozitori më i madh klasik i shekullit XIX është Hammamizade Ismail Dede.

Mësimet e para i mori nga Unxhuzade Mehmed Emin efendiu pastaj i vazhdoi te Ali Nutki Dedeja. Në moshën njëzetë e tre vjeçare mori titullin "Dede".

Në shkollimin e Ismail dedes ka pasur ndikim të madh sultan Selemi i tretë. Në tubimet që organizoheshin dy herë në javë në pallatin mbretërorë ai thirrej nga ana e sulltanit që të jetë pjesëmarrës si solist. Ky respekt vazhdoi edhe në kohën e Mahmudid të dytë. Ai meret nën mbrojtjen e sulltanit dhe merr detyrën e sermuezzin (Muezzin kryesor). Nxënësit më të njohur të tij janë: Delallzade Ismail dhe Mustafa Zade Ahmed efendiu. Ai me nxënësit e tij vendos që të shkoj në Haxh. Por pas kryerjes së obligimit të Haxhit ai sëmuret nga kolera ku edhe në vitin 1846 ndërroi jetë në Medine. Është i varrosur afër varrit të Hatixhes r.a.n, rrespektivisht pranë këmbëve të varrit të ndritur të saj.

Ismail dedeja ishte kompozitor që komponoi vepra si në fushën fetare poashtu edhe në atë jo fetare. Ka komponuar në të gjitha format Muzikore. Tek ai vërehen motive edhe të muzikës popullore, folklorike por edhe motive të muzikës perendimore. Sipas historianëve ai ka komponuar afër 500 vepra, por deri më sot janë ruajtur diku 300 vepra të tij. Ai jo vetëm që ishte vetëm kompozitorë por ishte edhe çpikës i disa mekameve muzikore si "Araban-kurdi, Hixhaz-buselik, Saba-buselik, Neveser dhe Sulltanijegah.

Ai përveç tjerash në pallatin mbretërorë ka patur rastin të takohet me muziciant të ndryshëm nga perendimiku gjatë takimeve kanë këmbyer mendime të ndryshme në fushën e artit muzikor, si për format e ndryshme muzikore po ashtu edhe taktet dhe ritmet e ndryshme të muzikës.

Një ditë duke diskutuar në pallatin mbretërorë me Donizetin për ritmin $\frac{3}{4}$ i njohur në perendim si Valls, Ismail dedeja e pyet çka është ky ritëm? Ai me një ironi i thotë se nuk ka në muzikën tuaj një ritëm të tillë, Ismail dedeja largohet për një kohë të shkurtër dhe kthehet me një letër në dorë të cilën ia jepë Donizetit i cili kur e hap sheh se brenda kësaj kohe të shkurtër Ismail dedeja kishte komponuar një këngë me ritmin e Vallsit. Kjo vërteton se Ismail dedeja ishte dhe është kompozitori i të gjitha kohërave.

Vështrim rreth kijasit dhe mbylljes së ixhtihadit

Shkroi: Imam Hakimul Umme Eshraf Ali Thanevi

QËNDRUESHMËRIA E KIJASIT

Nuk është e udhës vetëm nëse dikush dyshon në këtë e thotë: Kijasi në shkencën e fikhut është i panevojshëm, pasi që me këtë bën një konstatim të gabuar. Vendimi i muxhtehidit në këtë çështje është paragjykim e jo bindje, kurse Kur'ani Famëlartë në një ajet është kritik ndaj atyre që ndjekin paragjykimet: „Ata nuk ndjekin tjetër vetëm paragjytime e paragjykimi nuk është asgjë ndaj së vërtetës“ (Nexhm-28)

PËRGJIGJE NDAJ KËTIJ DYSHIMI

Nëse çështja vërtetohet me argumente të sigurt të sheriatit se Ixhtihadi dhe Kijasi janë të lejuar bile edhe të domosdoshëm në rast nevojë, e për këtë nuk mund të vendos dikush që është i paafte: „Mos iu qas asaj për të cilën nuk ke njohuri“ (Isra, 36).

Këtë e konstatojnë „Ma leke bihi ilmun“ ata që kanë njohuri, për shkak se dituria e përgjithshme përfshinë argumente bindëse të bazuara në shariat që vërtetojnë se Kijasi merret si argument në shariat, domethënë është një prej burimeve të sheriatit.

“U gjenden shumë dijetarë mbamendja e të cilëve ishte shumë e fuqishme, që në ditët tona nuk mundë të gjenden. Po ashtu ndodh edhe me muhadithët, nuk mundë të gjendet njeri sot që do tua kalonte dy imamëve të mëdhenj Buhariut dhe Muslimit në mësimin e haditheve përmendësh bashkë me zinxhirin e transmetuesve.

Nëse „el-ilmu“ dituria e përgjithshme nuk e përfshinë Kijasin, kjo do të çonte në ndjekje të asaj „Ma lejse leke bihi ilmun - qasje ndaj asaj për të cilën nuk ke njohuri“, e nëse këtu përfshihet edhe Kijasi, kjo do të ishte ndjekje e asaj „Ma leke bihi ilmun - për të cilën ke njohuri“.

Kur është fjala te ndjekja e paragjytimeve, për të cilën jep kritikë edhe Kur'ani kerimi, në këtë rast nuk synohet në terminologjinë e fikhut, pasi që „Dhanni“-paragjykimi, në terminologjinë Kur'anore është i përgjithshëm për çdo të pavërtetë përfundimtare, kurse argumenti që i kundërvihet kësaj çështje është i vërtetë, kuptim me të cilin vjen fjala dhann në ajetin „In nedhunnu il-la dhanna“ - „ne me dyshim e shihnim ringjalljen“ (el-xhathije 32), mendonin se ringjallja nuk do të ndodh, në vend që të mendojnë të vërtetën, ose të mendojnë se në realitet e vërteta është e kundërta e asaj që ata mendojnë. Kur'ani është shprehur në këtë rast me fjalën „Dhann“, që në

terminologjinë kuranore është gjithëpërfshirëse, përfshin çështje të pavërteta dhe çështje të tjera.

Në këtë rast kuptimi i ajetit kuranor të cekur në fillim do të jetë: „nëse e ndjekim vetëm atë që kundërshton argumentin e prerë të sheriatit“, e gjithçka që është në kundërshtim me argumentin e prerë nuk i ndihmon aspak të vërtetës, por ajo është përfundimisht e pavërtetë.

MBYLLJA E IXHTIHADIT

Ata të cilët nuk ndjekin asnjërin nga medhhebet, e që në të vërtetë duhet ndjekur, thonë: „mos vallë hanefitëve u ka zbritur shpallja për ndërprerje të ixhtihadit, që thonë se duhet ndjekur një medhheb e nuk ke të drejtë të bësh ixhtihad“.

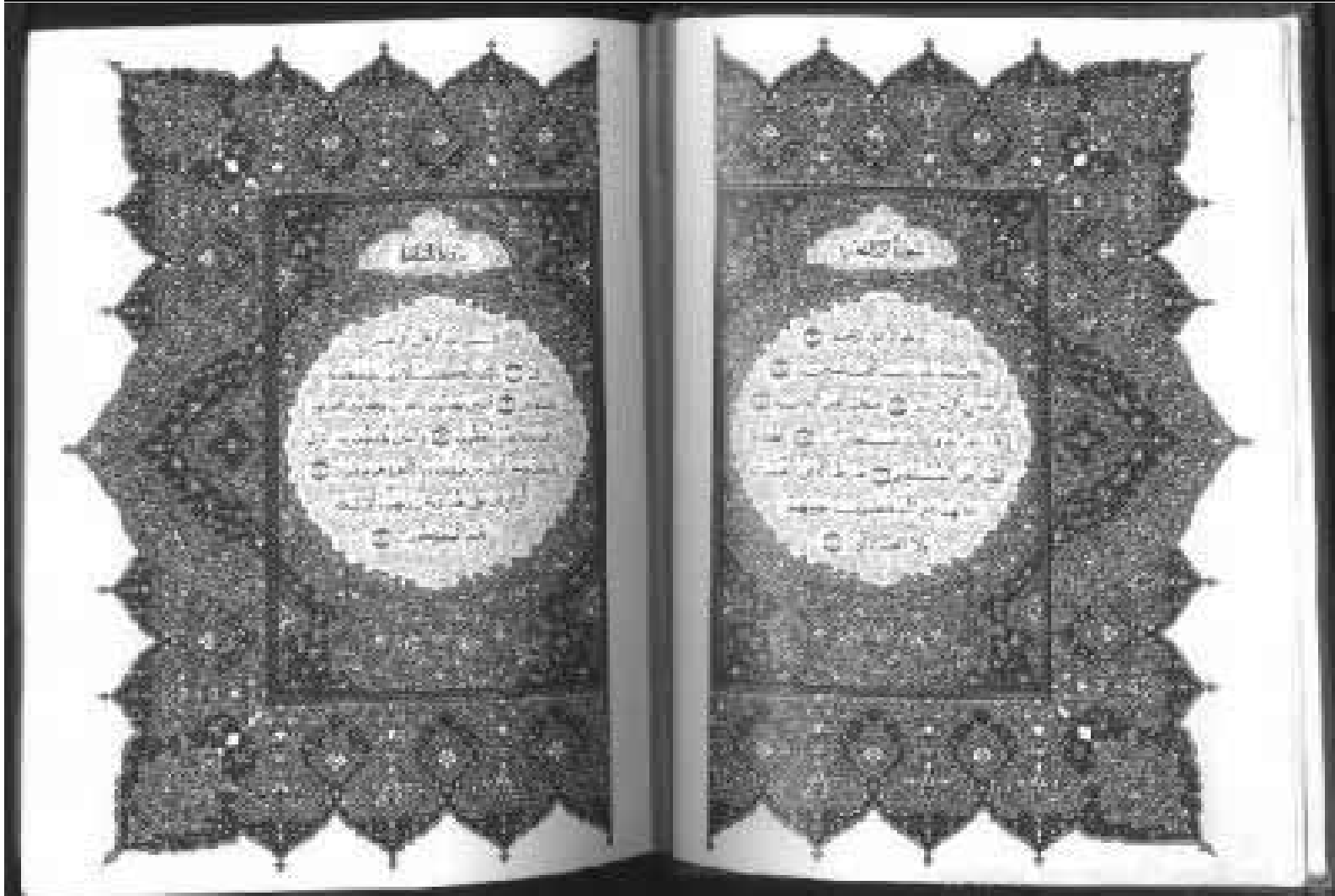
U themi që ndodh kështu pasi që është rregull natyrore që gjërat të ndodhin në vendin e vet dhe atëherë kur paraqitet nevoja, p.sh.: rënia e shiut zakonisht ndodh në sezonin kur ka nevojë për shi. Po ashtu edhe erërat frynë zakonisht

në sezonin e tyre dhe atëherë kur ka nevojë për të. Vendet të cilat janë të njohura me klimë më të ftohtë, si zakonisht gjallesat e tyre janë të krijuara me qime më të gjata në trupin e tyre. Për këtë çështje ka shembuj të shumtë. E njëjta gjë ndodhi edhe kur u paraqit nevoja për përpilimin e haditheve. U gjenden shumë dijetarë mbamendja e të cilëve ishte shumë e fuqishme, që në ditët tona nuk mundë të gjenden. Po ashtu ndodh edhe me muhadithët, nuk mundë të gjendet njeri sot që do tua kalonte dy imamëve të mëdhenj Buhariut dhe Muslimit në mësimin e haditheve përmendësh bashkë me zinxhirin e transmetuesve. Po kështu ndodhi edhe atëherë kur u paraqit nevoja për nxjerrjen dhe vërtetimin e disa çështjeve fetare, kishte njerëz të cilët i pat begatuar All-llahu xh.sh. me forcën e Ixhtihadit. Prandaj, pasi që është bërë kompletimi i rregullave fetare, edhe usuli fikhu dhe ligjet e tij (kavaid) janë të përgatitura (të gatshme), nuk ka nevojë për Ixhtihad.

Padyshim se dyert e Ixhtihadit nuk janë të mbyllura për dijetarë të cilët kanë merita dhe e lyp nevoja të bëhet Ixhtihad për ndonjë çështje. Andaj dhe dijetarët ende vazhdojnë të nxjerrin çështje të reja në shkencën e usulit të cilat janë të nxjerra nga muxhtehidët e mëdhenj në të kaluarën.

Përktheu: Emin Odai

FATIHAJA - SURJA E PARË KUR'ANORE

Jusuf Ramiç

Surja Fatiha është shpallur në Mekë. Këtë mendim e ndajnë shumica e hulumtuesve muslimanë, dhe si dëshmi përmendin:

Ajetin kur'anor: **“Ne të kemi dhënë ty shtatë ajete që përsëriten[/b]**

(Fatiha përsëritet në reqatet e namazit) edhe Kur'anin e madhërishëm”. (15:87) ky ajet ndodhet në suren El-Hixhr, e cila është shpallur në Mekë.

Namazi si obligim i detyrueshëm është caktuar në Mekë, dhe ai (namazi) sipas Kur'anit dhe Sunnetit nuk mund të kryhet pa leximin e Fatihasë.

Ekzistojnë edhe mendime të tjera. Disa konsiderojnë se Fatiha është shpallur në Medinë, ndërsa disa se është shpallur dy herë. Një herë në Mekë dhe herën e dytë në Medinë.

Ekziston edhe një mendim sipas të cilit një pjesë e kësaj sureje

“

Fatihaja është misteri i Kur'anit (**Sirrul-Kur'an**), ndërsa misteri i Fatihasë është ajeti **“Ijjakke ne'abudu ve ijjake nestein”** (**“Vetëm Ty të adhurojmë dhe vetëm prej Teje ndihmë kërkojmë!”**)

është shpallur në Mekë, ndërsa pjesa tjetër në Medinë. Mirëpo, ç'është e vërteta ky mendim askund nuk bazohet.

Fatihaja ka 113 germa (ar. **harfe**), 25 fjalë dhe 7 ajete. Për këtë të gjithë pajtohen, por mendimet e tyre ndahen kur është fjala për ajetin e 8. Disa Besmelen e konsiderojnë si ajet të parë, ndërsa sipas tyre ajeti i parafundit dhe ai i fundit përbëjnë një ajet. Të tjerët e përjashtojnë Besmelen, ndërsa ajetin e parafundit dhe të fundit të kësaj sureje i konsiderojnë si dy ajete. Një qëndrim të tillë ata e bazojnë në thënien e të Dërguarit të Allahut s.a.v.s:

“Allahu i Madhërishëm thotë: **“Namazin (Fatihanë) e kam ndarë në mes Meje dhe robit Tim, dhe robit ia kam dhënë atë që e kërkon. Kur robi thotë: “Falënderimi i takon Allahut, Zotit të botëve!”; Allahu kësaj i përgjigjet:**

“Robi Im më falënderoi”; Kur robi thotë: **“Sundimtarit të Ditës së Gjykimit!”;** Allahu përgjigjet: **“Robi Im më madhëron dhe më lartëson.”** Kur robi thotë: **“Vetëm Ty të adhurojmë dhe vetëm prej Teje ndihmë kërkojmë!”** Allahu përgjigjet: **“Kjo është në mes Meje dhe robit Tim, dhe robi do ta ketë atë që e**

kërkon.” ; Kur robi thotë: **“Judhëzona (përforcona) në rrugën e drejtë! Në rrugën e atyre, të cilët i begatove me të mira, jo në të atyre që kundër veti tërhoqën hidhërimin, e as në të atyre që e humbën veten”** Allahu përgjigjet: **“Kjo është për robin Tim dhe ai do ta ketë atë që e kërkon (do t'i jepet).”**

Fatihaja ka mbi tetëmbëdhjetë emra, mes tyre po përmendim: El-Hamd (Falënderimi), Fatihatul-Kitab (Hyrje në shpalljen e hyjnore), Ummul-kitab (Thelbi i shpalljes hyjnore), El-Kafij (i Çmuar), Es-Seb'ul-methane (Shtatë ajetet që përsëriten), Er-Rukkijj (Sure që lexohet për shpëtimin e të pa lumturit), En-Nur (Nuri, Drita), Suretus-Salat (Surja e namazit), Esasul-Kur'an (Themeli i Kur'anit), Ummul-Kur'ani (Nëna e Kur'anit), El-kur'anul-adhim (Kur'ani famëlartë) etj.

Nga tërë këto emra, vetëm

emri Ummul-Kitab (Thelbi i Shpalljes hyjnore) është **tevîfî**, d.m.th., ajo është e emëruar/caktuar nga i Dërguari i Allahut s.a.v.s., gjegjësisht, Shpallje. Tërë emrat tjerë janë **gajr tavîfî**, d.m.th. të emëruara nga ana e ndonjërit as'hab (shok të Pejgamberit).

Në suren Fatiha gjendet edhe katër emra të bukur të Zotit: "Allah, Er-rab (Zotëriu), Er-Rahman (I Mëshirshmi), Er-Rahim (i Gjithëmëshirshmi) dhe El-Malik (Sundimtari).

Fatihaja lexohet në çdo rekat të namazit, ngase i Dërguari i Allahut s.a.v.s. thotë:

"Nuk ka namaz pa leximin e Fatihasë."

"Nuk është i vlefshëm namazi i atij që nuk e ka lexuar në të Fatihanë."

Transmeton Ebu Hurejre r.a. se i Dërguari i Allahut s.a.v.s. e ka urdhëruar të shpall se nuk ka namaz pa leximin e Fatihasë.

Sipas Imam Kurtubiut ai që nuk është në gjendje ta lexoj Fatihanë edhe përkundër mundit dhe përpjekjeve të dhëna, mundet që në vend të Fatihasë të lexoj **"Ve la havle ve la kuvvete il-la bil-lah"** (Nuk ka shpëtim, as ndihmë as forcë pa Allahun!)

Trasmeton Ebu Davudi nga Abdullah b. Ebi Evfa se ky i fundit i ka thënë të Dërguarit të Allahut s.a.v.s.:

"Asgjë nuk di nga Kur'ani, andaj, më mëso si ta fal namazin!"

I Dërguari i tha: **"Lexo: Subhanallahi vel hamdulilahi ve lailahe il-lahi allahu ekber. Vel havle ve la kuvvete il-la bil-lah!"** ("Madhërimi dhe falënderimi qoftë për Allahun! Nuk ka zot tjetër përveç Allahut. Allahu është më i Madhi, nuk ka shpëtim, as ndihmë e as forcë pa Allahun").

"O i Dërguari i Allahut kjo është për Allahun, e çka më takon mua?" - i tha Abdullah.

"Allahummerhammi, ve'afini, vehdini, verzukni. ("O Zot më mëshiro, më mbro, më udhëzo dhe më furnizo!") - iu përgjigj i Dërguari i Allahut s.a.v.s.

Nëse asgjë nga këto nuk dimë, kurrësi nuk duhet që të mos e falim namazin pas imamit, ngase imami në vend tonin do ta lexoj atë që nevojitet.

Të gjithë pajtohen se namazi është në rregull qoftë e lexuam Besmelen në vete apo me zë, por ndahen tek çështja se Besmeleja a është pjesë përbërëse e Fatihasë apo jo. Imam Kurtubi flet gjerësisht mbi këtë çështje, ndërsa ne e shohim të arsyeshme që të mos flasim më gjerësisht në lidhje me këto mospajtime. Fundja, Besmeleja është pjesë ajeti në suren En-Neml dhe në Kur'anin Fisnik, gjegjësisht në fillim të çdo sureje përmendet 113 herë nga 114

sure. Përndryshe, ne si muslimanë çdo punë të mirë e fillojmë me Besmele, ngase i Dërguari i Allahut s.a.v.s. thotë:

"Çdo punë që nuk fillohet me emrin e Allahut, të Gjithëmëshirshmit, Mëshirëplotit do të jetë e mangët."

Besmeleja përfshin tri Emra të Bukur të Zotit: Allah, Er-Rahman dhe Er-Rahim. Këtu mjafton që ta përkujtojmë vetëm ajetin kur'anor të sures El-Isra: **"Thuaj: 'Thërrisni: Allah ose thërrisni Er Rrahman, me cilindo që ta thërrisni (me këta dy emra), emrat e Tij janë më të bukurit...'"** (El-Isra, 110).

Allah është Emër i Zotit ndërsa **rahman** në thelb është atribut/cilësi. Asnjë krijesë e Zotit nuk mund t'i mbajë/posedoj këto emra. Participi aktiv i emrit Er-Rahman është i intensitetit më të lartë se participi Er-Rahim. Allahu i Madhërishëm dy nga 99 Emrat e Tij të Bukur ia ka dhuruar të Dërguarit të Tij Muhammedit s.a.v.s., kur thotë: **"Juve ju erdhi i Dërguari nga lloji juaj, atij i vie rëndë për vuajtjet tuaja, sepse është lakmues i rrugës së drejtë për ju, është i ndijshëm dhe i mëshirshëm për besimtarët."** (Et-Tevbe, 128).

Kjo sure mund të ndahet në dy pjesë. Në pjesën e parë tri ajetet e para flasin mbi Cilësitë e Allahut, mbi Mëshirën e tij gjithëpërfshirëse e cila kap tërë çështjet dhe krijesat, mbi mëshirën e cila do t'i përfshijë të gjithë robërit e tij të nënshtruar në botën e amshuar.

Në pjesën e dytë, katër ajetet e tjera flasin mbi kahëzimin e shpirtit drejt përkryerjes së tij, ngase një ditë gjithsesi do të del para Krijuesit të vet. Fatihaja gjithashtu është edhe një lutje (dua) nga Kur'ani e cila mund të lexohet në çdo kohë.

Është mirë (mustehab) që kur të lexohet Fatihaja të thuhet "Amin" e cila tek shumica nënkupton: "O Zot, na u përgjigj neve!"

Transmetohet se i Dërguari i Allahut s.a.v.s. thotë: **"Kur përfundova së lexuari suren Fatiha, engjëlli Xhibril më tha që të them amin."** Dhe më pas i Dërguari s.a.v.s. shtoi: **"Amini është sikur dua e hatmes e cila thuhet pas mbarimit të leximit të Kur'anit."**

Fatihaja është misteri i Kur'anit (**Sirrul-Kur'an**), ndërsa misteri i Fatihasë është ajeti **"Ijjakke ne'abudu ve ijjake nestein"** ("Vetëm Ty të adhurojmë dhe vetëm prej Teje ndihmë kërkojmë!")

Burimi: Preporod, 30 godina 1970-2000 (izbor testova), fq. 605., Sarajevo, 2000.

Përktheu: Ahmed R. Ramdani

A konsiderohet "dorë e pajtimit" oferta e Presidentit Obama për bashkëpunim mes Lindjes dhe Perëndimit?

(Opinion rreth fjalimit të Barack Obamës të mbajtur në Kajro - Egjipt me 04. 06. 2009)

"Shpresoj se mençuria jonë do të rritet paralelisht me pushtetin dhe do të na mësojë se sa më pak ta përdorim pushtetin, aq më i madh do të jetë ai".

Thomas Xheferson

Emine A. Vezaj

Para më se tre mijë pjesëmarrësve në Universitetin e Kajros, Barack Obama edhe njëherë tregoi gatishmërinë e tij për të filluar pajtimin mes Lindjes dhe Perëndimit, premtim i bërë që në vizitën e parë në Turqi më 06 prill 2009. Pas raporteve të tensionuara që nga sulmet e 11 shtatorit, Obama nuk e fshehu një emocion të tillë e t'u thotë troç myslimanëve të mbar Botës në këtë fjalim të Kajros se; "11 shtatori ishte një traumë e madhe për vendin tonë. Frika dhe inati që provokoi kjo ngjarje, ishte e paçmuar, por në disa raste na bëri që të sillemi në kundërshtim me idealin tonë...". Fjalimi i Obamës drejtuar botës Islame dhe atë pikërisht nga Kajro, të njohur jo vetëm si një ndër qendrat më të mëdha islame, por edhe si vend të rëndësishëm të dijes, artit, shkencës, kulturës i bëri nder të madh myslimanëve, dhe jo vetëm kaq, ata u ndien edhe më të afërt me Presidentin amerikan sidomos kur në fillim të fjalimit doli nga goja e tij përshëndetja më e bukur islame; es- selamu alejkum. Respektimi ndaj arritjeve shkencore, citimeve të shumta të marra nga libri i shenjt Kurani, për një moment të caktuar ishin magjia e Presidenti Obama që bëri për vete edhe fanatikët më të mëdhenj arab ndaj Amerikës.

Ky fjalim, e që ishte pritur vite e vite, e sidomos pas njollosjes të paligjshme të myslimanëve nga

lloj – lloj politikash pas sulmeve të 11 shtatorit, Brack Obama mund të vlerësohet si njeriu i parë që bëri sërish kthesën e tretë në historinë e politikës amerikane (është presidenti i parë afriko-amerikan, u bë presidenti i tretë që u betua për të dytën herë në librin e shenjtë gjatë fjalimit të tij) sepse me këtë ai u bë politikani i parë që pas sulmeve të 11 shtatorit botën islame nuk e etiketoi si botë të terrorizmit.

"NEVER SAY NEVER"

Edhe pse shumë media konservatore nuk pajtohen me të, madje duke shtuar se ai me këtë e ka tepruar dhe njollosur vendin e vet, Barack Obama vazhdon të mbetet i pathyeshëm dhe stabil karshi strategjisë së tij të re për punë larg stereotipeve të retorikëve të hershëm në thyerje të teorisë "për një përplasje të qytetërimeve" atë të Lindjes dhe të Perëndimit. Po atë ditë, televizioni konservator "Fox News" shtroi pyetjen; A e ka bërë Obama me fjalimin e tij botën islame më të sigurt? "Jo, përkundrazi", mendon Marc Thiessen, i cili dikur shkruante fjalimet e ish presidentit Bush, e tani për këtë televizion komenton fjalimet e presidentit Obama. Nga këndvështrimi i republikanëve, Obama me fjalimin e tij në Kajro i takon të paktën në aspektin retorik, "Boshtit të së keqes". "Presidenti amerikan, me fjalën e

tij, i shkon për dore propagandës shumë vjeçare të Al Qaidas”, pohon komentatori i Fox News. Rrjedhimisht, shkruesja e fjalimeve të ish Sekretares së Shtetit Amerikan Condoleezza Rice - Christian Brose e cila kishte ndihmuar në fjalim e saj sekretaren Rice të mbajtur në Kajro në 2005 thotë se; “Obama nuk duhet të jetë i turpshëm larg nga demokracia dhe të drejtat njerëzore në vendet Islame”, duke vazhduar më tutje; “Ai ka folur shumë rreth asaj se si ai dëshiron të jetë i ndershëm me Izraelin, por ai ka nevojë të jetë i barabartë – i ndershëm me të gjitha vendet në rajon”. Edhe shkruesja e fjalimeve të Madeleine Albright- Heather Hurlburt; parasheh se retorika e Obamës do të jetë jashtë principeve nga të cilat Shtetet e Bashkuara mund të jenë gjykuese në Lindjen e Mesme”. Madje edhe deputeti kombëtar mbrojtës konsultativ i ish Presidenti Bush - Elliott Abrams dëshiron që Obama të ndalë kërkimin faljen për Shtetet e Bashkuara të Amerikës. “Presidenti nevojitet të ndalë kërkimin faljen për vendin ton. Ai nuk duhet të ishte dhënësi i këtij mesazhi në Egjipt...”. Ndërkaq, në një shkrim të Hajja Romi El Nagar me titull “What Obama DIDN’T say in Cairo?”, nxirret edhe një opinion më ndryshe. Gjithnjë sipas tij, Obama shumë gjëra nuk kishte thënë në këtë eveniment dhe fjalim historik, p.sh, autori në fjalë përmend se Obama nuk përmendi se do të mbyll burgun e Guentanamos kur Amerika do të bëjë gjëra të këqija kundër myslimanëve, Ai nuk përmendi se çfarë është duke bërë për ti dhënë fund luftës në Irak dhe Afganistan tani, gjithashtu, ai nuk përmendi se krimet e luftës në Palestinë janë qysh para 1948. etj etj shtoi në komentin e tij El Nagar.

Dyshimet për fjalimin e Obamas nga Thiessen si konservator nga pala amerikane, edhe pala arabe ka dyshime rreth fjalorit të ëmbël të Barack Obamës. Kleriku i lart shiit në Irak, Moktada Al Sadër, fjalimin e Obamës e ka komentuar si “fjalim të ëmbëlsuar me mjaltë politike me një qëllim të vetëm - se Amerika dëshiron ta marrë një rrugë tjetër për ta futur botën nën kontrollin e tyre”. Dhe derisa vazhdon komentatori i Fox News – i mllëfosur skajshmërisht se “Obama i ka goditur pas shpine ushtarakët dhe shërbimet tona sekrete – dhe atë mu në Kajro para publikut mysliman” edhe Sadër pohon se “Obama nuk mund t’i ndërroj politikën amerikane të cilat janë dhe do të jenë armiqësore ndaj islamit, dhe këto politika do të vazhdojnë” shtoi Sadër. Sidoqoftë, mbetet për t’u shpresuar se këto citime të marra nga pala konservatore, nuk do të ndryshojnë politikën aktuale të Presidentit Obama në raport me Lindjen e Mesme, posaçërisht për politikën që duhet treguar në raport me myslimanët kudo që janë.

Më tutje, nuk është pritur se kaç shumë do të ndryshojnë raportet mes Lindjes dhe Perëndimit e sidomos si mund të ishte ndryshe pas skandalit ndaj Presidentit George Bush në dhjetor të viti të kaluar, gjegjësisht më 14 dhjetor të 2008. Në një vizitë befasuese që Presidenti i SHBA-ve George Bush bëri në Irak, mbeti nën hijen e një incidenti në të cilin dy këpucë u hodhën në drejtim të tij, gjatë një konference për media. Edhe pse qëllimi i kësaj vizite ishte që Presidenti

Bush dhe Kryeministri Irakian Nouri El Maliki të nënshkruajnë një marrëveshje të re për siguri ndërmjet dy vendeve, dhe që sipas asaj marrëveshje, trupat amerikane duhet të tërhiqeshin nga Iraku në vitin 2011 – tetë vjet pas invadimit të vitit 2003 që ishte bërë nën presidencën e Bushit. Sidoqoftë, asgjë nuk është e pamundur, së paku vet amerikanët thonë; “never say never”. Kush ka pritur se politika do të ndryshohej aq shpejt. Megjithatë Lindja e Mesme kishte një sinjal zbutjesh të raporteve mes dy vende qysh atëherë kur Barack Obama gjatë fushatës elektorale për politik të jashtme kishte përmendur edhe zbutjen e raporteve mes Lindjes dhe Perëndimit, program që edhe i siguroi fitoren e 4 nëntorit 2008, realizimet e premtimeve të tij janë në një rrugë për t’u shpresuar duke kaluar nga mosbesimi në bashkëpunim dhe sinjeritet. Ato premtime që për disa do të dukeshin krejtësisht utopike dhe për të cilat kishte jo pak skepticizëm, gradualisht i japin epitetin Presidentit Obama jo vetëm si Presidenti më të suksesshëm të SHBA-ve, por i kalibrit të lart me përmasa botërore, si President më i respektuar.

VIZIONI I TIJ POLITIK DHE STRATEGJIA E RE PËR NJË FILLIM TË RI

Fjalimi i Obamës në Kajro, që në fakt përbën edhe programin e tij presidencial për politika të jashtme në veçanti në raport me botën Islame; trajtoi në thelb probleme më të rëndësishme sa i përket lirive së besimit, të drejtave të grave etj. Në fjalimi i tij se; “Liria në Amerikë është e pandashme nga liria për të praktikuar fenë. Kjo është arsyeja që në çdo shtet ne kemi edhe xhami dhe numri i tyre brenda kufijve tanë i kalon të 1200-at. Për këtë qëllim, qeveria amerikane ka shkuar në gjykatë për të mbrojtur të drejtat e grave dhe vajzave që veshin hixhab dhe dënon ata që e mohojnë një të drejtë të tillë”. Me këtë Obama edhe njëherë Botës mbarë i bëri të ditur, se ka ardhur koha që të dalin edhe lider të rinj, pa paragjykime, pa mëri nga të kaluarat që kanë bërë dekada e dekada të acaruar – shpesh herë të panevojshme të jenë të tilla. Ka ardhur koha që të mësohemi se edhe ne kemi nevojë që të kemi lider që respektojnë Zotin, që janë larg gjykimeve se kush është në të drejtë e kush në të shtrembër. Koha erdh, andaj Obama po e shfrytëzon.

Sidoqoftë, më lejohet të gjykoj nga këndvështrimi im, se fjalimi i Obamas në këtë vend historik, pos asaj që ishte ndër fjalimet e tij më të bukura, si i tillë ishte fjalim që do të duhej të lakmohej nga çdo lider vizioni i tij politik dhe strategjia e re për një fillim të ri larg armiqësive dhe urrejtje të pa vend. Marrëdhëniet mes dy vende nuk duhet të intensifikohen vetëm nga lufta e Alkaidas e që shpesh duhet përmendur edhe proklamata e tyre nuk ka për qëllim luftën kundër Amerikës, por edhe ndaj të gjithë atyre që mendojnë dhe përkrahin Amerikën. Madje argumentueshëm këtë pohim timin, edhe Presidenti Obama e kishte bërë në Turqi, ku tha se: “Ne nuk dëshirojmë që marrëdhëniet e Shteteve të Bashkuara me botën myslimane të definohen nga lufta kundër Alkaidas” kishte përfunduar Presidenti Obama në Turqi.

“Kush nuk ka besë nuk ka fe”

Nga Rexhep Ziberi

Për paraqitjen dhe përhapjen e islamit në mesin e popullatës shqiptare është shkruar dhe biseduar që moti, mirëpo kohëve të fundit shohim, lexojmë dhe dëgjojmë deklarata të pseudo-intelektualëve të natyrave të ndryshme duke deklaruar ç'mos lidhur me Islamin dhe paraqitjen e tij në mesin e popullit tonë. Të vërteta, të pavërteta, e gjithçka që është vështirë të përthypet!

Ata të cilët studiojnë nëpër universitetet e ish sistemit, më konkretisht ata që me vite kanë ngrënë gjellën e sistemeve të huaja që edhe sot e kësaj dite ia kanë lakmi asaj shije, shpesh herë gabojnë me plot vetëdije, kur pretendojnë se Islami në mesin e këtij populli është paraqitur nën ndikimin e presionit, dhunës ose forcës së ushtrisë Osmane. Këta koka të mykura harrojnë se me këtë nuk kontribuojnë në dobi të popullit tonë, por përkundrazi me deklaratat e tilla tentojnë që këtë popull ta hedhin në fund të pusit.

Janë të pavërteta të gjitha pohimet e tyre të cilat përpiqen që periudhën Osmane ta paraqesin si periudhë të kolonializmit. Shteti Osman ishte hilafet, pa marrë parasysh periudhat e ngritjes dhe rënies së saj. Të gjitha pohimet për imponimin e fesë islame ku popullata nuk i takonte konfesionit Islam janë të gabueshme dhe nuk kanë kurrfarë baze të shëndoshë. Një herë kishte dashur Sulltan Selimi të nxjerr një ferman-vendim me anë të cilit në jug të Danubit në Evropë të mos mbetet asnjë i krishterë. Atëherë Muftiu i muslimanëve i kishte thënë: “Kjo është mizori, ndërsa halifi duhet të jetë i pastër prej mizorisë e as nuk guxon ta bëjë atë...”.

Sikur të kishin dashur Osmanlët t'ia impononin fenë popujve të Ballkanit të cilët sunduan për gjashtë shekuj ose njëzet gjenerata me radhë, sot nuk do të mbetej asnjë njeri jomusliman në tërë Ballkanin dhe asnjë njeri që nuk do të dinte ta fliste gjuhën turke. Nëse thoni se Islami është paraqitur me tehun e shpatës së Sulltanit atëherë pyesim? Ata ushtarë të shtetit të madh Islam Osman nga erdhën dhe nëpërmjet cilave shtete kaluan? Erdhën

nëpërmjet shtetit Bullgar, kaluan andej nga ata, nëse ju të nderuar pranoni se Islami është përhapur me dhunë ju lutem pse Bullgarët atëherë nuk e pranuan Islamin dhe sa janë në përqindje muslimanët në shtetin Bullgar e sa janë në Shqipëri Kosovë dhe Maqedoni? Pse Maqedonasit në Maqedoni nuk e pranuan Islamin, pse Serbët nuk e pranuan një gjë të këtillë? A thua vallë këta ishin trima më të mëdhenj se ne dhe i bënë rezistencë ushtrisë Osmane? A nuk e kuptoni se popullin tonë me deklaratat e tilla e shndërroni në popull më frikacak në mes të të gjithë këtyre popujve të Ballkanit!

Sipas teorisë të këtyre njerëzve, jo mirë të dirigjuar dhe jo mirë të analizuar, na del se Bullgarët, Serbët, Maqedonasit dhe popujt tjerë që jetojnë në Ballkan e që shkeli këmba e ushtarit Osman në atë popull, na paskan qenë trima më të mëdhenj se ne dhe nuk e paskan pranuar me forcë Islamin,

kurse ne shqiptarët paskemi qenë frikacakët më të mëdhenj të Ballkanit dhe nga frika e madhe e paskemi pranuar Islamin!

Kujt jeni duke i shërbyer, për kënd jeni duke punuar, interesat e cilës rrymë jeni duke i mbrojtur me këto teza?

Shteti Osman asnjëherë nuk ushtroi dhunë mbi asnjë popull në botë për përhapjen e Islamit, sepse një gjë e tillë është rreptësisht e ndaluar nga vetë platformat Kur'anore që kanë qenë dhe janë norma kushtetuese të të gjithë muslimanëve deri në ditën e gjykimit.

E themi me plotë përgjegjësi se ky popull nuk e pranoi islamin nga frika e as nga dhuna por e pranoi sepse, brenda Islamit pa forcën e argumentit, pa se Islami është ilaç për të gjitha sëmundjet e çdo populli dhe çdo shekulli, pa se islami është sistem i cili i përshtatet mentalitetit të popullit tonë, sepse shumë tradita të këtij populli për-

putheshin me atë që solli Islami p.sh. Mësuesi i njerëzisë tha: “Kush nuk ka besë nuk ka fe..”Islami e solli besën por në mesin e popullit tonë e gjeti besën, Islami e solli mbulesën por në mesin e këtij populli e gjeti mbulesën, ky popull pa se brenda Islamit ka rregulla dhe norma që pa humbur kohë duhet ti pranoni.

Shqiptarët ishin ata që me plotë vullnet e dëshirë e pranuan islamin, sepse panë se aty është e vërteta, sepse panë se të drejtat dhe lirit e popujve në Islam janë të barabarta për të gjithë popujt dhe mençuria e popullit tonë ishte ajo që na dalloi neve nga popujt tjerë të Ballkanit e jo frika. Në kohën kur në botë sundonte ligji Islam në qeverinë Osmane numëronim 49 ministra Shqiptarë! Për hir të Allahut f.p. pyes nga sa ministra numëruam në qeveritë e kohës tonë prej ditës që u krijua shteti Maqedonas? Nuk do të bëheshin 49 ministra shqiptarë sikur edhe ti

tubonim të gjitha qeveritë që i pamë prej asaj dite e deri më sot.

Në islam një njeri, një person i vetëm është autonom, është shtet i pavarur e jo një popull. Islami një njeriu ia ka garantuar të gjitha të drejtat absolute kurse tjetri në kohën e sotme një kombi të plotë gënjehet dhe tenton t'ia merr ato të drejta!

MISIONI I MIKROBIT

Nëse është përdorur dhuna, e dimë të gjithë pavarësisht nga ajo se disa duan t'i shtrembërojnë faktet historike, dhuna është përdorur për krishterizimin e shqiptarëve e jo për islamizimin e tyre, këtë më së miri e dëshmojnë vitet 1913-1914. që fatmirësisht edhe sot e kësaj dite janë ruajtur madje edhe procesverbalet e atyre që kanë qenë të urdhëruar për kryerjen e veprave të këtylla.

E vërteta tjetër e hidhur është edhe ajo se viteve të fundit misionarë suedezë, holandezë, anglezë, italianë, etj të ardhur nën maskën e grupeve artistike, kulturore humanitare po bëjnë propagandë jashtëzakonisht të rrezikshme për krishterizimin e shqiptarëve. Format që përdorin ata janë nga më të ndryshmet që nga bisedat, ndihmat, manifestimet e deri në shpërndarjen e broshurave (Every home for Christ - Çdo shtëpi për Krishtin), librave dhe kryqeve nëpër rrugë. Madje shkojnë deri atje sa ti bëjnë thirrje popullatës muslimane nëpërmjet gojës së një

prifti apo edhe një "shqiptari" që të kthehen në fenë e parë krishtere! Fatkeqësisht këta kanë hyrë në qëllime të strategjive të huaja të infiltrimeve të mikrobeve të forcave nën hije, duke menduar se ne nuk e dimë se çfarë është misioni i mikrobit!

Populli jonë para se të pranonte Islamin në mënyrë institucionale nga Osmanlët në përgjithësi kishte qenë popull ateist, që kishte adhuruar drunjtë e kafshët, ndërsa fare s'ka të bëjë me realitetin e popullit tonë ajo se shqiptarët e parë paskan qenë të krishterë!

Janë shumë elemente pagane që sot e kësaj dite praktikohen nëpër disa fshatra tanë që dëshmojnë se të parët tanë kanë qenë pagan, si p.sh.: vajtimi i drurit që ishte traditë e arabëve në kohën e xhahilietit, kur atyre u vdiste ndonjë i afërt tuboheshin gratë dhe merrnin një dru të cilin e imagjinonin si të vdekurin dhe ia përkujtonin jetën duke e vajtuar, dita e verës, pika në ballë, dita e luleve, mitet dhe ritet pagane për parmendën etj, të gjitha këto janë dëshmi e asaj që deri më sot ende kanë mbetur të ngulitura në kokat e disa njerëzve të popullit tonë.

Islami ishte ai i cili këtij populli ia ruajti identitetin kombëtar sepse vetë Allahu f.p. deshi që neve të na falë me plis të bardhë dhe me flamurin tonë kombëtarë dhe atë plis e flamurë e kemi amanet ta ruajmë deri në ditën e kijametit. Lartmadhëria e tij na fali Shqiptar dhe të drejtën kombëtare na e garantoi me kushtetutën e pavdekshme Kur'anore kur na tha në Kur'anin famëlartë: "O ju njerëz ju krijuam nga një mashkull dhe një femër, ju bëmë popuj e fise.." d.m.th ju bëmë kombe, ju bëmë nacionalitete të ndryshme etj.

Popujt dhe gjuhët e ndryshme që sot fliten në rruzullin tokësorë janë vetvetiu argument i ekzistimit të Allahut f.p., sepse Lartmadhëria e Tij ishte Ai që i mësoi njerëzit të flasin gjuhë të ndryshme, nëse dikush nuk e pranon këtë atëherë le të tubohen intelektualët, e në veçanti gjuhëtarët e popullit dhe le ta zbulojnë se cili ishte shqiptari i parë i cili babait i tha baba nënës i tha nënë gurit i tha gurë e tradhtarit i tha tradhtar! Kush ke ky, a ka mundësi ta ngritë zërin ndokush e të thotë se ai ishte filan fisteku i cili jetoj në këtë kohë ose atë kohë! Madje a mos kontribuam ne që të jemi shqiptarë!?

Islami është më meritë për ruajtjen e identitetit tonë kombëtar, ata që pranuan islamin edhe sot e kësaj dite janë shqiptarë kurse ata që pranuan krishterizimin me argumentin e forcës ata humbën identitetin kombëtarë fakt për këtë kemi qytetin e Nishit i cili sot duhej të numëronte mbi treqind mijë shqiptarë. Është e vërtet se sot ata ekzistojnë madje

një numër i madh i tyre pranojnë se të parët e tyre ishin shqiptarë por me pranimin e krishterizmit brenda një shekulli u asimiluan në Serbë. Të njëjtën çështje e kemi edhe me disa fshatra në qytetin e Dibrës – zona e Rrekës.

DASHURIA NDAJ ATDHEUT

Islami ishte ai i cili na ruajti gjuhën dhe kombin, platformat Kur'anore ishin ata që i shtynë shumë hoxhallarë të marrin qëndrime të guximshme për çështjet kombëtare pa mos iu trembur fare persekutimeve të ndryshme.

Qëndrimi i hoxhallarëve ndaj shpërnguljes së shqiptarëve nga trojet e tyre shekullore me dhunë në Turqi ose gjetiu që ishte plagë e rëndë e historisë së kombit tonë ishte plan dhe projekt i hartuar nga armiqtë e fesë dhe kombit tonë, mirëpo zëri i hoxhallarëve edhe në këtë periudhë të vështirë nuk u ndal por thërrisnin me zë të lartë se "Ai i cili shpërngulet për në Turqi nuk është musliman". Kjo është dashuria e sinqertë ndaj mëmëdheut, ndaj dheut që na e fali Allahu fuqiptotë. Ata që e duan atdheun fllojnë gjithçka për të. Në kohën kur Algjeria ishte nën kolonizimin e Francës në një fshat Algjerian ishin pozicionuar disa snajperistë muslimanë, në një mbrëmje, në hyrje të fshatit ushtarët francezë zunë një plak së bashku me një fëmijë dhjetëvjeçar dhe kërkuan nga ai që t'ua tregonte vendndodhjen e snajperistëve. Plaku u tha se do t'iu tregoj por me kusht që njëherë ta vrisni këtë djaloshin, një epror nxori revolen dhe ia shkrepri djaloshit në kokë! Atëherë iu kthye plak u eprorit dhe i tha: "Tani duhet të më merrni e të më grini prej majës së gishtit të madh të këmbës e deri në qimen e fundit të kokës, ndërsa prej meje për të nxjerrë fjalë asnjëherë"! Atëherë i tha eprori francez plakut, po mirë pse na shtyre ta vrasim këtë djalosh? Plaku tha: "Ky ishte nipi im (djali i djalit), sikur të më kishit vlarë mua në fillim para syve të tij, ai do të frikohej (sepse ishte fëmijë) dhe do t'ua tregonte vendin e ndodhjes së snajperistëve muslimanë, ndërsa tani nuk ka gjasa ta zbuloni vendndodhjen e tyre! Këta e deshën atdheun dhe kështu na mësojnë parimet Islame që ta duam atdheun.

Hoxhallarët ishin imazhi i simbolit fetar dhe kombëtar, këtë më së miri e dëshmoi h. Ibrahim Dalliu i cili thoshte: "E drejta për të mësuar gjuhën time më është dhënë me kushtetutë, prandaj nuk e kam ndërmend të heq dorë nga misioni im"...

O ju që mendoni për popullin tonë e jo për të huajt, dijeni se feja Islame nuk i ndan por i bashkon shqiptarët dhe ajo gjithmonë do të jetë urë lidhëse mes miqve dhe dashamirëve.

Përse vonohet ndihma e Allahut?

Ka raste kur ndihma vonohet edhe për shkak të asaj që besimtarët, duke vuajtur, duruar dhe duke sakrifikuar, të forcojnë lidhjen e tyre me Allahu e Lartësuar. Në situatë të këtillë atyre u bëhet e qartë se nuk kanë mbështetës tjetër përveç Allahut, e as synim ndaj të cilit do të ktheheshin në rast nevojë përpos Atij, të Vetmit.

dr. Safvet HALILOVIQ

Allahu i Lartësuar në Kur'anin fisnik pohon se Ai është që u ndihmon besimtarëve. Për këtë flitet në më shumë tekste kur'anore: **"All-llahu largon dëmet e idhujtarëve ndaj atyre që besuan..."** (el-Haxh, 38); **"...Obligim Yni ishte të ndihmojmë besimtarët."** (Er-Rum, 47) **"All-llahu është mbrojtës i besimtarëve."** (Ali Imran, 68)

Është evidente se gjendja e muslimanëve të sotshëm është konfuze dhe problematike; se më së shumti derdhet gjaku musliman, se shumicën e refugjateve në botë e përbëjnë muslimanët, se gjërat e shenjta të islamit janë cak i përdhosjes, se vendet muslimane dhe një pjesë e madhe e resurseve natyrore janë të okupuara, etj. Vetëm në Irak dhe Afganistan, gjatë këtyre viteve të fundit, me qindra mijë fëmijë kanë ngelur si jetimë, për shkak të vrasjes së prindërve të tyre. Ngjarjet e para ca kohëve që ndodhën në Gaza tregojnë më së miri sesa në të vërtetë është e vështirë dhe e ndërlikuar gjendja e muslimanëve të sotshëm. Parashtrihen pyetjet: Përse është kështu? Përse nuk vjen ndihma që Allahu i Lartësuar ua ka premtuar besimtarëve? Përse gjaku, nderi, vendi dhe shenjtëria muslimane janë bërë të tillë që çmimi i tyre në sipërfaqen tokësore është më i liri?!

Përgjigje precize dhe shumë të dobishme ka ofruar Sejjd Kutbi, r.a., në vëllimin e shtatëmbëdhjetë të tefsirit të tij të njohur **"Fi dhilali-l-Kur'an"** (Nën hijen e Kur'anit), gjatë komentimit të ajetit 39., të sures El-Enbija'. Përndryshe, *Dhilali* i Kutbit konsiderohet si komenti më i lexuar i Kur'anit në shekullin e XX, andaj dhe është tefsiri më me tirazh në libraritë dhe bibliotekat në tërë botën islame.

URTËSITË E VONONESËS SË NDIHMËS

Ndihma ndonjëherë arrin me vonesë ndaj atyre të cilëve u është bërë padrejtësi, duke mos qenë të fajshëm dhe të gjykuar, dëbohen nga vendlindjet e tyre, vetëm se thonë: **"Zoti ynë është Allahu!"** Kurse arsyeja për këtë vonim mund të fshihet në ndonjë urtësi që Allahu i Lartësuar dëshiron ta tregojë.

Ndonjëherë nuk arrin për shkak se struktura e ummetit musliman nuk është e pjekur sa duhet; për shkak se nuk ka përfutur vlugun e saj, apo se nuk i ka mobilizuar të gjitha forcat e saja dhe për shkak se nuk e ka motivuar secilën qelizë, ashtu që të dihen forcat dhe potencialet e tyre maksimale në të cilat do të

mund të llogariste. Sepse (me këtë strukturë), po që se do të realizohej fitorja, kjo do të nënkuptonte edhe humbjen e saj shumë të shpejt.

Ndonjëherë, ndihma nuk arrin deri sa ummeti musliman ta vë në shprehje tërë forcën maksimale dhe rezervat e fundit, ashtu që të mos ngel asgjë, pavarësisht sesa kjo do të jetë e këndshme dhe e shtrenjtë, dhe kjo në rrugën e Allahut nuk arrihet me lehtësi. Ndonjëherë për të arritur ndihma duhet prituri deri sa ummeti musliman nuk i provon edhe fuqitë e fundit dhe deri sa nuk kupton se këto fuqi, pa mbështetjen e Allahut të Plotfuqishëm, nuk janë të mjaftueshme që të garantojnë fitoren. Fitorja vjen nga Allahu, dhe atë kur të jetë shprehur e tërë ajo që është nën kapacitetin njerëzor, e pastaj çështja t'i lihet Allahut.

Ka raste kur ndihma vonohet edhe për shkak të asaj që besimtarët, duke vuajtur, duruar dhe duke sakrifikuar, të forcojnë lidhjen e tyre me Allahu e Lartësuar. Në situatë të kështillë atyre u bëhet e qartë se nuk kanë mbështetës tjetër përveç Allahut, e as synim ndaj të cilit do të ktheheshin në rast nevojë përpos Atij, të Vetmit. Kjo lidhje konsiderohet garancë e parë që besimtarët, pas fitores – kur Allahu të jep pëlqimin për të - do të vazhdojnë të qëndrojnë në rrugën e drejtë, dhe jo të shkaktojnë dhunë dhe as të largohen nga e vërteta, drejtësia dhe mirësia. Ndonjëherë ndodh që ndihma të vonohet për shkak se bashkësia muslimane në luftën e saj, dhënien e kontributit dhe sakrificës, nuk i është mbështetur ekskluzivisht Allahut të Plotfuqishëm. Mund që ajo luftë të jetë për arritjen e ndonjë dobie, apo vetëm se të tregohet vullneti dhe forca përpara armikut. Mirëpo, Allahu i Lartësuar dëshiron që lufta të bëhet vetëm për shkak të Tij dhe në rrugën e Tij, e zhveshur nga ndjenjat dhe motivet e tjera që ndonjëherë përzihen. Të Dërguarit të Allahut, s.a.v.s., i është parashtruar pyetje për tre persona, nga të cilët njëri lufton nga ndjenja e vullnetit të zjarrtë, tjetri për të demonstruar forcë, ndërsa i treti që të tregohet para para të tjerëve. E pyeten se cili prej këtyre gjendet në rrugën e Allahut. Ai, s.a.v.s., u përgjigj: **"Ai i cili lufton që fjala e Allahut të jetë më larta, ai është në rrugën e Allahut."** (Trans. Buhariu dhe Muslimi) Ndihma, gjithashtu mund të vonohet për shkak se tek e keqja, ndaj së cilës lufton ummeti musliman, ka diç të mirë që ka ngelur në të, kurse Allahu dëshiron që ajo e keqe të fshi atë të mirë, ashtu që të shkatërrohet tërësisht

dhe në të të mos ngel as edhe një e mirë sa një thermi atomi.

Ngandonjëherë arrin me vonesë për shkak se gënjeshtër e së pavërtetës, kundër së cilës lufton ummeti musliman akoma nuk u është zbuluar plotësisht njerëzve. Sikur besimtarët ta fitonin atë, ajo me siguri do të haste në ndihmëtarë në mesin e mashtruesve, të cilët akoma nuk janë bindur në gabueshmërinë dhe në nevojën e zhdukjes së saj, dhe kështu rrënjët e saj të mbeteshin në shpirtat e pafajshëm të cilëve nuk iu është zbuluar akoma e vërteta. Prandaj, Allahu i Lartësuar dëshiron që e pavërteta të mbetet gjersa nuk zhvishet tërësisht, pastaj ta zhduk atë, pa ankesën e atyre, të cilëve nuk iu është zbuluar akoma sa duhet.

Shpesh mund të ndodh që ndihma të vonohet edhe për shkak se mjedisi nuk është i gatshëm ta mirëpres të vërtetën, mirësinë dhe drejtësinë që ummeti musliman paraqet. Sikur të fitonte e vërteta, atëherë do të haste në refuzimin e mjedisit dhe nuk do të mundej të forcohej aty, ashtu që përleshja do të zgjaste deri sa nuk përmirësoheshin shpirtat që ta prisnin të vërtetën ngadhënjyese dhe ta ruanin atë.

NDIHMA E ALLAHUT KAPLON ÇDO MYSLIMAN

Ndihma ka çmimin dhe ngarkesën e vet kur Allahu e lëshon atë, dhe atë pasi të plotësohen kushtet e caktuara dhe të jetë paguar çmimi, gjegjësisht pasi të jetë përgatitur atmosfera për pritjen dhe ruajtjen e saj.

"E All-llahu patjetër do ta ndihmojë atë që ndihmon rrugën e Tij, se All-llahu është shumë i fuqishëm dhe gjithnjë triumfues. (Ai ndihmon) Ata të cilët kur Ne u mundësojmë vendosjen në tokë, e falin namazin, japin zeqatin, urdhërojnë për të mirë dhe largojnë prej të keqes. Allahut i takon përfundimi i çështjeve." (El-Haxh, 40-41)

Premtimi i Allahut, i cili realizohet dhe nuk harrohet, është se do t'u ndihmojë atyre që e ndihmojnë Atë. Atëherë, kush janë ata që e ndihmojnë Allahun, e që e meritojnë ndihmën e Tij, të Fuqishmit dhe të Fortit, i cili nuk do ta shpërfill atë që Allahun e merr për mik? Ata janë:

"Ata të cilët, nëse ua japim pushtetin në Tokë, ua sigurojmë fitoren dhe i forcojmë, falin namazin, adhurojnë vetëm Allahun dhe e forcojnë lidhjen e tyre me Të, Atij i kthehen të nënshtruar, me përlulje dhe dorëzim... Dhe japin sado-ka... Ata janë që të drejtën e

pasurisë e respektojnë dhe e realizojnë, e triumfojnë kopracinë e shpirtit, janë të pastruar nga mendjemadhësia, mposhtin cytjen e shejtanit, stabilizojnë nevojat e bashkësisë, si dhe atë e karakterizojnë me cilësinë e organizmit të gjallë, sikur që është shprehur i Dërguari i Allahut, s.a.v.s., në një hadith: "Besimtarët në marrëdhëniet mes tyre; në dashuri, mëshirë e butësi janë sikur trupit, nëse sëmuret një organ edhe pjesët e tjera të trupit shqetësohen dhe mbarë organizmi vuan nga dhembjet, pagjumësia dhe ngritja e temperaturës." Të cilët gjithmonë kërkojnë të bëhen vepra të mira. Ata thërrasin në kryerjen e veprave të mira dhe të pastra, si dhe njerëzit i motivojnë në to, ndërsa mundohen t'i largojnë nga veprat e keqja. Ata luftojnë kundër së keqes dhe të ligës, duke u bërë kështu një ummet musliman me epitete të cilat nuk qëndron në kryerjen e veprave të liga, dhe që nuk i shmanget kryerjes së veprave të mira, natyrisht nëse është në gjendje të realizojë atë..."

Këta janë ata që i ndihmojnë Allahut, e që në fakt ndihmojnë në rrugën, në të cilën Ai dëshiron që t'i shoh njerëzit në jetën e tyre. Ata krenohen vetëm me Allahun dhe me askënd tjetër përpos Tij. Këta janë që Allahu i Lartësuar ua ka premtuar ndihmën e sigurt dhe të bindshme.

Kjo është ndihma e cila është e mbështetur në kushte dhe kërkesa. Ajo është e kushtëzuar me detyrime dhe ngarkesa. Caktimi pas tërë kësaj i takon Allahut të Madhërishtëm. Ai disponon më të siç dëshiron, duke e kthyer humbjen në fitore, e fitoren në humbje. Allahut në fund i kthehet gjithçka! Kjo është ndihma që mundëson realizimin e programit hyjnor në këtë jetë, mundëson fitoren e së vërtetës, drejtësisë dhe lirisë, që kanë për qëllim mirësinë dhe dëlirësinë. Nën hijen e saj mbeten individë, personalitete, dëshira e ndjenja...

Kjo është ndihma e cila ka kushtet, çmimin dhe kërkesat e veta. Ajo nuk i jepet askujt pa bazë, (kuturu) apo me hatër. Ndihmën duhet merituar, duke i plotësuar kushtet dhe kërkesat të cilat çojnë në arritjen e saj.

Burimi: "Novi Horizonti" – revistë për afirmim shkencor, kulturor dhe shpirtëror, nr. 116, Prill, 2009, BeH

Përktheu:
Mehas Alija

Teologjia morale në Kur'an

“Islami, ahmakut(etikës) i jep rëndësi të madhe ashtu që pas besimit në Allahun xh.sh., e konsideron qëllim kryesor të synimeve të fesë. Për këtë, të gjithë pejgamberët e Zotit, krahas udhëzimit në fenë e vërtet, më shumë mund kanë investuar në përmirësimin e cilësive të njerëzve dhe moralit.

Mersiha Botonjiq

Që prej njeriut të parë, Ademit a.s., gjatë tërë historisë, e deri më sot njëra nga pyetjet kryesore me të cilat gjinia njerëzore ndeshet është morali. Shumë popuj në histori janë shkatërruar pikërisht për shkak të (a)moralit e jo për shkak të varfërisë apo paditurisë. Për këtë shkak gjithë pejgamberët kanë pasur për detyrë përmirësimin e moralit të njerëzve. Kur'ani, shpallja e fundit e Zotit që iu shpall Muhammedit a.s., kësaj pyetje i ka kushtuar kujdes të madh dhe vend të rëndësishëm, ashtu që normat sheriatike në Kur'an i ndajmë në tri kategori:

- Normat kur'anore që kanë të bëjnë me besimin;
- Normat kur'anore mbi moralin;
- Normat kur'anore që kanë të bëjnë me veprat e mukel-lefit (të obliguarit).

Në këtë shkrim do të ndalemi në normat të cilat kanë të bëjnë me moralin.

Këta norma kur'anore, normat mbi moralin, edukojnë njeriun dhe forcojnë vlerat morale të tij, ashtu që e edukojnë si krijesë stabile e cila është e gatshme të definojë gjërat e mira dhe të këqijat.

Islami nga ndjekësit e tij kërkon prezencën e moralit në të gjitha rafshet e veprimit të tij. Shembullin më të mirë të moralit e gjejmë tek personaliteti i Muhammedit a.s., i cili është në

“shkallën më të lart të moralit.” Secili musliman duhet të punojë që tek ai të fisnikërohen veprat e mira dhe cilësitë bujare (drejtësia, durimi, sinqeriteti, mirënjohja, mëshira, etj.), kurse të largohet nga cilësitë e pahijshme njerëzore (mendjemadhësia, urrejtja, shpëtëngurtësia, smira, lakmia).

Para Allahut, xh.sh të gjithë njerëzit janë të njëjtë, ashtu siç thotë hadithi i të Dërguarit, s.a.v.s.: “Nuk ka përparësi arabi ndaj jo arabit, e as jo arabi ndaj arabit, përveç se në devotshmëri.” Pra qëllimi ynë duhet të jetë të punojmë gjithçka që Allahu të jetë i kënaqur, ndërsa të largohemi nga gjithë ato gjëra që do të ngjallnin zemërimin e Tij mbi ne.

KURANI MBI MORALIN

“Kjo (që na këshillon ti) nuk është tjetër vetëm se traditë (mitesh) të popujve të lashtë.” (Shuara, 137.) “Vërtet, ti je në një shkallë të lartë të moralit.” (El-Kalem, 4.)

“Është e vërtet se njeriu është i prirur të jetë i padurueshëm” (El-Mearixh, 19.)

“Le të shikojë njeriu se prej çkahit është krijuar.” (Et-Tarik, 5.)

“Ai është krijuar prej një uji që hidhet fuqishëm.” (Et-Tarik, 6.)

“A nuk i shikojnë devetë se si janë krijuar.” (El-Gashije, 17.)

“Allahu dëshiron t’ju lehtësoj (dispozitat) e megjithatë njeriu është i paaftë (për tu përballuar epsheve)” (En-Nisa, 28.)

“Ata (idhuj) që i adhurojnë (idhujtarët) pos Allahut, ata vet nuk krijojnë asnjë send, po vetë janë të krijuar” (En-Nahl, 20.)

“Mirëpo, ata (idhujtarët) në vend të Tij adhuruan zota tjerë, të cilët nuk krijuan asgjë, sepse ata vetë janë të krijuar. Ata nuk posedojnë për vete as dëm as dobi, ata nuk kanë në dorë as vdekje, e as jetë, e as ringjallje.” (El-Furkan, 3.)

DEFINICIONI MBI MORALIN

Ahlak është fjalë arabe, që donë të thotë gjendje shpirtërore, karakter, moral. Pra, ahlaku është shkenca mbi gjendjen shpirtërore dhe cilësitë e njerëzve, dhe mbi sjelljen e njeriut. Ajo është shkencë e cila sqaron nga çfarë përbëhet e mira dhe çfarë e keqja, dhe cilat vepra të njeriut konsiderohen të mira e cilat të shëmtuara.

Ahlakun e ndajmë në dy grupe:

- “**Ahlaki-hamide**” - cilësitë pozitive apo të lavdërueshme;
- “**Ahlaki-dhemime**” - cilësitë negative apo të shëmtuara.

Se sa vlerë kanë cilësitë pozitive apo të lavdëruara (*ahlak hamiden*) mund ta shohim nga hadithi i Muhammedit, a.s., ku thuhet: “**Atij që ka ahlak të mirë, unë i garantoj vend në xhenet.**” Gjithashtu ai, s.a.v.s., ka thënë: “**Me të vërtet për mua në Ditën e Gjykimit më të dashur dhe më të afërt do të jenë ata të cilët kanë ahlakun më të mirë.**” “**Me të vërtetë, muslimani me ahmak të mirë**

në Xhennet do të ketë dërxhe (shkallë) aq sa do të ketë ai që ditën ka agjër pandërprerë, ndërsa natën ka bërë ibadet."

Përmes mesazheve kur'anore, haditheve (sunetit) të Pejgamberit a.s, dhe historisë islame, ahlaku ofron norma etiko-morale afatgjate dhe universale. Në Kur'an janë vendosur parimet morale që vlejné për të gjitha kohët. Ato parime gjatë historisë jo rrallëherë kanë qenë të sendërtuara, por mos realizimi nuk zvogëlon vlerën e tyre, respektivisht nuk zvogëlon univerzalitetin dhe afatgjatësinë e tyre.

Të gjitha veprimet e dëshiruara mund të jenë të mira dhe të shëmtuara, qoftë nga vetja, qoftë nga pasojat, rastet specifike apo të përgjithshme. Edhe shqisat por edhe mendja kanë fuqi të dallojnë çka është e mirë kurse çka është e keqe pa mbështetje në inspirim fetar. Megjithatë vlerat morale si, sinqeriteti, besueshmëria, drejtësia, ndershmëria, janë veprat e para morale natyrale që Allahu i ka mbjellë në zemrat e besimtarëve. Pastaj e ka dërguar të Dërguarin e tij me sistemin e jetës i cili është në pajtueshmëri me këtë sjellje natyrale. Besimtari vepron sipas këtyre vlerave sepse natyra e tij e forcuar me fenë e nxit që ashtu të sillet. Feja të cilën e ka e obligon tu mbahet atyre vlerave dhe i premtion shpërblim për këtë në botën tjetër (ahiret). Por shtohet pyetja se a ekziston moral pa religjion, respektivisht a mund të themi se pa religjion nuk ka moral?! Morali në vazhdimësi mund të mbështetet vetëm në religjion, por morali dhe religjioni nuk janë një. Morali si princip nuk ekziston pa religjion. Morali si praktikë, si rast individual i sjelljes nuk varet në mënyrë direkte nga religjioziteti. Morali është religjion i zbrazur, i përkthyer aspiratë dhe rregull të sjelljes, respektivisht sjellje e vullnetshme e njeriut apo sjellja ndaj njerëzve të tjerë në pajtueshmëri me faktin e ekzistimit të një Zoti.

Muhamed El- Gazali thotë: Në të vërtetë Kur'ani fisnik dhe ajetet e panumërta të tij mund të komentohen në katër mënyra:

1. Ajetet kur'anore që përshkruajnë kozmosin, fillimin e tij nga materia, ecurinë dhe fshehtësitë e tij;
2. Ajetet kur'anore që përshkruajnë këtë botë, përgjegjësitë dhe obligimet tona në të, dhe atë që do t'u ndodh njerëzve nga sprovat;
3. Ajetet kur'anore që përshkruajnë popujt e mëparshëm duke dhënë sqarime mbi ta;
4. Ajetet kur'anore që përshkruajnë ditën e gjykimit, dënimin dhe shpërblimin.

Me fjalë të tjera Kur'ani është ai i cili edukon shpirtin dhe trupin, logjikën, idetë dhe paralajmëron të mirat e jetës dhe ditës së kthimit, premtimet dhe kërcënimet, sim-

patitë dhe respektin.

QËLLIMET E TEOLOGJISË MORALE

Qëllimi i Allahut xh.sh është që njeriun sa më shumë ta përsos në aspektin moral- etik, ashtu që secili individ të formoj personalitet të pavarur të vetëdijshëm dhe të pjekur i cili me cilësitë dhe veprat e tij do të jetë në shërbim të vetes dhe të tjerëve, në këtë botë edhe në botën tjetër.

Islami, ahlakut i jep rëndësi të madhe ashtu që pas besimit në Allahun xh.sh., e konsideron qëllim kryesor të synimeve të fesë. Për këtë, të gjithë pejgamberët e Zotit, krahas udhëzimit në fenë e vërtet, më shumë mund kanë investuar në përmirësimin e cilësive të njerëzve dhe moralit. Në suren El-Enam Allahu i Lartësuar përshkruan veprat e të dërguarve dhe paraqitjen e tyre mes njerëzve.

“(E shpërblyem) edhe Ismailin, Eljesanë, Junusin, dhe Lutin. Të gjithë këta i veçuem mbi botën tjetër.” (El-Enam, 86.)

Muhammedi, a.s., si një ndër detyrat kryesore të pejgamberisë së tij dallon edhe përsosmërinë e sjelljeve fisnike tek njerëzit. Këtë na e argumenton hadithi në të cilin i Dërguari, a.s., thotë:

“Jam i dërguar t'i përsos sjelljet (cilësitë) fisnike.”

Qëllimi i të gjithë mendimtarëve botëror, rilindësve, ligvënësve dhe i të gjithë pejgamberëve ka qenë përmirësimi dhe përsosmëria e moralit tek njerëzit dhe në këtë synim kanë qenë të paluhatshëm, sepse morali është lidhja më e fortë mes disa anëtarëve të bashkësisë njerëzore, dhe vetëm me të mund të formojmë bashkësi e cila do të jetë e aftë të mbijetojë në luftën me jetën.

AHLAKU I TË DËRGUARIT TË ZOTIT MUHAMMEDIT A.S.

I Dërguari i Allahut ka qenë kur'ani i gjallë në ndjekjen e tij, në etik, në cilësi, në ibadet, në xhihad, në luftë, në paqe, gjatë udhëtimit, kur ishte në shtëpi, kur fitonte dhe kur humbte, në shëndet, në sëmundje, në vështirësi, në lehtësi, pra në gjithçka. Transmetohet nga Katade r.a., se ka thënë: *“Oj nëna e besimtarëve, tregomë mbi ahlakun e të Dërguarit të Allahut a.s.? Ajo u përgjigj: A nuk lexon Kur'an? Kurse unë i thashë: Gjithsesi që lexojë! Ajo tha: Në të vërtetë ahlaku i të Dërguarit të Allahut, s.a.v.s., ishte kur'ani”.* (Regjistron Muslimi dhe Ebu Davudi)

Allahu xh.sh për Muhamedin a.s., thotë:

“...Sepse ti, në të vërtetë ke moralin më të mirë.”

Përveç dinakërisë që e ka përdorur në kohën e luftës, ai ka vepruar me drejtësi dhe moral me

çdo kënd. Respektimi i fjalës së dhënë, me trup e me shpirt, kjo ishte, pra, politika e tërë jetës së tij.

FARAONI - TIRANI MË I MADH

Si tiranin më të madh, Kur'ani e përmend dhe e përshkruan faraonin. Ai ka tejkaluar çdo kufi të së keqes, ashtu që të gjitha atributet e Zotit të vërtet ia përshkruan vetes dhe me anë të dhunës njerëzve ua imponon të vërtetat fetare, vlerat morale, dhe normat juridike. Kërkon që vetëm ai të adhurohet, që të ndiqet rruga e tij në të gjitha gjërat. Përcaktimet dhe cilësitë themelore të udhëheqësisë së tij sipas Kur'anit janë se faraoni e ka tepëruar në çdo masë në kryerjen e veprave të këqija. Faraoni ashtu si edhe suita e tij më së shumti frikësoheshin nga misionin i Musait a.s, të vërtetave të Allahut, fesë, moralit dhe ligjeve fetare që përmes tij shpallëshin. Ata e dinin se sistemi i tyre i vlerave, besimit dhe normave në këtë rast nxirreshin si gënjeshtër e kulluar.

“Duke pasur frikë nga faraoni dhe nga rrethi i tij se do ti torturojnë, musafit nuk i besoï kush pos një pjese e pasardhëseve të popullit të tij. Vërtet faraoni ishte mbi-zotërues në tokë dhe ai ishte njëri prej shkatrimtarëve.” (Junus, 83.)

ÇËSHTJET BASHKËKOHORE TË NJERIUT (DHE TEOLOGJIA MORALE)

Në botën moderne që jetojmë sot, deshëm apo nuk deshëm ndeshemi me probleme të ndryshme për të cilat duhet dhënë përgjigje. Në këtë kuptim etika islame duhet të përjetojë transformim në vetë teologjinë, ashtu që përmes teologjisë morale të ngrit pyetje të ndryshme të etikës bashkëkohore. Sot kemi mendime të ndryshme rreth asaj se a duhet të ndryshojmë diçka në sferën e moralit islam.

Deri sa modernistët thonë se duhet të ndodhin ndryshime të mëdha, tradicionalistët thonë se nuk duhet të ndryshohet asgjë. Nëse do të shikonim pak më mirë gjendjen e sotme të etikës islame, do të kishim ardhur në përfundim se ajo nuk është as pjesë e teologjisë, por për shkak të statikës së saj në zhvillim nuk përjeton ndryshime të bujshme.

Sot kemi shumë probleme etike (morale) kurse detyra e teologjisë morale është që ti zgjidh ato. Në radhë të problemeve morale paraqitet edhe manipulimi i cili në shoqëri ka qenë prezent prej fillimi. Në botën bashkëkohore mjetet që nxisin manipulimin janë të përsosura, me çka ky është bërë problem dhe mëkat. Në botën e sotme gati nuk ka segment ku manipulimi

nuk është prezent. Manipulimi është prezent edhe në bashkësitë fetare, gjithashtu edhe në atë islame, ku ajo del në pah tek një pjesë e xhemitit i cili është jo aq shumë i arsimuar dhe i civilizuar. Problemi më i madh i ditëve të sodit është eutanazia. Sa janë kundërshtarët e eutanazisë të zëshëm dhe këmbëngulës, aq këmbëngulës janë ithtarët e këtij akti sa që kjo i lihet të sëmurit të vendos të jetoj apo jo. Këtë vetëm se etikologët mund ta hulumtojnë dhe të japin përgjigje adekuatë. Për fat të keq etikologët islam dhe teologët moral pëlqejnë të japin përfundime pa analizë paraprake të kësaj risie (sëmundje). Çështje tjetër e rëndësishme që i përket pyetjeve morale është edhe përgjegjësia prindërore (atërore dhe amërore). Kësaj çështje islami, ashtu si edhe të gjitha fetë tjera, i kushton kujdes dhe rëndësi të madhe. Prindërit janë të obliguar që sa më shumë të marinë pjesë në edukimin dhe shkollimin e fëmijëve të tyre, dhe mos lejon që gjithë këtë funksion ta mbajnë shkollat dhe çerdhët.

Të gjitha këto probleme kërkojnë nga dijetarët islam, nga lëmi i ahlakut, të drejtës shariatike, të përgjigjen rreth këtyre dilemave dhe provokimeve të kohës. Të gjitha këto pyetje në radhë të parë janë sjellje morale dhe propaganda më e madhe kundër tyre bëhet nga pikëpamja e moralit.

VLERAT MORALE DHE SEKULARIZMI

Vlerat morale janë vlera natyrore të cilat Allahu, xh.sh., i ka mbjellur në zemrat e besimtarëve. Besimtarët u përmbahen këtyre vlerave sepse natyra dhe feja e tyre këtë e kërkon. Nga ana tjetër sekularizmi vendos dy gjëra fundamentale në zemrat e njeriut, të cilat kanë të bëjnë me vlerat morale. Bëhet fjalë për largimin e fesë nga jeta politike, në

atë mënyrë që feja të lihet apo të mbyllet në muret pa dritare të faltoreve. Çështja e dytë është lënia e vlerave natyrore si bazë e vendosjes së legjislacionit.

Sekularizmi në përcaktimin e tij qenësorë (esencial) nuk e pranon fenë dhe formën e tij perëndimore nuk shikon në kriteret e vlerave natyrore se a ka diçka të mirë apo të keqe për njerëzimin. Disa grupe në shoqëritë shekulare përkrahin homoseksualizmin sepse dëshirojnë të njëjtat të drejta dhe mundësi në të gjitha aspektet e jetës. Ata qëndrimin e tyre e bazojnë në principin e të drejtave individuale sepse askujt nuk i intereson "orientimi seksual" i tyre. Të njëjtin argument e përdorin përkrahësit e abortit. I vetmi argument që kundërshtarët e tyre mund ta përdorin është se një sjellje e tillë kundërshtohet nga pjesa më e madhe e popullatës. Edhe pse bazë për shumë njerëz që e kundërshtojnë abortin janë vlerat morale dhe religjioze, ata nuk mund qartë ti përdorin argumentet religjioze dhe morale sepse shoqëria shekulare nuk i pranon.

REINKARNIMI

Kur'ani flet mbi reinkarnimin si përcaktim leksikor në katër ajete, në katër sure të ndryshme. Kur'ani askund nuk flet mbi "reinkarnimin e shpirtit". Qëndrime të tilla teologjike nuk gjejmë edhe tek Muhammedi, a.s. Në ato sure në realitet flitet mbi një reinkarnim tjetër, gjegjësisht mendohet në shkrimet e shenjtë të mëhershme biblike dhe evangjeliste të transmetuara në Kur'an, si botëkuptime të amshueshme të Zotit.

PROBLEMI I PROPAGANDËS NË ISLAM (DHE TEOLOGJIA MORALE)

Sa i përket reklamës dhe propagandës, nga pikëpamja morale

llogariten si diskutabile, posaçërisht ajo komerciale. Në të gjitha religjionet tregimi i diçkaje të pavërtetë konsiderohet gënjeshtër e madhe, falsifikim, kurse në religjionet qiellore ajo është njëra nga mëkatet e mëdha.

Jusufi a.s. - shembull i pastërtisë dhe moralit

Sikur që është Isai, a.s., kolos në varfëri, Ejub, a.s., në durimin nga sëmundja, Ibrahim, a.s., në kundërshtimin e ashpër të shirkut, Sulejmani a.s. në urtësi dhe udhëheqësi, Jusufi a.s. është kolos në modesti dhe pastërti.

"E ajo, në shtëpinë e së cilës ishte Jusufi, i bëri lajka atij dhe ia mbylli dyert e i tha: "Eja!". Ai (Jusufi) tha: "Allahu më ruajtë, ai zotëriu im (e burri yt) më nderoi me vendosje të mirë (si mud t'i bëj hile në familje)?" S'ka dyshim se tradhtarët nuk kanë sukses. Ajo e mësyni atë qëllimisht, e atij do t'i shkonte mendja ndaj saj, sikur të mos i prezentohej argumenti nga Zoti i tij. Ashtu (e bëmë të vendosur) që ta largojmë nga ai të keqen dhe të ndytën. Vërtet, ai ishte nga robtë tanë të zgjedhur. Dhe, që të dy ata u ngutën kah dera, e ajo ia grisi këmishën e tij nga mbrapa dhe pranë dera ata të dy e takuan burrin e saj, e ajo tha: "Çfarë mund të jetë ndëshkimi i atij që tenton të keqen në familjen tënde, përpos të burgoset, ose dënim të dhembshëm!?" Ai (Jusufi) tha: "Ajo m'u vërsul mua!" Një dëshmitar nga familja e saj gjykoi: "Nëse këmisha e tij është grisur përpara, ajo ka thënë të drejtën, kurse ai gënjen. E nëse këmisha e tij është grisur prapa, atëherë gënjen ajo, kurse ai është i

drejtë". (Jusuf, 23-24)

Allahu, xh.sh., në Kur'an na flet mbi peygamberët të cilët duhet që për ne të jenë shkëndija (fenerë) të moralit. Të gjithë muslimanët, e sidomos të rinjtë, në këtë personalitet kur'anor, në personalitetin e Jusufit, a.s. duhet ta gjejnë rrugën dhe mbështetjen. Kjo është mënyra e vetme që t'i rezistohet anarkisë morale të shoqërisë bashkëkohore.

Allahu, xh.sh., na e shpalli Kur'anin si udhëzim dhe na e dërgoi të Dërguarin tonë Muhammedin a.s. që të na e transmetojë dhe sqarojë atë. Vet, Muhammedi a.s., insistonte shumë në përmirësimin e sjelljeve të njerëzve, e që konsiderohet si njëra nga detyrat kryesore të tij. Secili njeri duhet të synojë që tek vetja t'i mbjell cilësitë e mira, dhe të largohet nga të këqijat. Në botën e sotme problemet më të mëdha janë të karakterit moral, dhe detyra më e madhe e bashkësive fetare dhe zyrtarëve të saj është që t'i zgjidhin këto probleme. Mbi shumë çështje mbi të cilat sot bëhen debate të mëdha, Kur'ani ka dhënë qëndrimin e tij para 14 shekujve. Për fat të keq shtetet e sotme islame disa nga këto çështje nuk i marrin me seriozitet. Për shembull, problemi ekologjik, njëri ndër problemet më të mëdha të botës bashkëkohore, aspak nuk shqyrtohet, e jo më të merren me të. Ekologjia sot aspak nuk përmendet në aktivitetet fetare. Kësaj çështjeje, sikur edhe shumë të tjerave, patjetër duhet t'i kushtuar një kujdes i madh.

Kurse teologjia morale, respektivisht teologët moral duhet patjetër që veten ta vendosin në detyrën e zgjidhjeve të këtyre çështjeve.

Përktheu nga boshnjakishtja:
Arsim Dauti

GJURMËT E TË PARËVE

Krenaria e së djeshmes, shpresa e së ardhmes

„Mos u dobësoni, as mos u mërztini, sepse ju jeni më të lartët nëse jeni besimtarë”, thotë: Allahu i Lartëmadhëruar

Ahmed Mehmedi

Një vështrim i shkurtër në të kaluarën e ummetit, vetëm një hudhje sy në fletët e historisë, të jep një tablo të pasur me gjurmët e lavdishme, të paharura të të parëve që me aq paluhatje dhe me këmbëngulje shkëmbore qëndrojnë në pathyeshme përpara stuhive të armiqësuar të kohëve.

Kur i sheh ato dhe rrin një çast duke i soditur, të duket sikur të flasin, të bëhet sikur të porosisin, të frymëzojnë, të japin shpresë dhe nuk ke të ngopur duke vështruar në to fuqinë, pathyeshmërinë, bindjen, lavdinë, krenarinë dhe shpresën që aq fuqishëm i kanë skalitur në to autorët e këtyre gjurmëve, etërit tanë të pamposhtur.

Gjurmët e ta parëve tanë, sot, po edhe gjithëherë, japin përgjigje për të gjitha pyetjet që mund t'i përplasen në kokë një muslimani të dobët, të humbur në vrullin e valëve pushtuese të të huajve, të verbëruar dhe të magjepsur nga brohoritjet e fitoreve dhe të tjerëve, ndërkoh që ai gëlltinë hidhuirne e disfatës, mban turpin e poshtërsimit dhe nuk mban mend për veten asgjë tjetër vetëm se ngecje, dobësi, dhunë, varfëri, degradim e prapambeturi.

Si është e mundur të besojë në vete një njeri i cili rrethohet nga këto halle fatzeza?! Të besojë se meriton lëvdatë, nderim, respekt! Të ndiej sadopak mburrje dhe krenari?! Në kësi situata kanë aftësi të shpëtojnë vetëm ata që e mbjellin në pasukses suksesin, ata që e sajojnë pa qënë një vlerë dhe përvetësojnë sikur të ishte vërtetë e tyre.

Muslimanët sot jetojnë një realitet të këthillë të hidhur. Ç'duhet bërë? Mos ndoshta duhet të sajojmë ndonjë vlerë të paqenë dhe ta përvetësojmë për vete dhe kështu ta bëjmë atë bërthamë të suksesit që do duhet ta mbjellim në shpirtërat tonë? Të kopjojmë vlerat dhe të arriturat e të tjerëve? A thua, vallë ç'duhet bërë?

Muslimanët nuk duhet të lodhen kaq tepër në imagjinata. Atyre

u duhet veç t'i hudhin shikimet nga vetja, ta pasqyrojnë të kaluarën e tyre dhe t'i tregojnë që nga fillimi „përrallat” e të parëve. T'i këndojnë këngët e tyre. T'i „mbathin opingat” e tyre, e atëherë ndoshta do të din të kenë shkelje burrash, peshë heronjsh. Muslimanët sot duhet t'i nisin sërish miqësitë e etërve dhe armiqësitë tyre, sepse miku rallë bëhet armik dhe armiku rallë bëhet mik! Nga këto gjurmë i kemi hartat që flasin qartë për suksesin e të parëve tanë. Ato janë gjurmë që nuk mund t'i shlyej as uji i detit. Flasin pa lajka, pa „filozofuar”. S'mund të mos jenë kështu, ngase ato janë konkrete si çdo trup, andaj ose të ëmbëlsojnë si mjaltë ose të hidhurojnë is vrehër, njërin prej të dyjave.

Nga këto harta këtu do të prezantojmë vetëm tri, që nejruiun

ynë sot, muslimani, po në rend të parë shqiptari jonë, ta shoh pasqyrën e tij, ndoshta do t'ia ndërojnë pasqyrën e re me të cilën e sheh veten.

Në këto harta shihet qartë që gati tërë bota e qytetëruar ishte e nënshtruar nën pushtetin e mendjes dhe shpatës së muslimanëve. Gati e tërë bota e qytetëruar hante në sofrën e muslimanëve. Mësonte me librin dhe shkronjat e tyre. Dielli i Islamit i ngrohte që të gjithë. Në këto harta të gjithë prirjet e sotme e gjejnë veten. Mbreti me pushtetin e tij, filozofi me filozofimin e tij, shkencëtari me shkencën e tij, biznesmeni me biznesin e tij, çdokush dhe të gjithë.

Këto harta i vënë vijat e e dritës dhe errësirës, krenarisë dhe nënçmimit, dijes dhe injorancës, forcës dhe dobësisë, të parit dhe verbërisë. Këto janë tokat e babal-

larëve, amaneti i tyre. Këtu ti e sheh tokën që e ngrohu dielli i Islamit dhe e ujiti kroji i tij. Aty e sheh fuqinë e pangopshme të një halifi për bartjen e mesazhit të së vërtetës kur do të ofshinte buzë detit të pafund: „O, ti detë! Sikur ta dija që në anën tjetër tënden ka tokë, do nisesha atje për të luftuar për fjalën e Allahut”!

Këto harta tregojnë zgjerimin e pushtetit të muslimanëve në Evropë, në rend të parë, ku shihet se Spanja, Franca jugore dhe qendrore përmes Lionit deri në afërsi të Parisit, Zvicra jugpërqendrore, jugore dhe lindore dhe qytetet Gjenevë, Bern, St Gallen, Baden; brigjet perëndimore dhe lindore të Italisë, rrethi i Romës, Korzika e Sicilia; Ballkani tërësisht, Hungaria, Austria lindore deri në Vienë, Evropa lindore deri në afërsi të Polonisë, Rusia me

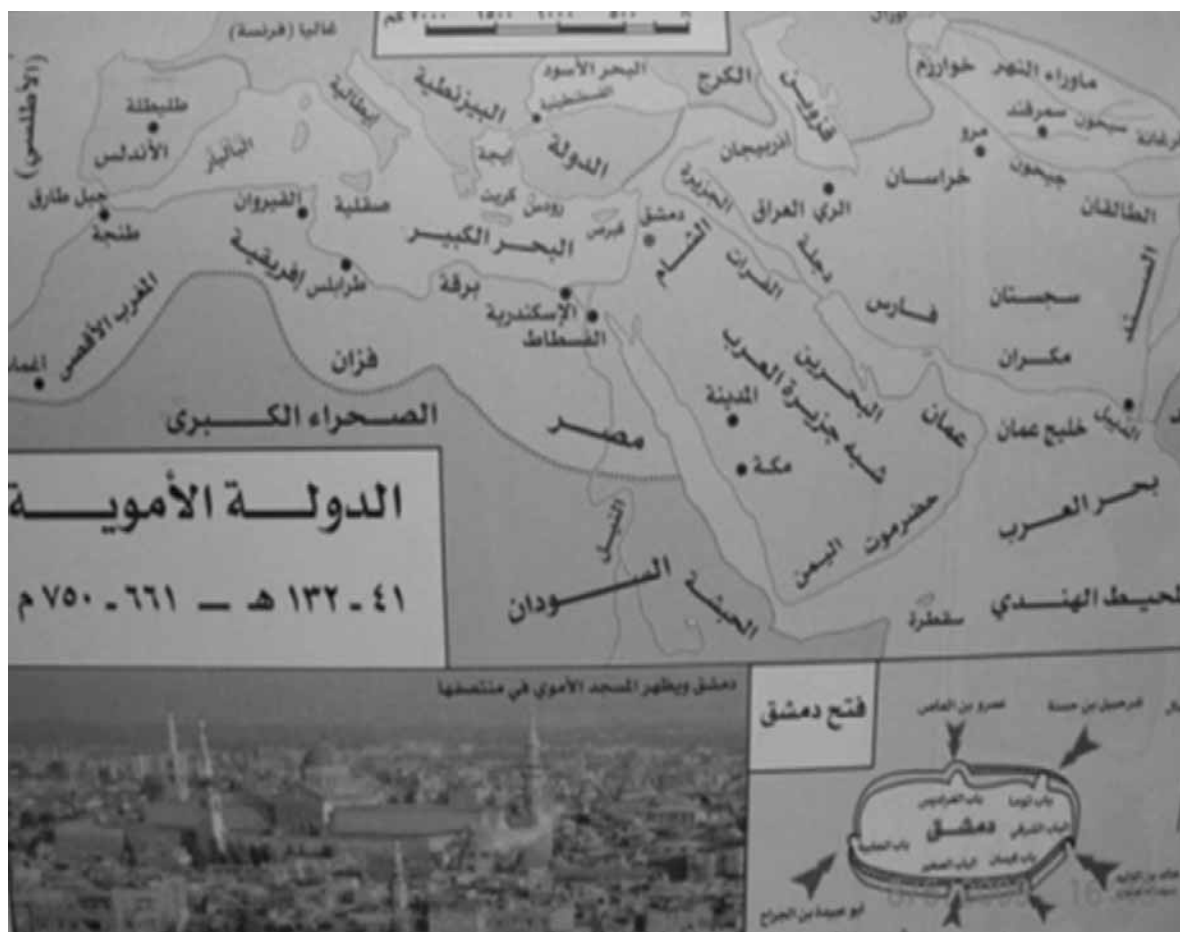
HARTA NR.1

Moskën, të gjitha ishin përlur para flamurit të Islamit. Këto vise e njohën pushtetin e Islamit dhe të muslimanëve, e dinë mirësinë dhe thundrën e hekurt të tij. Ndoshta kjo dhe do të ishte arsyeja pse perëndimorët filluan të ëndërojnë atëbotë për Antaltikën e r. I bëri të synojnë toka të reja dhe atdhe të ri! Që këndej këto toka dhe princërit e saj, e dinë më mirë islamit dhe krenarinë e atëherëshme të muslimanëve më shumë se sa e din muslimani i sotëm vet.

Shpresojmë, se gurbetçarët tanë në Zvicër, në Austri, në Itali, në Francë, Spanjë e gjetkë nëpër Evropë, do të zbusin me këto harta therrjen e mprehtë të gurbetit dhe do të marrin frymë më lirshëm për një çast, sepse ndoshta në atë tokë ku janë në këtë moment, mund të ndodhen mbi djersën dhe gjakun e të parëve të tyre.

Në anën tjetër kemi shpresë, se muslimanët që janë në atdheun e tyre dhe kudo në botë, ta shohin fytyrën e tyre të ndritur në pasqyrën e këtyre hartave. Kështu, ata ndoshta do ta harrojnë fytyrën e tyre të shëmtuar që ua paraqet pasqyra e re që sot e mbajnë në dorë, dhe do t'i flakin të gjitha premtimet e jashtme dhe të mbrendhme që i bëjnë të lidhen me këtë pasqyrë magjike të re, të cilën Zoti vet e di se ku e ka të fshehur nyjen me frymë dëxhialash, diku në tokat dhe pyjet ku dje dilnin për gjah emirët dhe vezirët tanë.

Harta nr.1

HARTA NR.3

HARTA NR.2

Në këtë hartë shihen shtetet të Evropës që tërësisht ose pjesërisht kanë rënë nën pushtimin e ushtrive të muslimanëve. Shihet: 1. Portugalia dhe Spanja tërësisht. (Me ngjyrë vjollcë të hapur). 2. Franca: bregu jugperëndimor, jugor, Korzika, Sardinia dhe pjesë të mëdha në brendi të vendit në pjesën lindore përgjatë lumit Ron (Rhone) deri në afërsi të Parisit

me qytetet: Leon, Dijon, Narbonne, Marsel etj. (Me ngjyrë të gjelbërt të mbyllur, vjollcë dhe të gjelbërt të hapur). 3. Zvicra: pjesa më e madhe e saj, nga qyteti i Gjenevës, Bernit e deri në Baden dhe St. Gallen. (me ngjyrë të kuqe) 4. Italia: Sicilia, pjesa jugore e vendit me qytetet: Napoli, Brindizi, Bari, kurse ushtritë kanë qenë preznetë përgjatë tërë bregut

lindor dhe perëndimor me qytetet: Roma, Venedik, Ankona dhe afër qyteteve: Milano e Toronto. (Me ngjyrë shkretëtire dhe të verdhë). 5. Austria: Pjesa juglindore e vendit deri në Vienë. (Me ngjyrë të gjelbërt të zbehtë). 6. Hungaria: plotësisht, Budapesta më shumë se një shekull ka qenë nën pushtetin islamik. (Me ngjyrë të gjelbërt të zbehtë). 7. Ballkani: tërësisht. Këtu në hartë vërehet emri i shtetit Jugosllavia, por shihet territori i Kroacisë dhe Sllovenisë. (Me ngjyrë të gjelbërt të zbehtë).

Në këtë hartë paraqitet Perandoria Osmane nga fundi i shek. 16 ku vërehet edhe pjesa evropiane e shtetit osman që përfshinë shtetet ballkanike: Greqinë, Bullgarinë, Rumuninë, Shqipërinë, Serbinë, Bosnën, Kroacinë dhe shtete të Evropës lindore: Hungarinë e Moldavinë.

Harta nr.2

Në hartë prezantohet zgjerimi i shtetit të Xhingiz Hanit dhe djemve të tij. Këtu paraqitet edhe zgjerimi i pushtimeve të Timurlenkut (shigjetat me ngjyrë orgovane), i cili disa muaj e mban nën pushtetin e vet Moskën. Në hartë shihet zgjerimi i Timurlenkut nëpër Rusi dhe arrinë deri në Afërsi të Polonisë.

Harta nr.3

Në hartë shihet shteti islam gjatë Halifatit Umevi 661-750 e.r. me shtrirje nga India në lindje deri në oqeanin Atlantik në perëndim.

ORIENTALIZMI, ORIENTALISTËT DHE MISIONARËT TË KRISHTERË NË SHËRBIM TË KOLONIALIZMIT DHE SUPREMACIONIT EVROPIAN NË ORIENT

(Pjesë nga libri 'Vështrim ndaj orientalizmit dhe orientalistëve', të autorit Behxhet Jashari, botuar pranë:

Albanian Center For Oriental Studies – Tiranë, 2008)

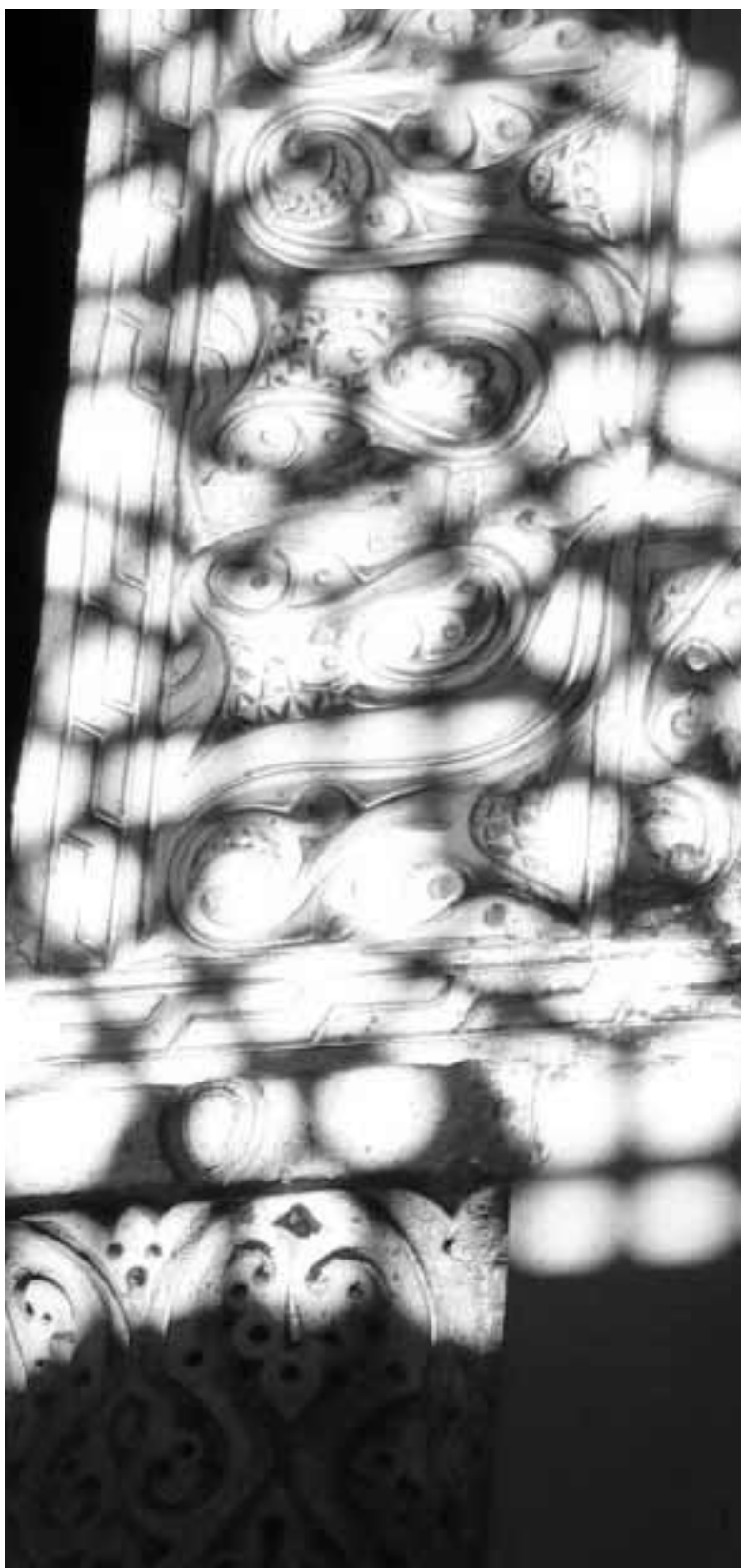
"Dhuna nuk qëndron në periferi të historisë evropiane, por është një përbërës i rëndësishëm i kulturës perëndimore".

Gerhard Armandski

Behxhet Jashari

Si pasojë e molisjes dhe dekadencës së myslimanit oriental, nëpër shkrimet, ligjërimet dhe tregimet e orientalistëve evropianë, Orienti filloi të paraqitet si rajon i rrezikshëm dhe mjaft i prapambetur. Vendet myslimane paraqiteshin vende ku analfabetizmi është në një shkallë të lartë. E jo vetëm kjo, por njeriun e Orientit e paraqisnin si barbar dhe fetar që në qenien e vet përmban fanatizmin tradicional. Evroperëndimorët - në zgjerimin e tyre jashtë kufijve natyror - shikonin që sa më mirë t'a kuptojnë dhe me qëllim që sa më mirë t'a sundojnë botën jopërendimore.

Orientalizmi klasik, në masë të madhe i takon kulturës koloniale të Perëndimit, në kuptim të imperializmit, racizmit, nazizmit, etj. Pasi që është kështu, atëherë mund të themi se Orientalistët, veçanërisht ata që shkruan për Orientin islam, shpeshherë ishin ata që u larguan nga parimet shkencore, që do të thotë se ata u radhitën në anën e interesave materiale dhe koloniale. Ata u orvatën që përmes shkrimeve dhe komentimeve të tyre të tregojnë për vlerat e islamit si kulturë dhe qytetërim, por duke futur helmin e skepticizmit ndërmjet çështjeve për të cilat ata mendojnë se ekziston vakum ose së paku një mangësi... Ndaj këtij lloji të orientalistëve do të sjellim një vlerësim të Henri de Kastrit i cili kishte shkruar: "Ky lloj i orientalistëve nuk kanë për qëllim shfaqjen ose përhapjen e të vërtetës historike, por ta ruajnë frymën armiqësore në shpirtat e kombeve të tyre dhe tu shërbejnë qëllimeve të krishterëve dhe prandaj janë munduar të fyejnë dhe t'i shtrembërojnë të vërtetat e së kaluarës".

Në raste të shumta orientalistët haptazi u vunë në shërbim të misionarëve krishterë, si dhe në shërbim të kolonializmit imperialist evropërendimor, madje ata shpeshherë ishin edhe në një linjë të bashkëpunimit edhe me lëvizjen sioniste botërore. Lidhje me këto bën fjalë edhe disertacioni i doktoratës së intelektualit të njohur boshnjak Ahmed Smajloviq (vdiq në vitin 1987). Ai në tezën e tij të doktoratës të titulluar Felsefeti-l-istishraki ve etheruha fi-l-edebi-l-'arabijji-l-mu'asiri (Filozofia e orientalizmit dhe ndikimi i saj në letërsinë bashkëkohore arabe), flet më gjerësisht për rolin e orientalistëve në shërbim të qarqeve të lartpërmendura.

Mekanizmat ndihmës që ia hapën rrugën kolonializmit, madje që ideologjia evropërendimore të ngul rrënjë në Orient, ishin edhe disa aktivitete të cilat u instaluan dhe që ishin produkt i mendjes së orientalistëve evropërendimor, si:

- organizimi i takimeve shkencore, dialogëve dhe tubimeve të ndryshme,
- hapja e departamenteve për studime islame në vendet e tyre (evroperëndimore),
- hapja e universiteteve të tyre në vendet islame,
- përpilimi i librave me tematikë të ndryshme islame,
- përpilimi i enciklopedive, siç është Larouss-i francez, Enciklopedia Britanica, etj.
- revista të veçanta (që kanë karakter kulturor),
- ligjëratat ku në mënyrë perfide do të propagandohet fryma antiislamike dhe antiorientale
- përhapjen e idesë së shekullarizmit.

Ndër qëllimet më eksplicite të orientalistëve mund të thuhet se ishte edhe shekullarizmi i traditës dhe ligjeve islame në vendet myslimane. Në Indi deri

në vitin 1791 administrohej sipas ligjeve islamike, ndërsa anglezët gradualisht deri në mesin e shek XIX kishin arritur t'a anulonin në tërësi këtë sistem qeverisës në Indi. Njëjtë ishte edhe në Algjeri, ku ligjet islame ishin anuluar nga francezet në vitin 1820, ndërsa në Egjipt që nga viti 1882 qeverisej sipas ligjeve të kopjuara nga Franca. Ajo që ka të bëjë me shekullarizimin e shoqërive myslimane - gjë të cilën e ndihmoi orientalizmi - është edhe qëndrimi i intelektualit të njohur egjiptas Taha Husejn (ish-ministër i arsimit të Egjiptit) i cili kishte deklaruar: "Që nga shekulli i kaluar, planprogramet tona mësimore janë evropiane dhe ne i edukojmë dhe zhvillojmë fëmijët tanë në shkollat tona në stilin evropian...". Njëjtë është gjendja edhe me shtetet tjera, si në Tunizi, Indonezi, Pakistan, etj., ndërsa në kushtetutat e disa shteteve me shumicë myslimane ekziston e shkruar se sistem qeverisës është shekullarizmi e jo Islami. Disa prej këtyre shteteve janë anëtarë të Kongresit Islam, që është Këshilli më i lartë në botën islame, siç është Turqia, etj.

Si pasojë e inkorporimit të ideve kolonialiste në vendet myslimane - gjë e cila është arritur edhe përmes qëndrimeve shekulare të shkrimeve të orientalistëve evropërimor - mund ta përmendim Libanin. Libani është vend i cili në të kaluarën ishte nën protektoratin francez, ku para se të largoheshin francezët së bashku me Ligjet e tyre, ata, Libanit ia dhuruan edhe dhuratën danaje, sipas së cilës për shumicën myslimane doemos kryetari të jetë i krishterë maronit. Para protektoratit francez dhe kushtetutës së dhuruar, libanezët asnjëherë nuk kishin rënë në konflikt ndërmjet vete, e as që të luftonin. Pasardhësit e fenikasëve të lashtë - libanezët ose siç quhen nga evropianët zviceranët aziatik - pas largimit të kolonizatorëve francez u konfrontuan ndërmjet vete dhe luftuan me ashpërsi, ndërsa gjithë kjo bëhej në llogari të francezëve dhe izraelitëve...

Orientalistët dhe misionarët e krishterë - si të interesuar në të njëjtën fushë - ishin thjeshtë, ndihmës së frymës kolonizuese. Studimet akademike të Silvestre de Sacy, Ernest Renan, Edward William Lane ?e bënë orientalizmin efektiv dhe të përputhshëm me interesat dhe qëllimet politike të sunduesve imperialistë?. Për kolonialistët francezë dhe anglezë që kolonizuan vende myslimane shumë më të mëdha se veten, studimet arabe dhe islame u bënë udhër-

rëfyes për ?paqëtimin e territoreve të kolonizuara si mjet i arritjes së qëllimeve të tyre koloniale". Gjithkush që e ka studiuar këtë fushë e ka të qartë se orientalistët (në përjashtim të disa studiuesve të mirëfilltë) dhe misionarët të krishterë ishin bashkëpunëtorë të ngushtë të imperializmit evropian. Në një letër të shkruar në vitin 1636 rektori i Universitetit të Kembrixhit kishte shkruar diçka që mund të shërbejë si argument relevant në zbulimin dhe definimin e qëllimeve të orientalizmit në kohën e lindjes së imperializmit evropian. Ndër të tjerat në atë letër shkruante: "Punën të cilën duhet ta kryejmë nuk është vetëm për qëllime shkencore ose letrare, duke nxjerrë në dritë mjaft dituri të cilat ende janë të mbyllura në atë gjuhë, por edhe për qëllim që t'i shërbejmë mbretit dhe shtetit në tregtinë tonë me popujt e lindjes, si dhe me ndihmën e Zotit, për shkaqe të përhapjes së kufijve të Kishës dhe të propagandimit të fesë krishtere deri tek ata të cilët ende janë në errësirë...".

Perëndimorët në emër të "shkencës" (lexo: kolonializmit) hartuan plane dhe udhëzime politike për sundimin kolonial të qeverive të tyre, siç ishte ajo holandeze për kolonizimin e Indonezisë. Orientalisti Snouck Hurgronje i artikuloi shumë

mirë objektivat e orientalizmit në shërbim të kolonializmit, sepse ai ishte i mendimit që ?sa më të afërta të bëhen marrëdhëniet e Evropës me Lindjen myslimane, aq më shumë vende myslimane do të bien nën zgjedhën evropiane dhe aq më e rëndësishme është për ne evropianët të njihemi me jetën intelektuale, ligjin fetar dhe sfondin konceptual të Islamit". Një vlerësim të këtillë e shpreh edhe orientalisti dhe historiani i mirënjohur i Lindjes së Mesme Bernard Luis (Bernard Lewis), kur shkruan: "... bota e krishterë mesjetare e ka studiuar Islamin me qëllimin e dyfishtë për të mbrojtur të krishterët nga lajkat e myslimaneve dhe për t'i konvertuar myslimanët në të krishterë dhe për këtë - studiuesit e krishterë, shumica e të cilëve ishin priftërinj apo murgj - përgatitën një literaturë për besimin (islam), Profetin e tij dhe librin e këtij të fundit, literaturë polemizuese dhe, shpesh, gojështhurur, qëllimet e së cilës ishin më tepër mbrojtëse dhe shkurajuese, sesa informuese...". Tanimë është e qartë se qëllimi i themelimit të kësaj shkence (që u quajt orientalizëm) ishte dominimi i frymës oksidentale ndaj Orientit, qëndrim që do ta shpreh edhe Arnold Toyenbi kur pohon se: "Evropa nuk do t'i arrinte këto suksese po të vazh-

donte me luftë edhe 1000 vite".

Islami shekuj me radhë ishte (madje edhe sot është) objekt studimi për shumë orientalistë evropërimorë të cilët në të kaluarën shkruan një literaturë të gjerë mbi tematikën e kulturës dhe historisë islame. Megjithatë, sado që të kishte qenë veprimtaria e tyre gjithëpërfshirëse e negative në sferat e historisë së Kur'anit, filozofisë ose të kulturës islame në përgjithësi, ata prapëseprapë nuk kanë mundur t'a ngritin interesimin e lexuesve të rëndomtë. Ata me shkrimet dhe studimet e tyre (më shumë të devijuara nga e vërteta), mbetën brenda qarqeve të tyre akademike. Ky lloj dijetarësh aspak nuk i kontribuoi perceptimit më të përafërt pozitiv me vlerat e islamit në shoqëritë ku kishin zërin e studiuesve.

Natyrisht, nuk mund të thuhet se të gjitha shkrimet e orientalistëve që shkruan për islamin dhe myslimanët kanë të njëjtën shkallë të njëanshmërisë. Ato variojnë prej shtrembërimeve të qëllimshme e deri tek një injorancë e thjeshtë, madje ekzistojnë edhe disa tekste dhe autorë që mund të klasifikoheshin si përpjekje të sinqerta të jomyslimanëve për ta portretizuar islamin në një dritë pozitive, edhe pse edhe tek këto shkrime mund të gjenden elemente të infektuara me gabime

(ndoshta jo të qëllimshme). Sidoqoftë, ato janë gabime të vogla, shkak i së cilave është dituria e cektë e autorit mbi lëndën që shkroi. Duhet të themi se ekzistojnë mjaft tekste dhe libra nga autorë myslimanë ku qartë vërehen të njëjtat probleme dhe të mbeta për shkak të paditurisë, ideve heretike dhe mbështetjes në burime jomyslimane.

Veprat e orientalistëve evropëriëndimorë, e në veçanti të atyre Britanik dhe Francez të shekullit XIX dhe të fillimit të shekullit XX, botën e islamit oriental e kanë paraqitur si të përvuajtur dhe të gjymtë. Mangësitë të cilat ata ia përshkruajnë islamit, i bartin nga ndjenjat e tyre judeo-krishtere, sepse thjeshtë, këto dy religjione, formën dhe shpirtin e tyre e mbështesin pikërisht në materie, laicizëm ose në atë që e përjetojnë si iluzion ose utopi... Pra, ata gjykojnë në bazë të mendimit të tyre religjioz laik që e bartin shekuj me radhë në vetëdije. Orientalizmi bënte të mundur që çdo fantazi që rrëfehej për myslimanët ose islamit, të merrej si një e vërtetë e padiskutuar dhe e pakundërshtueshme. Shkrimet tendencioze të orientalistikës ia servuan mendjes evropiane (madje gjithmonë e fiksuan atë) në institucionin e haremit, që do të thotë se islamit e karakterizonin ose e

përkufizonin me poligaminë dhe dëfrimet! Evropianët asnjëherë nuk u interesuan, e as që kishin dëshirë që të kuptojnë se çfarë në të vërtetë ishte haremi!? Me këtë ata dëshironin që t'i mbanin të pakufizuara fantazitë e tyre mbi këtë aspekt të jetës private në Orient.

Orientalizmi shpeshherë u gjet në atë pozitë që t'i shërbejë evropëriëndimorit si "burim për njohuritë racionale dhe shkencore që kanë të bëjnë me Orientin". Mirëpo, edhe pse mbështetja e tyre qëndronte në paragjykime dhe stereotipe, shpeshherë orientalistët dhe orientalizmi shërbenin si nxitës dhe justifikues të proceseve kolonizuese evropëriëndimore në Lindjen e Afërt dhe të Mesme. Padyshim, qëndrimet e këtilla mjaft kontribuan edhe në ngritjen e mureve midis kulturave, të ashtuquajtura perëndimore dhe lindore, ose në ndarjen midis Perëndimit pozitiv dhe Orientit negativ. Një gjë të këtillë na jep të kuptojmë edhe sjellja e Kardinalit Henri Njuman i cili islamit oriental e përdori si bazë për ligjërimet e tij të vitit 1853 me qëllim që t'a arsyetojë intervenimin Britanik në luftën e Krimes.

Të ushqyerit e fanatizmit krishterë ndaj gjithë asaj që ishte orientale (lexo: islame) solli deri te një qëndrim mjaft rigoroz në

sferën e lëvizjes së lirë nëpër Evropë. Në të vërtetë, përderisa për të krishterët, hebrenjtë dhe për të gjithë jomyslimanët ishte e mundur të jetojnë, të udhëtojnë dhe të tregtojnë në mbarë Orientin mysliman, zakonisht për myslimanët ishte mjaft vështirë ta vizitojnë Evropën, e cila deri diku e toleronte praninë e hebrenjve, ndërsa atë të myslimanëve asses. Për ambasadën e parë osmane në Anglinë e Elizabetës thuhet se personeli i saj duhej t'i nënshtrohej kryqëzimit edhe atë para se të zbarkohen në limanin Portsmouth!

Në një aspekt orientalizmi ka manifestuar evropëcentrizimin evropian, por nuk mund të thuhet se kolonializmi evropëriëndimor dhe qëllimet e orientalizmit ishin tepër të dukshëm, sepse çdo gjë ishte e maskuar nën perden e shkencës, semantikës dhe humanizmit. Andaj, me qëllim të realizimit të ideve të tyre kolonialiste, Ministria e Kolonive të Britanisë së Madhe (gjatë shekujve XVII-XIX), themeloi një sërë organizatash e shoqatash të ndryshme të cilat do ta ndihmonin supremacionin britanik nëpër vise të ndryshme të Orientit.

NDËR ATO SHOQATA BËNIN PJESË:

- Shoqata për Përhapjen e Mësimeve Kristiane (1698),
- Shoqata për Propagandimin e Ungjillit në Territoret e Huaja (1701),
- Shoqata e Misionit të Pagëzimit (1799),
- Shoqata e Biblës Angleze dhe të Huaj (1808), etj.

Një mekanizëm tjetër në krah të kolonializmit - antropologjia

Orientalizmi nuk ishte drejtimi i vetëm që kishte synuar t'i përmbyste qytetërimet e popujve lindorë, por ekzistoi edhe një disiplinë tjetër. Ajo ishte antropologjia, disiplinë, studiuesit e të cilës i ndihmuan administruesit kolonialistë. Siç theksuam më lartë, antropologjia, sociologjia, arkeologjia, të gjitha këto ishin sfera studimi - kryesisht franceze dhe britanike - fusha studimi këto të dedikuara për t'i kuptuar shoqëritë e Afrikës dhe Azisë, me qëllim që ato të dominohen. Antropologjia u zhvillua shumë më vonë se orientalizmi, ndërkohë që kolonializmi ishte përhapur anekënd botës jo-perëndimore dhe tanimë kolonialistëve iu duheshin metodologji konkrete për të shkaktuar ndryshime politike, ekonomike dhe shoqërore në mesin e të kolonizuarve.

Antropologët, si Radcliffe-Brown, Claude Levi-Strauss,

Marcel Mauss, Emil Durkheim, Mary Douglas (studiuese e teorisë kulturore të rrezikut) etj., iu ofruan vendeve imperialiste modelin e vlefshëm teorik të njohur si ?funktionalizëm strukturor?, siç ishte Radcliffe-Brown (i shkollës funksionaliste). Kjo teori ushtroi ndikimin më të fuqishëm jo vetëm në aspektin akademik përmes shkrimeve të antropologëve e sociologëve si Bronislaw Malinowski dhe Talcot Parsons, por gjithashtu prezantoi edhe metodologji të reja teorike të ndryshimit politik në shoqëritë e Orientit. Funktionalizmi strukturor parashtroi se çdo shoqëri përmban struktura të sajara sipas historisë dhe traditave të popujve vendas. Funktionalizmi pohon se këto struktura kanë funksione politike, ekonomike dhe shoqërore për të luajtur. Për ta ndryshuar cilëndo shoqëri, strukturat e saj duhen ndryshuar ose rrënuar, si dhe të formohen struktura të reja. Kolonialistët i shfrytëzuan plotësisht këto ide dhe me anë të detyrimit, përvetësimit, marrëveshjes, bindjes dhe arsimimit ndërmorën struktura të reja politike dhe ekonomike në shoqëritë e kolonizuara.

DY PASOJAT NEGATIVE MË EVIDENTE QË SOLLI KOLONIALIZMI

Njëri nga studiuesit e njohur të orientalistikës evropiane dhe njëkohësisht orientalist mysliman me famë botërore, Nasrudin bin Gnisa, për pasojat dhe dukuritë negative që dolën nga kolonializmi evropian thotë: "Kolonializmi ishte shkaktarë dhe nxitës për paraqitjen e dy ideologjive më të zymta brenda shoqërisë myslimane. Ato ishin:

- nacionalizmi arab dhe
- socializmi "shkencor".

Këto dy ideologji të rrënjosura në mjaft qarqe arabo-myslimane të botës islame dhe më gjerë, e shëmtuan pamjen e vërtetë të Orientit. Madje ia humbën shpirtin e vërtetë dhe njollosën karakteristikat orientale me të cilat dikur njihej Orienti, sepse thjeshtë, këto dy ideologji ishin të huaja për shpirtin e bashkësisë myslimane el-umme".

Për të gjitha ato dukuri të shëmtuara që ndodhën dhe që ende ndodhin me Orientin, zanafillën e kishin në botëkuptimet dhe qëndrimet negative të evropëriëndimorëve ndaj myslimanëve dhe Islamit si fe dhe si qytetërim, stereotipie këto që u ushqyen nga rrëfimet dhe ligjërimet e orientalistëve dhe orientalistikës joreale.

يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ إِنَّا أَرْسَلْنَاكَ بِالْحَقِّ بَشِيرًا وَنَذِيرًا
قَدْ خَلَّيْنَا مِنْ قَبْلِكَ الْأَنْبِيَاءَ وَمَا كُنَّا بِمُعْجِزِيهِمْ
وَمَا كُنَّا بِمُعْجِزِيهِمْ